

Indhold

1. Advokat samfundet
2. Amnesty international
3. Atp
4. COF (Certificeret Organs Forum)
5. Dansk Erhverv
6. Dansk Industri
7. Dansk Standard
8. Danske Advokater
9. Danske Handicaporganisationer
10. Danske rederier
11. FSR (Danske revisorer)
12. F&P
13. Gorrison Federspiel
14. Institut for menneskerettigheder
15. komiteen for god fondsledelse
16. Kromann Reumert
17. Landbrug & fødevarer
18. Lederne
19. Marine Ingredients Danmark
20. Nasdaq
21. 92-gruppen
22. Blandet henvendelse (Novo Nordisk Fonden & Novo Holdings, Lundbeckfonden, LEO fonden, Mc-Kinney Møllers fond for almene formål, Møller Holding, LEGO Fonden, KIRKBY)
23. Liste over "ingen bemærkninger" (Dansk Arbejdsgiverforening, Danske regioner, Datatilsynet, CFU - Centralorganisationernes Fællesudvalg, Rigsadvokaten, Rigsrevisionen)

ERHVERVSSTYRELSEN

Att. Katrine Diethelm Jacobsen (katjac@erst.dk)
og Anne Frendrup Petersen (annpet@erst.dk).

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF.: 33 96 97 98

DATO: 24. november 2023
SAGSNR.: 2023 - 3431
ID NR.: 960829

Høring over udkast til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og EU-direktiv om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet).

Ved e-mail af 13. oktober 2023 har Erhvervsstyrelsen anmodet om Advokatrådets bemærkninger til ovennævnte udkast.

Advokatrådet har følgende bemærkninger:

1. Forslag til årsregnskabslovens § 137 k, stk. 5:

Det fremgår af lovforslagets forslag til årsregnskabslovens 137 k, stk. 5, at den i stk. 1 omhandlede dattervirksomheds ledelse, jf. bilag 1, A, nr. 6, har et kollektivt ansvar for efter bedste overbevisning og evne at sikre, at dattervirksomhedens bæredygtighedsrapport udarbejdes i overensstemmelse med § 137 k, stk. 1-4, og at denne rapport indsendes i overensstemmelse med § 137 n, stk. 1 eller 2.

Bestemmelsen som foreslået svarer ikke til den sædvanlige beskrivelse af ledelsesorganers ansvar i dansk ret.

Forslag til ændring af bestemmelsen:

Den i stk. 1 omhandlede dattervirksomheds ledelse, jf. bilag 1, A, nr. 6, skal efter bedste overbevisning og evne sikre, at dattervirksomhedens bæredygtighedsrapport udarbejdes i overensstemmelse med § 137 k, stk. 1-4, og at denne rapport indsendes i overensstemmelse med § 137 n, stk. 1 eller 2.

2. Forslag til årsregnskabslovens § 137 l, stk. 6:

Det fremgår af lovforslagets forslag til årsregnskabslovens § 137 l, stk. 6, at den i stk. 1 omhandlede filial er ansvarlig for efter bedste overbevisning og evne at sikre, at bæredygtighedsrapporten udarbejdes i overensstemmelse med stk. 1-5, og at denne rapport indsendes i overensstemmelse med § 137 n, stk. 1 eller 2.

Bestemmelsen som foreslået svarer ikke til den sædvanlige beskrivelse af ledelsesorganers ansvar i dansk ret.

Forslag til ændring af bestemmelsen:

Den i stk. 1 den i stk. 1 omhandlede filialledelse skal efter bedste overbevisning og evne at sikre, at bæredygtighedsrapporten udarbejdes i overensstemmelse med stk. 1-5, og at denne rapport indsendes i overensstemmelse med § 137 n, stk. 1 eller 2

3. Forslag til selskabslovens § 118 a, stk. 1

Det fremgår af lovforslagets forslag til selskabslovens § 118 a, stk. 1, at direktionen i et kapitalselskab, der er omfattet af årsregnskabslovens § 99 a, skal sikre, at selskabets lønmodtagerrepræsentanter underrettes og skal drøfte relevante oplysninger og midlerne til at fremskaffe og verificere bæredygtighedsoplysninger. Afgiver lønmodtagerrepræsentanterne på denne baggrund en udtalelse, skal direktionen have modtaget denne skriftligt på en af kapitalselskabets oplyst elektronisk adresse, senest 4 uger efter drøftelsen, jf. 1. pkt.

Bestemmelsen som foreslået er uklart formuleret og bør præciseres.

Forslag til mulig ændring af bestemmelsen:

Direktionen i et kapitalselskab, der er omfattet af årsregnskabslovens § 99 a, skal sikre, at selskabets lønmodtagerrepræsentanter underrettes, og drøfter relevante oplysninger og midlerne til at fremskaffe og verificere bæredygtighedsoplysninger. Afgiver lønmodtagerrepræsentanterne på denne baggrund en udtalelse, skal direktionen have modtaget denne skriftligt på en af kapitalselskabets oplyst elektronisk adresse, senest 4 uger efter drøftelsen, jf. 1. pkt.

4. Forslag til lov om erhvervsdrivende fonde § 42, stk. 5:

Det fremgår af lovforslagets forslag til lov om erhvervsdrivende fonde § 42, stk. 5, at direktionen i en erhvervsdrivende fond, der er omfattet af årsregnskabslovens § 99 a, skal sikre, at fondens lønmodtagerrepræsentanter underrettes og skal drøfte relevante oplysninger og midlerne til at fremskaffe og verificere bæredygtighedsoplysninger. Afgiver lønmodtagerrepræsentanterne på denne baggrund en udtalelse, skal direktionen have modtaget denne skriftligt på en af kapitalsekskabets oplyst elektronisk adresse, senest 4 uger efter drøftelsen, jf. 1. pkt.

Bestemmelsen som foreslået er uklart formuleret og bør præciseres jf. ovenfor.

Det følger af lovforslaget, at Regnskabsklasse D-Virksomheder skal rapportere bæredygtighedsoplysninger efter loven for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2024 eller senere. Rapporteringen vil skulle være en del af i årsrapporten for regnskabsåret 2024, der aflægges i foråret 2025. Dette følger ligeledes af artikel 5, stk. 2, litra a) i bæredygtighedsrapporteringsdirektivet. Dermed skal Regnskabsklasse D-Virksomheder allerede for regnskabsåret 2024 indsamle nødvendige data for at kunne foretage rapportering i 2025. For at kunne dette, vil disse virksomheder som udgangspunkt - i praksis - skulle have foretaget deres dobbelt væsentlighedsvurdering inden begyndelsen af regnskabsåret 2024 samt have etableret interne processer og procedurer for indsamling, strukturering, håndtering og behandling af data internt i virksomheden og eksternt for så vidt angår data fra virksomhedens værdikæde.

Dataindsamlingen mv. vil således skulle finde sted uanset, at loven på dette tidspunkt endnu ikke er behandlet eller vedtaget af Folketinget, idet det fremgår af lovforslaget, at det forventes fremsat for Folketinget i februar 2024 og dermed vil lovforslaget så meget desto mindre endnu ikke være trådt i kraft. Reelt får lovforslaget således virkning, inden det er vedtaget.

Det er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at de omfattede virksomheder vil skulle forberede sig på de omfattende forpligtelser, som lovforslaget medfører, før det endelige indhold af lovforslaget er kendt (og vedtaget), og før lovforslaget træder i kraft. Som det fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, medfører det væsentlige ændringer i omfang, form, detaljeringsgrad og måden, hvorpå bæredygtighedsoplysninger skal offentliggøres, og disse væsentlige

ændringer i forhold til nugældende regler om rapportering på ikke-finansielle data kræver en omstillingsperiode for de omfattede virksomheder.

Derudover fremgår det af lovforslagets forslag til årsregnskabslovens § 135 c, at virksomheder, som er forpligtet til at udarbejde bæredygtighedsrapportering, skal lade bæredygtighedsrapporteringen forsyne med en erklæring om bæredygtighedsrapporten, samt at erklæringen skal afgives af en revisor, som i henhold til revisorloven er godkendt til at afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering.

For Regnskabsklasse D-Virksomheder vil erklæringen skulle afgives i 2025. Forinden skal revisorer, som ønsker at kvalificere sig til at afgive en sådan erklæring, skulle uddannes og godkendes hertil. Kravene til revisorers uddannelse (eller efteruddannelse) er ved at blive fastlagt i bekendtgørelser, som er sendt i høring samtidig med lovforslaget. Der er derfor behov for, at kravene til revisorers uddannelse og efteruddannelse fastlægges snarest muligt for at sikre klarhed over kravene og give virksomheder omfattet af lovforslaget, herunder især Regnskabsklasse D-Virksomheder, mulighed for i samarbejde med revisor at drøfte og tilrettelægge indsamling af data mv.

Det skaber retlig usikkerhed for virksomhederne, at dette forhold ikke er på plads før lovforslagets stipulerede virkning fra regnskabsåret 2024.

Med venlig hilsen

Andrew Hjuler Crichton
Generalsekretær

Erhvervsstyrelsen
Dahlerups Pakhus
Langelinie Allé 17
2100 København Ø

**AMNESTY INTERNATIONAL
DANSK AFDELING**

Gammeltorv 8, 5. sal
1457 København K

T: 3345 6565
F: 3345 6566

www.amnesty.dk
amnesty@amnesty.dk

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet)

22. november 2023

Amnesty International Danmark takker for muligheden for at komme med høringssvar til ovennævnte høring.

Fokus og struktur i vores høringssvar:

Vores høringssvar skal ses som et supplement til 92-gruppens¹ høringssvar vedrørende høring over udkast til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet). Amnesty International Danmark er medlem af 92-gruppen og er også medunderskriver på 92-gruppens høringssvar.

I dette høringssvar ønsker vi at sætte fokus på, hvor lovudkastet udmærker sig såvel positivt som negativt, når det handler om at leve op til både ånden og bogstavet i EU-direktivet om virksomheders bæredygtighedsrapportering (CSRD). Derudover fremsætter vi en række anbefalinger til, hvad regeringen bør gøre for at forbedre lovudkastet. Formålet er at sikre en lov, som ikke kun har fokus på erhvervslivets og investorernes interesser, men i lige så høj grad transparens overfor civilsamfundets aktører, herunder ikke-statslige organisationer og arbejdsmarkedets parter, der ønsker at få virksomheder til at tage et større ansvar for deres aktiviteter indvirkning på mennesker og miljø.

Vi vil i høringssvaret først give en kort indledning til høringens kontekst og forklaring af Amnestys relaterede arbejde. Derefter følger vores bemærkninger og anbefalinger til regeringen.

¹ 92-gruppen, Forum for bæredygtig udvikling, er et netværk af danske civilsamfundsorganisationer, som arbejder for bæredygtighed, miljø og menneskerettigheder.

Vi skal gøre opmærksom på, at vi ikke har haft mulighed for at vurdere lovudkastet og dens implikationer i alle detaljer. Derfor håber vi på yderligere inddragelse og dialog fremadrettet.

Indledning og Amnestys relaterede arbejde:

Bæredygtighedsdirektivet (CSRD) hænger tæt sammen med andre EU-direktiver, der enten allerede er vedtaget eller som stadig er under forhandling i EU-systemet. Det drejer sig især om CSDDD – Corporate Sustainability Due Diligence Directive - som Amnesty International Danmark og 92-gruppen også arbejder med. Lovudkastet om bæredygtighedsrapportering hænger sammen med de igangværende forhandlinger om direktivet om virksomheders due diligence og bæredygtighed (CSDDD).

Amnesty International Danmark og 92-gruppen har tidligere udarbejdet høringsvar til Erhvervsministeriet og Erhvervsstyrelsen om vigtigheden af at sikre ansvarlig virksomhedsadfærd og ordentlig rapportering på blandt andet menneskerettighedsområdet som del af forhandlingerne om både CSRD og CSDDD². Fokus sikres især gennem eksplicit reference til og ordentlig inddragelse af de internationale FN og OECD-standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd,³ som blandt andet har fokus på kommunikation/transparens om virksomheders arbejde med at forebygge og adressere negativ indvirkning på menneskerettigheder, miljø og klima, mv. igennem hele værdikæden.

Kort opsummering af vores bemærkninger og anbefalinger til regeringen vedrørende lovudkastet:

Der er flere positive elementer i lovudkastet:

Fokus på det dobbelte væsentlighedsprincip – inklusive hvad angår virksomheders påvirkning af bæredygtighedsspørgsmål, krav om rapportering om virksomhedernes forretningsmodel og forretningsstrategi og forbindelsen til bæredygtighedsspørgsmål, beskrivelse af ledelsens rolle og virksomhedens politikker med hensyn til bæredygtighedsforhold, oplysninger om incitamentsordninger tilknyttet bæredygtighedsspørgsmål samt interessenters interesser når det handler om bæredygtighedsforhold.

Problemerne handler især om utilstrækkelige krav til virksomhedernes beskrivelse af deres due diligence processer, manglende eksplicite krav til

² Se blandt andet Amnesty International. 2022. Høringsvar til EU-Kommissionens forslag om Corporate Sustainability Due Diligence: https://dokumentation.taenk.dk/sites/default/files/amnesty_internationals_hoeringssvar_0.pdf, [92-gruppen høringsvar vedrørende EU-Kommissionens forslag "Corporate Sustainability Reporting Directive \(CSRD\)" - 92 GRUPPEN \(92grp.dk\)](#) og [Høringsvar til årsregnskabsloven og bemyndigelsesloven - 92 GRUPPEN \(92grp.dk\)](#)

³ [Guiding Principles on Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework](#) | OHCHR [Guidelines for MNEs - Organisation for Economic Co-operation and Development \(oecd.org\)](#)

rapportering i overensstemmelse med FN's og OECD's internationale standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd, utilstrækkelig fokus på menneskerettighederne samt uklare og utilstrækkelige krav til revisors uddannelse og efteruddannelse.

Nedenfor uddyber vi især, hvad vi anser som de mangelfulde og/eller problematiske elementer i lovudkastet:

1 Bæredygtighedsrapporteringen skal indgå i ledelsesberetningen:

Amnesty International Danmark finder det positivt, at det i lovudkastets §99a, stk 1 foreslås, at store virksomheder i ledelsesberetningen skal medtage en bæredygtighedsrapportering. I rapporteringen, der skal udgøre et særskilt afsnit, skal medtages oplysninger, der er nødvendige for at forstå virksomhedens indvirkning på bæredygtighedsspørgsmål, og hvordan bæredygtighedsspørgsmål påvirker virksomhedens udvikling, resultat og situation. Virksomheden skal også oplyse om den proces, den har gennemført for at identificere de oplysninger, som er medtaget i rapporteringen.

Det er godt, at bæredygtighedsrapporteringen skal indgå i ledelsesberetningen fremfor i en særskilt beretning på hjemmesiden eller lignende. Det understreger, at bæredygtighedsrapporteringen sidestilles med virksomhedens finansielle rapportering.

Det er dog problematisk, hvis bæredygtighedsrapporteringen ikke gøres nemt tilgængelig for offentligheden.

Amnesty International Danmark anbefaler:

- At det gøres obligatorisk for virksomhederne, at ledelsesberetningen også skal offentliggøres på virksomhedens hjemmeside. Det er ifølge CSRD muligt for EU's medlemslande at gøre dette til et lovkrav.

2) Identifikation af den proces der er gennemført for at identificere relevante emner:

Amnesty International Danmark anser det som positivt, at virksomheden vil skulle oplyse om den proces, den har gennemført for at identificere de oplysninger, som er medtaget i rapporteringen. Det vil sige, at virksomheden vil skulle oplyse om den vurdering, som virksomheden har foretaget i forhold til hvilke oplysninger, der er væsentlige for at forstå dens indvirkning på bæredygtighedsspørgsmål, og de oplysninger, der er væsentlige for at forstå, hvordan bæredygtighedsspørgsmål påvirker dens udvikling, resultat og situation (det dobbelte væsentlighedsperspektiv).

Det er dog problematisk, at lovudkastet ikke også gør det obligatorisk for virksomheden at forklare om de fravalg som man har foretaget med hensyn til rapporteringen.

Amnesty International Danmark anbefaler:

- At der stilles krav om rapportering om fravalg, dvs. de bæredygtighedsforhold som virksomheden vælger ikke at rapportere om.

3) Menneskerettighederne som del af bæredygtighedsforhold nævnes kun i indledningen og i appendikset til lovudkastet

Menneskerettighederne nævnes kun som del af de bæredygtighedsforhold, som der skal rapporteres om i henholdsvis indledningen og i appendikset til lovudkastet. Det kan skabe en opfattelse af, at menneskerettighederne ikke er lige så vigtige at rapportere om som klima og miljø. Dette er problematisk.

Amnesty International Danmark anbefaler:

- At menneskerettighederne fremhæves på lige fod med klima og miljøforhold i lovudkastet som del af de bæredygtighedsforhold som der skal rapporteres om.

4) Beskrivelse af due diligence processer er frivilligt og kravene til beskrivelsen er utilstrækkelige

Det foreslås i lovudkastet § 99 a, stk. 2, nr. 6, litra a, at oplysningerne i stk. 1 skal omfatte en beskrivelse af due diligence-procedurer, der er gennemført af virksomheden med hensyn til bæredygtighedsspørgsmål, hvor det er relevant i tråd med anden lovgivning, som stiller krav til virksomheder om at gennemføre en due diligence-procedure.

Der er flere problemer med dette:

Først og fremmest gør lovudkastet det ikke obligatorisk for virksomhederne at beskrive deres due diligence-procedurer, kun dem som er gennemført af virksomheden med hensyn til bæredygtighedsspørgsmål. Det er også et problem at virksomhederne kun skal beskrive processerne i tråd med anden lovgivning, hvis denne anden lovgivning ikke er i overensstemmelse med FN's og OECD's standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd. Risikoen for en meget uensartet rapportering er dermed til stede.

Amnesty International Danmark anbefaler:

- At det gøres obligatorisk for virksomhederne at beskrive deres due diligence processer i overensstemmelse med FN's og OECD's standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd.

Det foreslås i § 99 a, stk. 2, nr. 7, at oplysningerne skal indeholde en beskrivelse af de væsentligste risici for virksomheden vedrørende bæredygtighedsspørgsmål, herunder en beskrivelse af virksomhedens væsentligste afhængigheder for så vidt angår disse spørgsmål og hvordan virksomheden styrer disse risici.

Det er problematisk, at der kun er fokus på virksomhedens risici og ikke på aktuelle negative indvirkninger på menneskerettigheder, klima, miljø, mv.

Desuden er det problematisk, at det ikke nævnes hvad der menes med bæredygtighedsspørgsmål her.

Amnesty International anbefaler:

- Det bør gøres obligatorisk at rapportere om aktuelle negative indvirkninger på menneskerettigheder, miljø og klima mv. i overensstemmelse med FN's og OECD's internationale standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd.
- Det bør også ekspliciteres hvad der menes med bæredygtighedsspørgsmål her.

5) Virksomheder kan undlade at rapportere i tilfælde af vurdering af betydelig skade

Det foreslås i lovudkastets § 99 a, stk. 5, at virksomheden i særlige tilfælde kan undlade at give oplysninger efter stk. 2-4, hvis offentliggørelse af de pågældende oplysninger kan forventes at volde betydelig skade for virksomheden i forbindelse med igangværende forhandlinger eller retstvister.

Selvom lovudkastet lægger op til, at dette ikke må forhindre, at rapporteringen giver en rimelig og afbalanceret forståelse af virksomhedens udvikling, resultat og situation og virksomhedens aktivitets påvirkning af bæredygtighedsforhold, er det et meget problematisk forslag. EU-Direktivet giver medlemsstaterne mulighed for – men stiller ikke krav om – at indføre en undtagelsesbestemmelse i form af en skadesklausul, et såkaldt »*Safe Harbour Principle*«. Amnesty International Danmark finder denne undtagelsesbestemmelse både overflødig og skadelig i forhold til formålet om at fremme rapportering om samfundsansvar. §99a i årsregnskabsloven giver allerede de omfattede virksomheder rigelig med fleksibilitet og undtagelser med hensyn til, hvad de skal rapportere om. Virksomheder skal således som oftest kun rapportere om bæredygtighedsforhold i det omfang de synes, at oplysningerne er vigtige for forståelsen af virksomhedens udvikling og præstation mv.

Vi oplever i denne forbindelse desværre også allerede, at mange virksomheder i for alt for høj grad henviser til ”forretningshemmeligheder”

som årsag til, at de ikke vil redegøre for negative indvirkninger, dilemmaer, mv.

Amnesty International anbefaler:

- Vi appellerer derfor meget til, at skadesklausulen vil blive fjernet fra det endelige lovudkast.

6) Datterselskaber kan undlade at rapportere hvis moderselskabet gør

En dattervirksomhed, som indgår en koncern, kan ifølge lovudkastet undlade at medtage oplysningerne om bæredygtighedsforhold i sin egen ledelsesberetning, hvis modervirksomheden for den samlede koncern opfylder oplysningskravene. Dette finder vi ikke rimeligt. Hver enhed i en koncern bør redegøre for sit arbejde hvad angår bæredygtighedsforhold, især enheder i forskellige lande. Det er ikke nok at redegørelsen foregår på koncernniveau. Det giver ikke i tilstrækkelig grad de mennesker, medarbejdere og lokalsamfund som kan blive eller som bliver påvirket negativt af virksomheders/datterselskabers aktiviteter, mulighed for at blive inddraget i vigtige beslutninger, der vedrører dem selv og deres lokalsamfund.

Amnesty International anbefaler:

- At det gøres obligatorisk for datterselskaber at rapportere om bæredygtighedsforhold.

7) Moderselskabet kan undlade at rapportere for moderselskabet isoleret set

Det foreslåede § 99 a, stk. 10, medfører, at en modervirksomhed vil kunne undlade at udarbejde en bæredygtighedsrapportering for modervirksomheden isoleret set, og i stedet nøjes med at give rapporteringen for koncernen som helhed. Forslaget implementerer artikel 29a, stk. 7, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/34/EU, hvoraf det følger, at en modervirksomhed, der opfylder kravene i artikel 29a, stk. 1-5, anses for at have opfyldt kravene i artikel 19a.

Problemet er for os at se det samme som gør sig gældende med hensyn til datterselskaber.

Amnesty International anbefaler:

- Det bør gøres lovpligtig for hver enhed i en koncern at redegøre for sit arbejde med bæredygtighedsforhold.

8) Manglende konsekvensvurdering på menneskerettighedsområdet

Det undrer os meget i Amnesty, at der kun vises interesse for de mulige konsekvenser for klima og miljø i lovudkastet og ikke for menneskerettighederne. Dette anser vi som meget problematisk.

Amnesty International Danmark anbefaler:

- At det sikres, at der rettes op på dette i den endelige lov

9) Manglende fokus på de positive konsekvenser for erhvervslivet gennem øgede krav til rapportering om bæredygtighedsspørgsmål

Vi undrer os meget over i Amnesty, at man kun interesserer sig for de negative økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet i lovudkastet. Hvad med alle de fordele som øgede krav til rapportering medfører i form af øgede besparelser, goodwill i offentligheden, lavere medarbejderomsætning, mv.?

Amnesty International Danmark anbefaler:

- At det sikres, at der i lige så høj grad sættes fokus på de positive konsekvenser for erhvervslivet gennem øgede krav til rapportering om bæredygtighedsspørgsmål som de negative.

Vi henviser i denne sammenhæng til denne rapport fra OECD:⁴

10) Uklarhed om revisors rolle og ansvar:

Ifølge lovudkastet lader det til at være op til Erhvervsstyrelsen at fastlægge de nærmere krav til revisorernes efteruddannelse i bæredygtighed. Det fremgår ikke nærmere hvilke elementer der skal indgå i efteruddannelsen. Det finder vi problematisk fra Amnestys side.

Amnesty International anbefaler:

- Efteruddannelsen skal som absolut minimum have fokus på FN's og OECD's retningslinjer for ansvarlig virksomhedsadfærd. Derudover også på OECD's sektorvejledninger og cases om virksomheders negative indvirkninger på menneskerettigheder, klima og miljø.
- At eksterne eksperter såsom NCP Danmark, OECD's eksperter på ansvarlig virksomhedsadfærd, NGO'er mv. løbende konsulteres mht. kvaliteten af efteruddannelse af revisorer og eksaminerne for godkendte revisorer

11) Uklarhed om den finansielle sektors rolle og ansvar:

⁴ Quantifying the Cost-Benefits-Risks-of-Due-Diligence-for-RBC.pdf (oecd.org)

Det fremstår ikke klart, om den finansielle sektor og herunder institutionelle investorer vil blive omfattet af de øgede lovkrav.

Amnesty International Danmark anbefaler:

- At det sikres, at også den finansielle sektor og herunder institutionelle investorer omfattes af lovkravene. Den finansielle sektor udgør en meget vigtig drivkraft for virksomheder, når det handler om bæredygtighed, og derfor er det vigtigt, at den finansielle sektor også selv omfattes af lovkravene.

Vi ser frem til yderligere inddragelse og dialog om lovudkastet og udmøntning af den opdaterede årsregnskabslov og de yderligere love.

Venlig hilsen

Amnesty International Danmark, 22. november 2023

Erhvervsstyrelsen

Att.: Katrine Diethelm Jacobsen (katiac@erst.dk) og

Anne Frændrup Petersen (annpet@erst.dk).

24. november 2023

Ref. nr.: ATP-01-01-301666

Oplys venligst ved
henvendelse

Høring over udkast til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love

Vi vil indledningsvist gerne takke for muligheden for at afgive vores bemærkninger til udkast til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (*gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og EU-direktiv om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet*).

Formålet med lovforslaget er at implementere EU's bæredygtighedsdirektiv i Danmark om virksomheders bæredygtighedsrapportering for at styrke og standardisere bæredygtighedsrapporteringen blandt virksomheder i EU, og dermed fremme en mere omfattende og transparent rapportering om bæredygtighedsforhold, herunder miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige aspekter. Forslaget sigter mod at styrke investorers og andre interessenters adgang til pålidelige og sammenlignelige bæredygtighedsdata, hvilket er afgørende for at fremme bæredygtige investeringer og understøtte den grønne omstilling. Lovforslaget følger en trinvis indfasning, hvor kravene gradvist vil blive udvidet til at omfatte forskellige størrelser og typer af virksomheder, herunder en række finansielle virksomheder.

Selvom ATP ikke direkte er underlagt kravene i det nye lovforslag, vil det have relevans for ATP's datterselskaber og potentielt for ATP selv, hvis der i fremtiden måtte indføres lignende krav om bæredygtighedsrapportering for ATP, herunder revisionskrav. Derudover kan det potentielt få betydning for de lovbundne ordninger, som ATP administrerer.

ATP har følgende mere generelle bemærkninger til lovudkastet.

For ATP er det væsentligt, at Danmarks implementering af EU-direktivet følger takt med andre EU-lande for at sikre lige konkurrencevilkår for virksomheder på tværs af EU. Det er vigtigt at undgå indførelse af strengere krav i Danmark sammenlignet med andre EU-lande.

ATP forventer derfor, at implementeringen vil være tæt på direktivets indhold (direktivnær), og at eventuelle afvigelser fra direktivet vil blive klart angivet i bemærkningerne til lovforslaget, både hvad angår anvendelsesområdet og detaljerne i rapporteringskrav

ATP

Kongens Vænge 8,
3400 Hillerød

Tlf.: 70 11 12 13

Fax: 48 20 48 02

www.atp.dk

CVR-nr.: 43405810

Telefontid:

Mandag-Torsdag: 8.00-16.00

Fredag: 8.00-15.30

samt processer for virksomheder og revisorer – især hvis disse indebærer strengere regler for danske virksomheder.

ATP håndterer både egne opgaver og administration for en række ordninger henlagt ved anden lovgivning, jf. ATP-lovens § 1, stk. 1 og 2. Mange af disse ordninger offentliggør årsrapporter i overensstemmelse med deres egne respektive regnskabsbekendtgørelser. Generelt er disse ordninger ikke omfattet af årsregnskabsloven og dermed heller ikke af det nye lovforslag om bæredygtighedsrapportering. Men for nogle ordninger står det i regnskabsbekendtgørelserne, at de skal overholde årsregnskabslovens regler for Regnskabsklasse C og er undtaget for ikke-finansiell rapportering efter årsregnskabslovens § 99 a. ATP forudsætter, at der derfor ikke er en intention om at inkludere disse ordninger under bæredygtighedsdirektivets rapporteringskrav.

ATP ønsker derfor, at det indgår i bemærkningerne til lovforslaget, at der vil blive foretaget nødvendige justeringer i relateret regulering, så ordninger og virksomheder, som ikke er direkte omfattet af årsregnskabsloven – men følger reglerne for Regnskabsklasse C og er undtaget for ikke-finansiell rapportering efter § 99 a – heller ikke bliver omfattet af kravene til bæredygtighedsrapportering.

Hvis det måtte blive aktuelt, at ATP skal underlægges lignende rapporteringskrav som finansielle pensionsvirksomheder i henhold til bæredygtighedsdirektivet, ønsker vi at gøre opmærksom på ATP's særlige forhold. Disse kan kræve, at eventuelle nye regler i ATP-loven om bæredygtighedsrapportering nødvendigvis må tilpasses eller designes med en grad af fleksibilitet, som tager hensyn til ATP's forretningsmodel og aktiviteter, særligt i relation til de lovbundne ordninger. Vi opfordrer derfor til, hvis det bliver aktuelt, at ATP inddrages fra begyndelsen i udformningen af en eventuel ændret regulering i fx ATP-loven om rapportering om bæredygtighed.

Et eksempel på ATP's særlige forhold er administrationen af forskellige lovbundne ordninger som LG, AES, AER, AUB, Feriekonto, Barsel.dk, Udbetaling Danmark, Seniorpensionsenheden og lignende, som beskrevet i ATP-lovens § 1, stk. 2. Nogle af disse ordninger er selvejende institutioner, mens andre fungerer som statslige ordninger knyttet til et ministerium. Hvis disse særlige aktiviteter i ATP's virksomhed ikke tages i betragtning og eksempelvis ikke undtages, kan det resultere i en uhensigtsmæssig/utillsigtet forøgelse af byrderne for ATP og de respektive ordninger. Dette gælder særligt, hvis ændrede bæredygtighedsrapporteringskrav for ATP også måtte omfatte værdikæderne forbundet med administrationen af ordningerne, selv når ordningerne i sig selv ikke er underlagt rapporteringskravene. Da ATP's administration af de lovbundne ordninger foregår på omkostningsdækket basis – og ikke må medføre ekstra omkostninger for ATP's medlemmer – vil eventuelle øgede omkostninger som følge heraf skulle dækkes af finansieringskilderne bag ordningerne, herunder arbejdsgivere, staten og kommunerne.

Et andet eksempel er ATP's dattervirksomheder, hvor det kan være nødvendigt at tilpasse lovgivningen til ATP's særlige forhold og således, at de af ATP's dattervirksomheder, som udfører aktiviteter, der også kunne udføres i ATP, ikke underlægges bæredygtighedsrapportering i større omfang end ATP.

Afslutningsvist skal det bemærkes af det af lovudkastets § 1, nr. 23 fremgår, at der er tale om en ændring til årsregnskabslovens "§ 99 a, stk. 7". Da § 99 a i sin helhed nyaffattes i lovudkastets § 1, nr. 22, synes det at være en forkert angivelse. Medmindre forslaget skal indarbejdes direkte i nyaffattelsen af § 99a kunne der måske også være tale om en ændring til § 99 c, stk. 7, hvilket i givet fald skal korrigeres i lovudkastet.

ATP står naturligvis til rådighed til at besvare eventuelle spørgsmål eller give yderligere uddybninger af vores synspunkter.

En kopi af høringssvaret er samtidig sendt til Beskæftigelsesministeriet og Finanstilsynet.

Venlig hilsen

Kristine Lund Pedersen
Underdirektør, P&I Finance

Ole S. Andersen
Director, Legal Counsel

Dato 24. november 2024

Erhvervsstyrelsen
Dahlerups Pakhus
Langelinie Allé 17
2100 København Ø

Att: chefkonsulent Anne Frendrup Petersen (annpet@erst.dk), fuldmægtig Katrine Diethelm Jacobsen (katjac@erst.dk) og chefkonsulent Peter Kroglund Jensen (petkro@erst.dk)

Journal nr. 2022-13522

Hørings svar angående lovforslaget og tilhørende bekendtgørelser vedrørende implementering af CSRD

Først og fremmest vil Certificerende Organers Forum (COF) gerne udtrykke en tak for at få mulighed for at afgive vores høringssvar vedrørende høring angående implementering af direktivet om bæredygtighedsrapportering (CSRD) i dansk lovgivning.

COF finder det positivt, at vi inden for EU får en mere harmoniseret tilgang til bæredygtighedsrapportering, da det i dag er et fragmenteret landskab, der baserer sig på mange forskellige metoder og standarder, og hvor der rapporteres på mange forskellige delelementer af den samlede pulje af bæredygtighedsaspekter, men ikke mindst fordi det giver en mulighed for at strømline den måde erhvervslivet arbejder med dataindsamling og dokumentation på området.

COF's 11 medlemmer, der alle er akkrediteret af DANAK til verifikation og certificering, udgør Brancheorganisationen CERTIFICERENDE ORGANERS FORUM (COF), hvis formål blandt andet er at virke for stadig udvikling af system- og produktcertificering samt verifikation til gavn for det danske samfund, bidrage og medvirke til fremme af brugen og opretholdelsen af tilliden til certificering og virke som hørings- og forhandlingspart over for DANAK, myndigheder og andre interessenter indenfor certificering.

Certificeringsorganer spiller en afgørende og vigtig rolle som uvildig tredjepart og sikrer objektivitet, troværdighed og kvalitet, når det kommer til både verifikation, test, målinger, certificering af ledelsessystemer mm. og er medvirkende til at sikre præcis overensstemmelse af virksomheders kvalitet, produkter og erklæringer.

Formålet med vores høringssvar er at belyse nogle af de forhold, der gør sig gældende for akkrediterede certificerende organer, der gør dem egnede til at udfylde rollen som akkrediterede uafhængige udbydere af erklæringsydelser i direktivets forstand (IASP) samt give baggrundsinformation om de certificerende organers arbejde inden for området bæredygtighedsdata og -rapportering samt at fremhæve vores perspektiv på Kommissionens hensigt om at skabe både kvalitet, kapacitet og konkurrence på markedet for afgivelse af erklæring med sikkerhed for bæredygtighedsrapporter.

*Certificerende Organers Forum er samarbejdsorganisation for de danske certificerende organer, akkrediteret af DANAK til verifikation og certificering. COF's formål er at virke for stadig udvikling af system- og produktcertificering samt verifikation til gavn for det danske samfund, bidrage og medvirke til fremme af brugen og opretholdelsen af tilliden til certificering og virke som hørings- og forhandlingspart over for DANAK, myndigheder og andre interessenter indenfor certificering.
formand: no@forcecertification.dk, næstformand: jacob.faergemand@bureauveritas.com*

Høringssvaret er opbygget i 5 dele –

- baggrundsoplysninger om certificerende organers aktiviteter relevant for bæredygtighedsrapporting efter CSRD,
- bemærkninger vedrørende direktivets regler angående uafhængige udbydere af erklæringsydelser,
- generelle bemærkninger til lovforslaget,
- specifikke bemærkninger, og
- en opsummering.

Baggrundsoplysninger om certificerende organers aktiviteter relevant for bæredygtighedsrapporting efter CSRD

De certificerende organer har arbejdet med akkrediteret certificering, validering og verifikation af bæredygtighedsdata og -rapporter siden EU tilbage i 1993 lancerede den første regulering af miljørapportering under EMAS-reguleringen (Eco-Management and Audit Scheme¹). Siden er feltet af rapporteringer udvidet, ikke mindst på klimaområdet, hvor bl.a. den europæiske implementering af Kyotoprotokollen igennem kvotehandelsdirektivet² (EU ETS) siden 2003 har haft omfattende krav til, at de underlagte virksomheder fik deres drivhusgasemissioner og CO₂-kvoter verificeret af en uafhængig verifikator. Der findes også EU-regulering med certificering af hele værdikæder. Det kendes f.eks. fra bæredygtige biomasser under EU's REDII direktiv³, og den nye afskovningsforordning⁴ der begge anvender en såkaldt "chain of custody" tilgang til verifikation af den fulde værdikæde, ligeledes er den samlede værdikæde genstand for fastlæggelse af miljøaftryk fra Produkter og Organisationer⁵ (PEF og OEF), hvor EU Kommissionen har fastlagt meget detaljerede krav til validering og verifikation og ikke mindst til verifikators kompetencer. Antallet af reguleringer, der anvender uafhængige tredjeparter til verifikation af forskellige bæredygtighedsdata og rapporter er kun steget gennem de senest år, og der findes i dag utallige af disse. Flere af de angivne EU reguleringer og initiativer er der direkte henvisninger til i CSRD.

På det sociale område er det især private ordninger, der har slået igennem, hvor bl.a. "sourcing" af råvarer fra ikke-industrialiserede lande certificeres, og de store internationale detailhandelskæder har deres egne ordninger, der skal sikre arbejdsmiljøet og forholdene for medarbejdere, kontraktarbejdere mv.

Certificerende organer afgiver således allerede i dag erklæringer vedrørende CSR-rapporter og bæredygtighedsdata. Erklæringer kan afgives med forskellige grader af sikkerhed, almindeligvis anvendes begreberne "limited assurance" eller "reasonable assurance" for at fastlægge bredden og dybden og graden af sikkerhed. Denne type aktiviteter falder inden for det, vi kalder validering og verifikation.

I midt 1990'erne anvendte certificerende organer i Danmark begrebet revision om det udførte arbejde af denne karakter, men pga. udviklingen på feltet er vi gået bort fra at tale om revision, - i dag anvendes i

¹ Direktiv om organisationers frivillige deltagelse i en fællesskabsordning for miljøledelse og miljørevision (EMAS) (1221/2009/EF)

² Direktiv om ordning for handel med kvoter for drivhusgasemissioner (2003/87/EF)

³ Direktiv om fremme af anvendelsen af energi fra vedvarende kilder (2018/2001/EU)

⁴ Forordning om om tilgængeliggørelse på EU-markedet og eksport fra Unionen af visse råvarer og produkter, der er forbundet med skovrydning og skovforringelse (2023/1115/EU)

⁵ Metoder til at måle og formidle oplysninger om produkters og organisationers miljøpræstationer over hele deres livscyklus (

stedet typisk begrebet verifikation, mens validering anvendes om en vurdering af fremtidige effekter, det man lidt populært sagt i regnskabsverdenen vil placere under arbejdet med budgetter

Vores ekspertise giver en solid baggrund for at kunne evaluere virksomheders rapportering af ikke-finansielle oplysninger. Certificerende organer har derfor ekspertisen til at vurdere relevansen, nøjagtigheden og pålideligheden af denne type data og sikre, at de er i overensstemmelse med anerkendte standarder og retningslinjer.

Vi vil gerne pointere, at det er vigtigt at anerkende, at certificerende organer i dagens komplekse og globaliserede forretningsmiljø er blevet stadig mere involveret i vurderingen af virksomheders samfundsansvar (CSR), bæredygtighedsdata og rapportering til forskellige stakeholders. Denne udvikling afspejler behovet for en mere holistisk vurdering af en virksomheds præstation, der går ud over traditionelle finansielle målinger. Det dobbelte væsentlighedsprincip i CSR-direktivet⁶ og ESRS bæredygtighedsrapporteringsstandarderne⁷ er en tydelig respons herpå.

Andre betragtninger

I præamblen til CSRD angiver EU Kommissionen, at den vil tage skridt til at forbedre kvaliteten af revisionen og overholdelsesprocessen for bæredygtighedsrapportering med henblik på at skabe et mere åbent og diversificeret marked for verifikation af bæredygtighedsdata. Kommissionen håber, at virksomheder kan drage fordel af et bredere udvalg af uafhængige udbydere af tjenesteydelser inden for overholdelse af bæredygtighedsrapportering. Især fremhæver Kommissionen risikoen for yderligere koncentration på revisionsmarkedet, hvilket kan true revisorers uafhængighed og føre til stigninger i revisionsafgifter eller afgifter for overholdelse af bæredygtighedsrapportering og dermed unødige øgede omkostninger for virksomhederne.

Navnlig kan regler vedrørende kvalifikationer, der fremgår af lovforslaget og de tilhørende bekendtgørelser, - som ses at være nøje udformet efter de eksisterende revisorkvalifikationer - efter vores mening føre til et de facto-oligopol af revisorer og få yderligere konsekvenser for det eksisterende marked for finansiell revision. Disse effekter må efter vores mening ikke undervurderes.

Når man begrænser erklæringsopgaven til revisorer som profession, så vil man de facto udelukke årtiers vidensopbygning og erfaring. Det sker, når man tilsidesætter de certificerende organer, og i stedet vælger at satse på at uddanne finansielle eksperter i at blive eksperter inden for bæredygtighed, produktions-teknologi, innovative energiteknologier, socialt ansvar - herunder en lang række standarder og regler fra nationale, europæiske og globale overnationale organisationer, der har formet overgangen til en bæredygtig økonomi i løbet af de sidste årtier.

I forlængelse af ovenstående vurderer vi, at der kan være en betydelig implementeringsrisiko for Danmark, et ansvar der kan pålægges de relevante ministre, når de certificerende organer udelukkes fra markedet. Uddannelses- og kvalifikationskravene til finansielle revisorer, der foreslås i høringsudkastet, afspejler det behov for supplerende verifikationsfærdigheder, man forestiller sig skal opbygges af individuelle revisorer. Vi ser på den ene side risikoen for at man forfejer formålet med direktivet og på den anden side risikoen for, at de danske finansielle revisorer ikke er i stand til at tilbyde tilstrækkelig kapacitet til rapporterings-sæsonen 2025, hvor resultater og bæredygtighedsdata for 2024 kræves verificeret. Hvis denne risiko skulle

⁶ Direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering (2022/2064/EU)

⁷ Delegeret forordning vedrørende standarder for bæredygtighedsrapportering (C(2023) 5303 final)

indtræffe, vil danske virksomheder ikke opfylde kravet om at levere verificeret og samlede årsrapporter i tide og vil komme bagud i forhold til deres internationale konkurrenter og til deres investorers forventninger og behov.

Det oligopol, der eksisterer i dag på markedet for finansielle revisorer – mindst blandt de førende revisionsfirmaer, der servicerer førende virksomheder – vil blive udvidet til at omfatte bæredygtighedsrapportering og skabe risiko for omkostningsstigninger inden for erklæringsydelser vedrørende bæredygtighedsrapportering.

Efter de førende finansielle revisorer vil mindre/uafhængige revisorer være tvunget til at udvide deres tilbud til bæredygtighedsrapportering for at bevare deres adgang til finansielle revisionsopgaver. Mange vil efter vores mening ikke være i stand til eller villige til at investere i dette, hvilket fører til et endnu mere koncentreret finansielt revisormarked og vil tage kapacitet ud af markedet.

Hvis lovforslaget vedtages i den nuværende udformning er det usandsynligt, at certificerende organer, der reelt er udelukket fra markedet for revision af bæredygtighedsrapporter i Danmark, vil fastholde deres investeringer i færdigheder, processer eller systemer i forbindelse med bæredygtighedssikring som helhed, hvilket resulterer i tab af talent og erfaring til rådighed for danske virksomheder på dette område, og vil øge afhængigheden af finansielle revisorer i strategi- og væsentlighedsarbejde samt generelle bæredygtighedscertificeringer.

COF mener derfor, at der er behov for at etablere en konkret hjemmel i lovforslaget til muligheden for at anvende certificeringsorganer som uafhængige erklæringsudbydere i det nuværende udkast. Hvis certificeringsorganerne indlemmes i lovgivningen med års forsinkelse og med usikkerhed om hvorvidt det overhovedet kommer til at finde sted, , så har certificeringsvirksomhederne ikke incitament til at investere i kompetencer, og konkurrencesituationen vil derfor forringes yderligere..

Innovation inden for digitalisering af revision og verifikation, der i dag allerede er en stærk kompetence hos en række certificerende organer, vil blive en nødvendighed på grund af det store antal virksomheder, de lange værdikæder, der kan blive omfattet af rapporteringen og omfanget af data og nøgletal på tværs af en lang række erklæringsydelser. Denne innovation vil med forslaget komme til at afhænge af revisionsfirmaernes vilje til at investere i nye digitale løsninger, og det vil udelukke fordelene ved - og konkurrencen inden for - digital revisionsinnovation drevet af certificerende organer.

Bemærkninger vedrørende CSR direktivets krav til uafhængige udbydere af erklæringsydelser (IASP)

Inden for direktivets hovedformål anerkender Kommissionen udtrykkeligt uafhængige udbyderes rolle som enheder, der arbejder med at attestere overholdelse i henhold til EU-forordning 765/2008 for yderligere at forbedre kvaliteten af revision og skabe et mere åbent og diversificeret revisionsmarked⁸.

Kommissionen anerkender den vigtige rolle, som uafhængige tredjepartscertificeringsorganer spiller for at gøre det muligt for investorer og andre interessenter at få adgang til troværdig og sammenlignelig bæredygtighedsinformation fra virksomheder i hele EU for at tiltrække investeringer og understøtte forpligtelsen fra alle EU-medlemsstater indeholdt i EU Green Deal. I denne forstand opfordrer direktivet til,

⁸ uafhængig tjenesteyder for overensstemmelsesattest¹¹: et overensstemmelsesvurderingsorgan, der er akkrediteret i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 765/2008 (*) til den specifikke overensstemmelsesvurderingsaktivitet, der er omhandlet i litra aa) direktivets artikel 34, stk. 1, andet afsnit

at virksomheder, der er omfattet af direktivet, har mulighed for at trække på en bredere vifte af uafhængige udbydere af tjenester, der attesterer overholdelse af bæredygtighedsrapportering.

COF er af den opfattelse, at det er problematisk, at Danmark i det nuværende lovforslag ignorerer muligheden for anvendelse af IASP som angivet i direktivet.

Det danske lovforslag har ikke specifikke hjemler vedrørende uafhængige udbydere af erklæringsydelse (IASP'er), men CSRD har en række specifikke krav, som de uafhængige udbydere af erklæringsydelse skal opfylde. Verifikation efter internationalt anerkendte standarder som certificerende organer arbejder efter, kan, som det er i dag, enten udføres som en akkrediteret ydelse eller en ikke-akkrediteret ydelse. I Danmark er det Den Danske Akkrediteringsfond (DANAK), der tildeler akkreditering. En akkreditering stiller specifikke krav til den, der arbejder under akkreditering. Disse krav adresserer i vidt omfang de krav, der stilles i CSRD.

Det fremgår således af direktivet, at der i direktiv 2013/34/EU (regnskabsdirektivet) under art. 34 fastlægges krav vedrørende IASP i et nyt stk. 4:

Medlemsstaterne kan tillade, at en uafhængig udbyder af erklæringsydelse, der er etableret på deres område, afgiver udtalelsen omhandlet i stk. 1, andet afsnit, litra aa), forudsat en sådan uafhængig udbyder af erklæringsydelse er underlagt krav, der svarer til kravene i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF () for så vidt angår erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering som defineret i artikel 2, nr. 22), i nævnte direktiv, navnlig kravene om*

- a) *uddannelse og eksamination, der sikrer, at uafhængige udbydere af erklæringsydelse erhverver den nødvendige ekspertise vedrørende bæredygtighedsrapportering og erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering*
- b) *efteruddannelse*
- c) *kvalitetssikringssystemer*
- d) *faglig etik, uafhængighed, objektivitet, fortrolighed og tavshedspligt*
- e) *udnævnelse og afskedigelse*
- f) *undersøgelser og sanktioner*
- g) *tilrettelæggelsen af arbejdet hos den uafhængige udbyder af erklæringsydelse, navnlig hvad angår tilstrækkelige ressourcer og personale og ajourføring af kundestamkort og sagsarkiver og*
- h) *rapportering af uregelmæssigheder*

COF har noteret sig, at det her fremgår at IASP skal underlægges krav svarende til de krav, der stilles til revisor. Heraf følger at IASP ikke nødvendigvis skal indlemmes i revisorlovgivningen. Formålet er at sikre uafhængige og kvalificerede erklæringer, og dette kan etableres gennem akkrediteringssystemet.

De generelle bestemmelser om akkreditering er fastlagt i akkrediteringsforordningen, som CSRD henviser til (765/2008/EF). Kravene vedrørende akkreditering er fastlagt i art. 5. Det nationale akkrediteringsorgan (i Danmark er det DANAK) træffer på baggrund af reglerne afgørelse om udstedelse af akkrediteringen og udsteder et akkrediteringsdokument, der angiver, hvad det certificerende organ (i teksten: overensstemmelsesvurderingsorganet) er akkrediteret til. Omfanget af akkreditering er ofte baseret på standardmetoder, love, forordninger, forordninger eller direktiver. For at et certificerende organ kan akkrediteres, skal aktiviteten kunne placeres inden for en af akkrediteringsstandarderne. Der er flere akkrediteringsstandarder, der er specialiseret til et specifikt område, f.eks. ledelsessystemer, produktcertificeringer, fødevarer etc.

Det forventes, at certificerende organer, der skal afgive en erklæring med et sikkerhedsniveau om bæredygtighedsrapportering, skal akkrediteres iht. ISO 17029:2019 Overensstemmelsesvurdering – Generelle principper og krav for validerings- og verifikationsorganer.

Akkrediteringssystemet anvender ikke helt samme terminologi som CSRD, men adresserer for så vidt de samme områder, der er opført på listen i punkterne a) - h). Akkrediteringsstandarder stiller krav til verifikationsprocessen, verifikationserklæring, upartiskhed/uafhængighed, ledelses-systemer/kvalitetsstyring, dokumentation, kvalifikationer, fortrolighed, klagebehandling mv.

Helt grundlæggende håndteres kravoverholdelse gennem politikker og procedurer mv. som ligger i det certificerende organs kvalitetsledelsessystem, der er en del af akkrediteringen.

I de følgende afsnit gives en summarisk oversigt over hvordan kravene i CSRD, der er oplistet ovenfor, imødekommes af akkrediteringssystemet og certificerende organers måde at arbejde på.

Kompetencekrav, uddannelse, træning og eksamination

Kernen i et certificerende organs forretning er, at man er i stand til at koble den rette kompetence til den rette opgave. Derfor er kompetencekrav, uddannelse, træning og eksamination fastlagt i ledelsessystemet og tilknyttede dokumenter. De faglige forudsætninger (uddannelse) er fastsat fagområde for fagområde, de vil typisk omfatte besiddelse af en kandidatgrad eller tilsvarende inden for et af flere videnskabelige områder, teknik, forretningsadministration eller lov / eller et antal års erhvervs erfaring. Når godkendte auditorer/verifikatorer trænes til nye områder gennemgår de et internt eller eksternt uddannelses- og træningsforløb, der afsluttes med diplom. Herefter vil den pågældende medarbejder være føjet sammen med en "lead verifier" på et i akkrediteringen fastlagt antal opgaver. Vedkommende kandidat skal gennem en række godkendelsesprocesser, der afsluttes med en "witness audit". Det kontrolleres om den pågældende udviser en forståelse af projekt-, klient- og ledelse af verifikationsteamet samt tekniske spørgsmål fra en tredje / uafhængig kvalificeret "lead verifier". Inden for bæredygtighed, der er et bredt felt, vil man typisk blive godkendt til et delområde, f.eks. klima, miljø, sociale forhold, menneskerettigheder osv. Der er endvidere krav om løbende efteruddannelse for den enkelte.

Faglig etik, uafhængighed, objektivitet, fortrolighed og tavshedspligt

I akkrediteringsstandarder stilles krav til upartiskhed, fortrolighed mv. Det vil være forskelle på hvordan de enkelte certificerende organer sikrer uafhængighed og integritet. Det er sædvanligt at have en "upartiskhedspolitik" som alle medarbejdere skal følge. Der foretages risikovurderinger af engagementet på hvert engagement, herunder håndtering af upartiskhed og trusler mod upartiskhed fra egeninteresse, selvurdering, fortrolighed og risiko for intimidering. Der gennemføres interessekonfliktanalyse mv. Det er en proces, der løbende evalueres og forbedres. Alle medarbejdere trænes med nogle intervaller heri. Tavshedspligt er ligeledes et krav medmindre andet er aftalt med en kunde.

Udnævnelse og afskedigelse

Disse er omfattet af den normale ansættelsesret, der findes i det land, hvor en ydelse leveres, baseret på overholdelse af det enkelte certificerende organs politikker og procedurer eller eventuel afvigelse fra disse.

Undersøgelser og sanktioner

Den konkrete håndtering af sådanne spørgsmål vil variere mellem certificerende organer. Typisk vil ledelsessystemet indeholde procedurer for forskellige former for undersøgelser og sanktioner. Qua kvalitetsledelsessystemet er evaluering, afvigelser som enten medarbejdere, ledelse eller kunder kan rejse en integreret del af måden at arbejde på. Akkrediteringsorganets overvågning kan også resultere i afvigelser. Dermed er der flere måder undersøgelser kan opstå. Sanktionering vil afhænge af hvad der er årsag og konsekvens.

Arbejdets tilrettelæggelse

Arbejdet tilrettelægges ud fra retningslinjerne, der indgår i akkrediteringen og hvad der i øvrigt er beskrevet i ledelsessystemet. Det vil variere efter opgaven og kompetencebehovet knyttet til den konkrete opgave. Det er i øvrigt standardprocedure for et akkrediteret certificeringsorgan, at der er sikker opbevaring af noter, rapporter, kompetenceevalueringer osv., Disse har akkrediteringsorganet behov for at kunne få adgang til. Alle opgaver skal i øvrigt evalueres af en intern "reviewer", som er uafhængig af opgaven, forud for at der kan udstedes et certifikat eller en erklæring til en kunde. Dette kaldes også "4-øjne princippet". Kontrolprocessen sikrer, at alle verifikationsaktiviteter er udført i overensstemmelse med ordningen, der verificeres op imod, at der er tilstrækkeligt og passende vidnesbyrd til understøttelse af konklusionerne, og at alle fund er identificeret, løst og dokumenteret.

Rapportering af uregelmæssigheder

Den normale ledelsesstruktur vil være det første valg til rapportering af eventuelle problemer, men som ovenfor nævnt anvendes afvigelser og rapportering af hændelser og eventuelle bekymringspunkter som en del ledelsespraksis omfattet af ledelsessystemerne. Det kan dreje sig om både interne og eksterne henvendelser. Nogle organer har endvidere en whistleblowerordning for dem, der måske ikke føler sig i stand til at rapportere til deres egen direkte ledelse af en eller anden grund.

Generelle bemærkninger til lovforslaget

Det er generelt positivt, at Erhvervsstyrelsen lægger op til at ville udnytte direktivets mulighed for at lade uafhængige udbydere af erklæringsydelser afgive erklæring, og vi noterer os at det er hensigten at etablere en særskilt hjemmel i dansk lovgivning. Det er desværre en hensigt, der alene fremgår af lovbemærkningerne.

Vi anerkender, at der kan være behov for en nærmere udredning af akkrediteringssystemet i samarbejde med DANAK, men det er også vores opfattelse (jf. de indledende bemærkninger i dette høringssvar), at det ville stå stærkere, hvis der blev etableret en konkret hjemmel herom i selve lovforslaget, som en efterfølgende udarbejdelse af det omtalte nye lovforslag om uafhængige erklæringsudbydere kan støtte på.

CSRD referer specifik til bl.a. EMAS, EU's kvotehandelssystem (EU ETS), Industrielle emissioner direktivet⁹ med BAT reference dokumenter og EU's metode til opgørelse af miljøaftryk fra produkter og organisationer

⁹ Direktivet om industrielle emissioner (integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening) (2010/75/EU)

(PEF). Alle de nævnte reguleringer er nogle, som auditorer og verifikatorer støder på i deres arbejde med certificering og verifikation og som certificerende organer besidder ekspertise inden for.

Disse er områder, der kræver stor faglig indsigt og ekspertise for at kunne vurdere og eksempelvis verificere. Verifikation af sådanne data og nøgletal kan erfaringsmæssigt ikke basere sig på fakturaer og virksomhedens nøgletal. Det er generelt kendetegnende for disse områder, at data og nøgletal kræver en teknisk indsigt i en organisations arbejdsmetoder, organisering, processer, teknologi, værdikæde og leverandørers potentielle påvirkning af miljøforhold og sociale faktorer.

Implementeringen af CSRD med det dobbelte væsentlighedsprincip giver en unik mulighed for kunne skabe et samspil mellem den nuværende økonomiske fokusering på rapportering af ikke-finansielle data og det arbejde, som mange virksomheder fastlægger og rapporterer gennem deres certificerede ledelsessystemer¹⁰, deres samarbejde med leverandører i værdikæden, og verifikation af forskellige bæredygtighedsdata og informationer.

Det er COF's påstand, at man herigennem vil kunne lette noget af den kommende administrative byrde, som CSRD vil påføre erhvervslivet.

Det skal bemærkes, at de nævnte ledelsessystemer under ISO, har den såkaldte højniveau-struktur (High Level Structure). Denne måde at arbejde på har mange lighedspunkter med kravene, der er opstillet i ESRS bæredygtighedsrapporteringsstandarderne, bl.a. at værdikæden skal inkluderes, at interessenterne inddrages, at væsentlige forhold skal fastlægges, at der skal opstilles politikker, mål og handlingsplaner, og at disse alle løbende skal evalueres i forhold til effekt mv. ISO 14001 standarden om miljøledelse introducerede allerede i 2015 livscyklusperspektivet – dvs. miljøpåvirkninger fra hele værdikæden - skal danne grundlag for de miljøforhold, virksomheden skal arbejde med.

Man må ikke lukke øjnene for at værdikædeprincippet i CSRD vil bevirke, at en del af rapporteringsbehovet i praksis skal opfyldes ved, at de omfattede virksomheder beder underleverandører og samarbejdspartnere om at levere information og data. Således kommer CSRD til at omfatte langt flere virksomheder end de, der bliver omfattet som følge af regnskabsklassekravene.

Værdikædeprincippet er også et omdrejningspunkt i EU's Green Deal via direktivforslaget om Grønne Anprisninger (GCD), der har til formål at styrke forbrugernes rettigheder og sætte dem i stand til at træffe informerede beslutninger baseret på verificerede og videnskabeligt funderede bæredygtighedsdata. Produktinformation, der bygger på oplysninger fra hele virksomhedens forsyningskæde, er afgørende for at understøtte grønne anprisninger. Kommissionen kræver i artikel 10 og 11 i Direktivet om Grønne Anprisninger, at sådanne anprisninger skal verificeres af en uafhængig tredjepart, der er akkrediteret i en EU-medlemsstat. Kommissionen anerkender dermed spørgsmålet om "green washing" som et centralt problem i forbindelse med den grønne omstilling og overlader det til certificerende organerne at udstede erklæringer på produktniveau baseret på et bredt, teknisk kompliceret og videnskabeligt vurdereligt grundlag. Allerede i dag behandler de certificerende organer en lang række produktanprisninger på tværs af kategorier og er accepteret til at afgive de relevante erklæringer.

¹⁰ Disse ledelsessystemer tæller bl.a. ISO 14001 (2015) miljøledelsessystemer, ISO 50001 (2018) energiledelsessystemer, ISO 45001 (2018) Arbejds miljøledelsessystemer, ISO 9001 (2015) kvalitetsledelsessystemer, ISO 27001 ledelsessystem for informationsikkerhed

Specifikke bemærkninger til lovforslaget

Risiko for komparativ fordel for revisorer

Selv når der etableres en særskilt hjemmel IASP'er så kan man formode, at det er svært at bryde de monopollignende tilstande på erklæringsmarkedet. Revisionselskaber har en uforholdsmæssig fordel over IASP'er pga. den konstruktion, der bl.a. findes i selskabsloven om valg af revisor på generalforsamlingen.

Det er nærliggende at antage, at når der på generalforsamlingen bliver valgt en revisor, så vil der i praksis være en tendens til at det revisionselskab, man har en aftale med angående revision af det finansielle årsregnskab, også vil blive bedt om at forestå CSR-delen af regnskabet.

Dette krav om at revisor vælges på generalforsamlingen medfører at revisorer har en uforholdsmæssig fordel og der er risiko for at det virker konkurrenceforvridende.

COF anbefaler at disse regler revurderes og omformuleres for så vidt angår bæredygtighedsrapporten.

Ingen anerkendelse af uafhængige udbydere af erklæringsydelser (IASP)

Lovforslaget nævner alene i lovbemærkningerne at der efter et udredningsarbejde med DANAK vil blive fremsat et lovforslag angående uafhængige udbydere af erklæringsydelser. Det er som nævt COF's opfattelse at der bør angives en konkret hjemmel hertil i lovforslaget.

Der er i lovforslaget angivet særlige krav vedrørende revision af koncernregnskaber. Her fremgår (§17a), regler for anerkendelse af andre revisorer og revisionsvirksomheders arbejde. Mange koncerner vil kunne have aktiviteter repræsenteret i flere lande, der underlægges rapporterings- og revisionskrav. Det er problematisk at der i den danske implementering ikke tages hensyn til at der vil være EU-lande der ved den nationale implementering af CSRD åbner for at IASP kan afgive erklæringer. Den danske lovfoivning bør tage hensyn til dette og åbne for at IASP der er godkendt i andre EU-lande kan operere i Danmark.

COF er af den opfattelse, at det er problematisk, at Danmark i det nuværende lovforslag ignorerer muligheden for anvendelse af IASP som angivet i direktivet.

Anerkendelse af allerede verificerede bæredygtighedsdata og -information

Erhvervslivet er i besiddelse af mange bæredygtighedsrelaterede data og informationer, der skal indgå som grundlag i bæredygtighedsrapporten, som allerede er verificeret eller certificeret af en akkrediteret uafhængig tredjepart. Dette er meget diverst og kan ikke oplistes her, men for at give en ide om det, kan det dreje sig om tekniske prøvningsrapporter, verifikation af data f.eks. om affald eller klimavoter under EU ETS, leverandørkæde audits vedrørende sociale forhold, miljøvaredeklarationer, osv. osv.

Det bør i lovforslaget specifikt angives, at der i udgangspunktet skal ske en anerkendelse af relevante erklæringer og certifikater, når disse er givet under nationale eller internationalt anerkendte ordninger og når den afgivne erklæring eller certifikat er afgivet under akkreditering.

Gives der ikke specifik hjemmel hertil er der stor risiko for at erhvervslivet vil opleve at deres certificeringer er værdiløse i kontekst af bæredygtighedsrapporten og de vil ende med at blive pålagt ekstraomkostninger og mere bøv. l.

Gensidig anerkendelse af erklæringer

I tråd med bestemmelserne i hhv. §2 i bekendtgørelse om revisors tilrettelæggelse af arbejdet, så kan man, når det kommer til afgivelse af erklæring af bæredygtighedsrapporten, forestille sig, at der kan være forskellige scenarier, hvor hhv. en revisor og en IASP bidrager til dele af erklæringen, hvor de hver især har ansvar for dele de hver især afgiver erklæring om.

- Scenarie 1 – en udbyder af erklæringsydelser udpeges og denne forestår alt arbejdet
- Scenarie 2 – der udpeges to udbydere af erklæringsydelser, dette kan være hensigtsmæssigt pga. det dobbelte væsentlighedsprincip. En revisor varetager den del af rapporteringen, der vedrører de finansielle risici og muligheder, de finansielle interessenter, samt væsentlighedsanalysen på dette område mv. En IASP varetager de dele af rapporten, der vedrører indvirkninger ("impacts") inden for miljø- og sociale forhold, herunder væsentlighedsanalysen, samt varetager værdikædeperspektivet og de relevante interessenter på disse områder, bl.a. NGO'er.
- Scenarie 3 – En enten revisor eller IASP står for erklæringen, men kan anerkende delerklæringer udarbejdet af andre, såvel revisorer som IASP'er.

Den foreslåede hjemmel i §17a i revisorloven skitserer en fremgangsmåde, som kan anvendes ved konsolideret bæredygtighedsrapportering. Nogle af de tanker, der ligger heri kan muligvis finde anvendelse ved ovennævnte scenarie 2 og 3.

Ikke mindst vil det bevirke en lettelse af erhvervslivets administrative byrder, hvis der kan bringes sammenhæng i rapporteringskravene og relevante bæredygtighedsdata og -informationer, som allerede er 3. parts verificerede, herunder relevante certificeringer som virksomheden må have.

COF anbefaler at perspektivet om gensidig anerkendelse af erklæringer og anerkendelse af allerede verificerede data og konformitetserklæringer får fokus i den danske implementering og at dette særskilt specificeres i lovforslaget.

Godkendte udbydere af erklæringsydelser

Revisorlovgivningen fastlægger, at det er den fysiske person, der skal være underlagt ansvar. Det fremgår imidlertid af CSRD, at IASP skal være underlagt krav, der svarer til kravene i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF. Det behøver dermed ikke være de eksakt samme krav. Vi bemærker også at der henvises til akkrediteringsforordningen i CSRD.

Det bør derfor være muligt at lave en implementering af CSRD i dansk ret, hvor man tager hensyn til forskelle, der er affødt af hvorvidt den der udsteder erklæringen er underlagt en personlig autorisation eller om det følger den måde, hvorpå certificerende organer pålægges ansvar under akkreditering.

Det bør derfor overvejes om der for IASP'er kan anvendes en traditionel ansvarstilskrivning på virksomhedsniveau. I nogle sammenhænge opererer man også med juridiske personer i stedet for fysiske. Juridiske personer kan i mange henseender påtage sig rettigheder og forpligtelser på linje med fysiske personer. COF foreslår derfor at lovgivningen indrettes således, at det bliver muligt at pålægge ansvaret på en virksomhed eller en juridisk person, afhængigt af hvad der er mest hensigtsmæssigt, i stedet for at godkendelsen følger den fysiske person. Jf. beskrivelsen af håndtering af uddannelse og kompetencer er styring af disse et kerneområde for et certificerende organ.

Indvirkninger (impacts)

De vedtagne ESRS-standarder for bæredygtighedsrapportering har stor metodefrihed, men når det er sagt, så angiver de en fremgangsmåde hvorpå den rapporterende virksomhed skal nå frem til det der er væsentligt og dermed hvad der skal rapporteres. ESRS angiver, at der skal tages udgangspunkt i de såkaldte impacts (i den danske oversættelse: indvirkninger), når det er sket, skal der gennemføres en videre analyse af risici og muligheder. Analysen af risici og muligheder ligner den man kender fra den nugældende rapportering, men den får en anden og mere underordnet rolle i den kommende rapportering, hvor den lidt populært sagt kan lægge til, men ikke trække fra de oplysninger og data der skal rapporteres. Det vil sige at det helt centrale virksomheden skal have fat om og ikke mindst skal indgå i rapporteringen er "impacts".

Lovforslaget oplister i pkt. 22 ændringer til §99a. Denne virker i stort omfang som en videreførelse af den tankegang, der er fremherskende i f.eks. Global Reporting Initiative og andre rammeværker vedrørende bæredygtighedsrapportering. Disse har imidlertid ikke det dobbelte væsentlighedsprincip, som CSRD introducerer og som er et bærende element.

Det anbefales at indvirkninger får en mere fremtrædende rolle på linje med den finansielle dimension vedrørende risici og muligheder. Dette vil både fremme brugerens forståelse af virksomhedens præstation inden for bæredygtighed samt lette verifikationen.

Det dobbelte væsentlighedsprincip

De nugældende regler om ikke-finansiel rapportering indeholder ikke krav om revision, der er alene krav vedrørende konformitetstjek. Det er således i sig selv nyt, at der skal gennemføres en ydelse med erklæring, også selv om den kun skal være med begrænset sikkerhed.

Erfaringsmæssigt vil der være lang vej, før bæredygtighedsdata vil være standardiserede og digitaliserede. Mange af de underliggende data og informationer som vil skulle indgå i et tjek – selv med begrænset sikkerhed -, vil være at finde i mange forskellige dataformater, mange forskellige steder i organisationen. Det kan erfaringsmæssigt dreje sig om alt fra logbøger, driftsjournaler, tekniske rapporter, referater, samarbejdsaftaler og kontrakter til fakturaer.

Det dobbelte væsentlighedsprincip vil ligeledes være nyt for mange, dette gælder både de rapporterende virksomheder og disses finansielle revisorer.

På samme vis som revisor skal udvise professionel skepsis vedrørende ledelsens skøn over værdier, pengestrømme mv., vil der tilsvarende skulle iagttages en professionel skepsis vedrørende bæredygtighedsanalysen, værdikæden, de inkluderede interessenter mv.

Den professionelle skepsis, der skal anvendes ved revision af bæredygtighedsdata og -informationer, har dermed en anden karakter, når det gælder de fysiske indvirkninger på miljø, sociale forhold, menneskerettigheder mv. – og ikke mindst værdikædeperspektivet.

COF anbefaler derfor, at det dobbelte væsentlighedsprincip får særlig opmærksomhed, både i forbindelse med de regler, der fastsættes for tilrettelæggelse af opgaven, udformning af erklæringen, kompetencekrav til revisor og IASP mv.

Faglige kompetencer

CSRD fastlægger nogle ret overordnede krav til faglige kompetencer, der fremgår kort sagt i direktivet nogle krav om efteruddannelse og eksamen. Disse krav er videreført i lovforslaget.

Behovet for kompetencer kan naturligvis variere meget afhængigt af hvilken sektor, værdikæde og hvilke bæredygtighedsaspekter der skal granskes og verificeres.

På det foreliggende synes kompetenceudviklingsmodellen i hhv. revisionselskaber og certificerende organer meget forskellig. Vi er bekendt med, at der er flere veje til at blive revisor, men kort sagt og formentlig meget generaliserende kan det siges, at nye revisorer rekrutteres direkte fra uddannelsessystemet og herefter gennemgår en form for oplæringsforløb. Man kan sige, at de oplæres og trænes til at blive dygtige revisorer i en form for "mesterlære". Certificerende organ gør typisk det modsatte, her rekrutteres eksperter, som kan dokumentere mangeårig erfaring inden for et specifikt fagområde samt en eller flere sektorer. Disse nye auditorer/verifikatorer gennemgår derefter et længerevarende træningsforløb, hvor de trænes i relevante teknikker og arbejdsmetoder og evt. opnår nogle personlige certificeringer. Denne metode anvendes af de certificerende organer, fordi opnåelse af professionelle kvalifikationer på et tilstrækkeligt højt niveau til at kunne sikre at data og informationer er relevante, nøjagtige og pålidelige tager sit udgangspunkt i at medarbejderne besidder stor teknisk indsigt. Denne ekspertise tager typisk årtier at opnå, hvilket også gør sig gældende desuagtet at man besidder en relevant højere uddannelse.

De nærmere krav til godkendelse af revisor fremgår hhv. af revisorloven, efteruddannelsesbekendtgørelsen og eksamensbekendtgørelsen. Det fremgår således, at revisor skal have gennemført et 8 måneders forløb med deltagelse i udførelse af erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering eller andre bæredygtighedsrelaterede opgaver. Herudover skal der gennemføres en eksamen. Eksamen fastlægges af det såkaldte "eksamensudvalg". Eksaminator og censor skal være godkendte efter revisorlovens §3b eller c. Det ses, at der fsva. kravene til revisoreksamen er der i §18 i eksamensbekendtgørelsen oplistet en række emner, som eksaminanden skal eksamineres i.

De kompetencer revisor skal tilegne sig drejer sig om 1) Juridiske krav og standarder for udarbejdelse af årlig og konsolideret bæredygtighedsrapportering, 2) Bæredygtighedsanalyse, 3) Due diligence-procedurer for så vidt angår bæredygtighedsspørgsmål og 4) Juridiske krav og erklæringsstandarder for bæredygtighedsrapportering.

COF bemærker, at med mindre det nærmere er fastlagt andre steder, så fremstår disse krav meget overordnede. Vi noterer os, at bl.a. efteruddannelsesbekendtgørelsens §2, stk. 2 lægger op til at det faglige niveau for så vidt angår traditionelle revisionsopgaver, så skal det være på et passende niveau og hvis muligt og relevant, så skal det være på masterniveau.

Det samme bør gøre sig gældende for så vidt angår bæredygtighedsdata og -informationer.

Ser man på kravene til revisor vedrørende de finansielle og regnskabsmæssige kompetencer, som fastlagt eksamensbekendtgørelsen, så er disse ganske udbyggede og veldefinerede. Det er svært at se hvorfor den, der afgiver erklæring om bæredygtighed ikke skal være kompetent på et tilsvarende relevant niveau. Man kan næppe forestille sig, at bæredygtighedsområdet skulle være mindre komplekst eller kræve færre faglige kompetencer. Men der lægges kun op til et efteruddannelsesomfang på 30 timer.

Det kan umiddelbart formodes, at revisorer besidder stærke kompetencer inden for matematik, men for at kunne vurdere miljøpåvirkninger har man behov for solide kompetencer inden for bl.a. naturvidenskaben

(biologi, kemi, fysisk, ingeniørvidenskab for blot at nævne nogle fagområder). Inden for det sociale område skal man have kendskab til mere samfundsmæssige forhold (f.eks. overenskomster, arbejdstidsregler, ILO-konventioner, menneskerettigheder for igen blot at nævne nogle områder).

Tilsvarende har man brug for en stor grad af kendskab til "supply chain" og miljømæssige og sociale forhold hos underleverandører, hvor udfordringerne inden for bæredygtighed ofte ligger længere ude end tier 3 leverandører. Kendskab til påvirkninger i et livscyklusperspektiv ved anvendelse af LCA-metode er endvidere også relevant.

Det er bekymrende, når kompetencekravene ikke nærmere defineres. Det gælder ikke mindst for:

- den pålidelighed bæredygtighedsrapporterne kan tillægges,
- effekten på den bæredygtige udvikling i forhold til de ressourcer virksomhederne anvender, og
- opfyldelse af CSRD's bredere formål i den grønne omstilling

COF skal derfor kraftigt anbefale, at der i lovgivningen fastlægges specifikke kompetencekrav, og at niveauet skal flugte med de krav der gælder for det finansielle, f.eks. masterniveau.

For så vidt angår eksamen og eksamensudvalget bør samme kompetencekrav gælde for disse og man bør sikre at der er den relevante bredde i forhold til bæredygtighedsaspekter repræsenteret.

Det foreslås også at revisor/IASP, for at kunne afgive erklæring inden for et givent område, skal sikre sig de relevante kompetencer og at der for større, mere komplekse organisationer skal sammensættes et team, der samlet set dækker kompetencerne.

Tilsynsforpligtelse

Den tilsynsforpligtelse, der er knyttet til lovforslaget, ligger hos Erhvervsstyrelsen og er baseret på en løbende tilbagevendende kontrol, angivet som at kontrolbesøg kan ske med 6 års intervaller. Under akkrediteringssystemet foretager akkrediteringsmyndigheden DANAK tilsvarende intensive kontroller, der foretages på årlig basis og disse kan endvidere udvides til ekstraordinære kontroller.

DANAK gennemfører årlige kontorbesøg af certificeringsorganernes kvalitetssystem, og desuden gennemføres en stikprøvevis "markovervågning" under certificeringsorganernes verifikations- og certificeringsbesøg hos virksomhederne. Disse "markbesøg" har en intensitet, der sikrer, at alle verifikationstyper, som certificeringsorganet arbejder med, bliver overvåget mindst hvert 2. år.

DANAKs auditering af certificeringsorganet resulterer i en auditeringsrapport fra DANAK og evt. udstedelse af afvigelser, der skal håndteres og lukkes tilfredsstillende, før en forlængelse af certificeringsorganets akkreditering kan forlænges.

COF vurderer på den baggrund, at kontroltrykket på certificeringsorganerne mindst svarer til - og sandsynligvis overgår - det kontroltryk, der er beskrevet i lovkomplekset, hvilket vi anerkender med tilfredshed. COF imødeser derfor muligheden for, at der i lovforslaget bliver givet en mulighed for, at tilsynsforpligtelsen af certificeringsorganerne bliver tildelt DANAK under en akkrediteringsordning. Dette intense kontroltryk, der gennemføres under akkrediteringssystemet, er en naturlig del af certificeringsorganernes virke, og COF anser dette for en styrkelse indenfor bæredygtighed m.m.

Opsummering

Det er afgørende at anerkende og udnytte det fulde potentiale af certificerende organer i afgivelsen af erklæringer vedrørende CSR-rapporter og bæredygtighedsdata. Certificerende organers tilstedeværelse og engagement på det danske marked gennem mere end 20 år kan bidrage til at forbedre kvaliteten af den rapportering, der gives til interessenterne, og samtidig fremme en bæredygtig og ansvarlig forretningspraksis.

Vi opfordrer derfor til, at en mere konkret hjemmel skrives ind i årsregnskabsloven og en anerkendelse af certificerende organer som kompetente og kvalificerede aktører til at afgive erklæringer om CSR-rapporter og bæredygtighedsdata.

Endvidere vil vi fremhæve følgende fra vores høringssvar:

- Lovgivningen bør indrettes, således at man de facto bryder det monopol, der eksisterer på markedet i dag. Den naturlige fordel revisorer har bl.a. betinget af krav til valget på generalforsamlingen kan virke konkurrenceforvridende
- Akkrediteringsystemet sidestilles med den regulering der er af revisor og deres arbejde
- Godkendelsen af revisorer følger den "fysiske person". Det bør overvejes at give mulighed for at man kan finde andre konstruktioner for fastlæggelse af ansvaret, f.eks. ved at anvende virksomhedsbegrebet eller den "juridisk person" for så vidt angår IASP'er
- Muligheden for gensidig anerkendelse af erklæringer bør inkluderes og nærmere defineres
- Anerkendelse af allerede verificerede bæredygtighedsdata og -oplysninger samt relevante certificeringer, når disse er afgivet af en akkrediteret, uafhængig tredjepart og er givet på basis af nationalt eller internationalt anerkendte standarder
- Indvirkninger skal have en mere fremherskende rolle i loven end der er lagt op, det bør flugte med den rolle risici og muligheder tænkes givet i §99a
- Det dobbelte væsentlighedsprincip bør få særlig opmærksomhed, både i forbindelse med regler for tilrettelæggelse af opgaven, udformning af erklæringen, kompetencekrav til revisor og IASP mv.
- Kompetencekrav skal nærmere udspecificeres og i højere grad inkludere tekniske kompetencer indenfor de forskellige bæredygtighedsdiscipliner samt forståelse om faktiske og potentielle indvirkninger i værdikæden
- Det tilsyn DANAK fører med de certificerende organer bør tillægges betydning i den kommende regulering af IASP'er, således at tilsynet under en akkrediteringsordning for bæredygtighedsrapportering kan træde i stedet tilsynsforpligtelsen for revisorer

COF ser frem til fremtidig dialog om lovforslaget, og vi besvarer gerne evt. spørgsmål som dette høringssvar måtte give anledning til.

Med venlig hilsen

Certificering Organers Forum (COF)

Erhvervsstyrelsen

Att.:

Chefkonsulent Anne Frendrup Petersen (annpet@erst.dk)

Fuldmægtig Katrine Diethelm Jacobsen (katjac@erst.dk)

Dahlerups Pakhus

Langelinie Allé 17

2100 København Ø

Den 24. november 2023

Dansk Erhvervs høringsvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af bl.a. årsregnskabsloven (implementering af CSRD)

Erhvervsstyrelsen har d. 13. oktober 2023 udsendt udkast til lovforslag mhp. implementering af EU's direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering (CSRD).

Dansk Erhverv støtter grundlæggende, at der bliver udarbejdet ensartede regler i EU om bæredygtighedsrapportering for at sikre bæredygtig omstilling.

Samtidig konstaterer vi dog også, at de nye regler fra CSRD og de kommende ESRS-standarder bliver særdeles byrdefulde.

Det fremgår af høringsbrevet, at Erhvervsstyrelsen havde igangsat processen med en måling af de erhvervsøkonomiske konsekvenser forbundet med implementering af bæredygtighedsdirektivet. Det blev oplyst, at det var forventningen, at målingen skulle være klar i uge 43 2023, herefter skulle målingen forelægges Økonomiudvalget og endeligt sendes i én uges ekstra høring.

Dansk Erhverv har ikke modtaget målingen af de erhvervsøkonomiske konsekvenser inden fristen for at afgive bemærkninger i forbindelse med høring af lovforslaget. Det må forventes, at der er tale om særdeles omfattende administrative byrder, og Dansk Erhverv finder det derfor langt fra hensigtsmæssigt, at vi ikke – som lovet i høringsbrevet - har mulighed for at fremkomme med bemærkninger om størrelse og omfanget af byrder, der bliver pålagt erhvervslivet i EU, i dette høringsvar.

Dansk Erhverv tager derfor forbehold for at fremkomme med bemærkninger på et senere tidspunkt, når vi bliver bekendt med målingen af de administrative byrder for erhvervslivet.

Dansk Erhverv forventer, at alle interessenter har spørgsmålet om administrative byrder for øje, når de nye regler skal implementeres, og når myndighederne skal føre tilsyn.

Dansk Erhverv skal udtrykke bekymring for, at loven træder i kraft 1. juli 2024, og skal gælde for regnskabsåret, der begynder 1. januar 2024 eller senere. Det er et grundlæggende retsprincip ikke at lovgive med tilbagevirkende kraft, hvilket der de facto vil være tilfældet her.

Dansk Erhverv anerkender fuldt ud det omfattende arbejde, som er pålagt myndighederne i forhold til nærværende regelsæt. I det lys er der også et ønske om, at der fra myndighedernes side vil blive udvist samme forståelse for de udfordringer, som virksomhederne står over for. Særligt henset til, at regelsættet er nyt, præget af en høj grad af kompleksitet, at der udstår et omfattende arbejde med at fastlægge begreber og definitioner, at reglerne vil kræve nye arbejdsgange og processer samt et arbejdsmarked, som er præget af en høj grad af efterspørgsel på ESG-kompetencer. Dansk Erhverv vil gerne understrege behovet for stillingtagen og klare udmeldinger til virksomhederne fra relevante myndigheder i forhold til implementering og fortolkning af CSRD og tilhørende regelsæt samt efterfølgende tilsyn.

Der bliver behov for en høj grad af pragmatisme og forståelse fra både myndigheder og virksomheder, for at sikre en så smidig og smertefri implementering som muligt. Der er generelt behov for fokus på uddannelse, viden og kompetencer om ESG.

Dansk Erhverv har i dette høringssvar, primært lagt fokus på udkast til § 99a i årsregnskabsloven. Vi vil herefter behandle nogle af de mere konkrete input:

Integreret rapportering

Det fremgår af forslaget til ændring af årsregnskabsloven § 99a, at ESG-redegørelsen skal placeres i et særskilt afsnit, og det fremgår af lovbemærkningerne, at forslaget ikke forhindrer integreret rapportering

Dansk Erhverv vil dog gerne udtrykke bekymring for, at det forhold, at redegørelsen skal fremgå af ledelsesberetningen, kan medføre mindre fleksibilitet jf. vores høringssvar i forbindelse med præhøring af lovforslag om ændring af bl.a. årsregnskabsloven.

Det er vurderingen, at reglernes udformning kan give udfordringer ift. at bibeholde en integreret årsrapport, som er koncis og overskuelig og en generel bekymring for, at årsrapporten bliver for omfattende, lang og for informations-"over-load".

Dansk Erhverv foreslår derfor, at der bliver udarbejdet vejledningsmateriale målrettet virksomheder mhp. at sikre brug af integreret rapportering

Erhvervsdrivende fonde og andelsselskaber

Erhvervsdrivende fonde og visse virksomheder med begrænset ansvar, herunder andelsselskaber, er som nævnt i lovforslaget omfattet af årsregnskabsloven, men er ikke reguleret i regnskabsdirektivet.

Der lægges i lovforslaget op til at erhvervsdrivende fonde og andelsselskaber bør omfattes af kravene om bæredygtighedsrapportering, selvom de ikke er omfattet af bæredygtighedsdirektivet.

Konkret indebærer det, at store virksomheder af denne type i regnskabsklasse C (jf. årsregnskabslovens § 7, stk. 2, nr. 3), er omfattet af de nye krav for det regnskabsår, der begynder d. 1. januar 2025, jf. § 12, stk. 4.

Dansk Erhverv er opmærksom på, at der er store koncerner, som er kontrolleret af erhvervsdrivende fonde og som med rimelighed bør omfattes af kravet om bæredygtighedsrapporter. Dansk Erhverv vil foreslå følgende model til at håndtere koncernregnskabspligt hhv. bæredygtighedsrapportering:

- Bæredygtighedsrapportering skal ikke kræves i fondsregnskabet (altså for selve fonden).
- Bæredygtighedsrapportering skal med i koncernregnskabet, hvis fonden aflægger koncernregnskab (og dermed ikke benytter én af undtagelserne). Denne redegørelse bør omfatte alle enheder i koncernen med undtagelse af den erhvervsdrivende fond, jf. princippet herom i årsregnskabslovens § 114, stk. 2, nr. 4.

Ovenstående model indebærer således, at et selskab kan henvise opad til fondens regnskab, både hvad angår koncernregnskabspligten og den konsoliderede ESG-redegørelse. Det skal i øvrigt nævnes, at såfremt en fond vælger at henvise nedad til en underliggende konsolideret ESG-redegørelse, skal den naturligvis fritages fra at udarbejde en sådan.

Det fremgår også af udkast til lovbemærkninger, at for så vidt angår erhvervsdrivende fonde er uddelinger i dag efter årsregnskabsloven at betragte som en resultatdisponering på samme måde som almindelige virksomheders udbytteudlodning. Det bliver oplyst, at det er vurderingen, at dette bør fastholdes, således at uddelinger og modtagerne heraf ikke er omfattet af kravene til bæredygtighedsrapportering. Dansk Erhverv er enig i denne vurdering.

Uafhængige udbydere af erklæringsydelser

Dansk Erhverv er grundlæggende enig i, at der bør være mulighed for at erklæringer om bæredygtighedsrapportering kan afgives af en "uafhængig udbyder", det vil sige andre erklæringsudbydere end godkendte revisorer. Det vil øge konkurrencen til gavn for dansk erhvervsliv.

Det er afgørende, at der sikres en lige konkurrence ("level playing field") mellem godkendte revisorer og "uafhængige udbydere af erklæringsydelser", så der kommer en reel konkurrence og der ikke bliver tale om at nye udbydere får en konkurrencefordel på grund af mere lempelig regulering eller særregler.

Aktører, som kan afgive erklæringer om ESG, bør blive underlagt samme vilkår til blandt andet kvalitet, tillid og uafhængighed samt regler og krav i forhold til fx efteruddannelse, uafhængighed, klagemuligheder til et klageorgan og kvalitetskontrol. Det er vigtigt mhp. at sikre for ikke at underminere tillid og sikre kvalitet af afreporteringen.

Ændring af § 107 d, stk. 4. (nr. 23) i årsregnskabsloven (mangfoldighed)

Ændringen til §107 d, stk. 4, 1. pkt. medfører at 'handicap' bliver tilføjet til oplistningen af eksempler på øvrige mangfoldighedsaspekter, som redegørelsen for mangfoldighed kan vedrøre.

En af Dansk Erhvervs medlemsvirksomheder har oplyst, at det hidtil har været antagelsen, at kravet i CSRD-direktivet omkring afrapportering af %-andel af medarbejdere med handicap ville være underlagt restriktioner ift. lov om brug af helbredsoplysninger af 24. april 1996 (Helbredsloven). Der bliver nu rejst tvivl om CSRD-direktivet skal betragtes som "anden særlig lovgivning eller bestemmelse", hvorved helbredsloven ikke længere finder anvendelse inden for handicapområdet, og som derfor vil påvirke virksomhedernes dataindsamling på dette område. Det vil derfor være nyttigt med præcisering.

I denne sammenhæng skal Dansk Erhverv også opfordre til præcisering af evt. sammenhæng mellem ESRS og bestemmelserne i årsregnskabsloven §§ 99b (den kønsmæssige sammensætning af ledelsen) og 99d (redegørelse om dataetik).

Virksomhedernes adgang til vejledning, kompetence samt behovet for proportional håndhævelse

Dansk Erhverv vil understrege, at CSRD er helt nye regler, hvor sporene bliver lagt mens, at der køres. Der er pt. mange initiativer på bæredygtighedsområdet. Foruden CSRD er der bl.a. også CS3D, afskovningsforordning, disclosure-forordning, taksonomi-forordning m.fl.

Danske virksomheder har allerede og vil fremover få et stort behov for råd og vejledning – særligt fra myndighederne. Hvis denne vejledning ikke bliver ydet, risikerer man at skabe unødvendig usikkerhed hos virksomhederne, ligesom man risikerer, at der bliver rådgivet og vejledt ukorrekt.

Det samlede regelsæt og overblik kan være svært at overskue – særligt for de små og mellemstore virksomheder. Der er behov for adgang til vejledning til alle virksomheder uanset størrelse. Derfor vil der være behov for at samle al vejledning ét sted, så alle får en lettere adgang til information og vejledning.

For så vidt angår viden og uddannelse er det allerede en meget stor udfordring for virksomheder at tiltrække de nødvendige ESG-kompetencer. Også i dette lys er det afgørende, at virksomhederne har adgang til nødvendig information og vejledning fra myndighederne.

Der er behov for danske oversættelser af en række internationale standarder og vejledninger, der pt. alene foreligger i engelsk sprogversion, og som der henvises til i ESRS. I den forbindelse er det naturligvis afgørende, at disse oversættelser er af god kvalitet.

Afslutningsvis skal vi fra Dansk Erhvervs side kraftigt opfordre til, at både tilsyn og håndhævelse af de nye regler i CSRD sker proportionalt og ses i forhold til de udfordringer og vanskelige betingelser, som nogle virksomheder allerede befinder sig i, og andre virksomheder kommer til at stå overfor. De vanskeligheder, som er skitseret ovenfor og som opleves som et pres, skal alle ses i lyset af et ønske fra virksomheder om at overholde lovgivningen.

Danske virksomheder arbejder allerede nu hårdt på at forberede sig på de kommende regler om bæredygtighedsrapportering, og det er vigtigt, at også myndighederne er opmærksomme.

Det er afgørende for implementeringen af CSRD og formålene bag lovgivningen, at bæredygtighedsrapportering ikke alene bliver betragtet som en complianceopgave. Reglerne må ikke virke konkurrenceforvridende, hvis myndigheder i andre lande ikke fører tilsyn og håndhæver på sammen niveau som i Danmark. Det er afgørende, at de nye regler bliver betragtet som værdiskabende for virksomhederne og reelt understøtter bæredygtig omstilling.

Skulle ovenstående give anledning til spørgsmål eller kommentarer, står Dansk Erhverv naturligvis til rådighed for en uddybning, ligesom vi også meget gerne bidrager til den nærmere udarbejdelse af reglerne, hvis dette skulle skønnes nødvendigt.

Endeligt skal Dansk Erhverv gentage forbehold for at fremkomme med yderligere bemærkninger på et senere tidspunkt, når resultaterne af måling af de erhvervsøkonomiske konsekvenser for erhvervslivet bliver offentliggjort.

Med venlig hilsen

Ellen Marie Friis Johansen
CSR-chef

Mikkel Møller Rasmussen
Fagchef for revision

Erhvervsstyrelsen
Att. chefkonsulent Anne Frendrup Petersen,
fuldmægtig Katrine Diethelm Jacobsen og
chefkonsulent Peter Kroglund Jensen
Langelinie Alle 17
2100 København Ø
E-mail: annpet@erst.dk, katjac@erst.dk og
petkro@erst.dk

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love om gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektiver samt høring over udkast til bekendtgørelser udstedt i medfør af revisorloven

DI har den 13. oktober 2023 modtaget udkast til forslag om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love samt udkast til ændringer af bekendtgørelser, der er udstedt i medfør af revisorloven i høring. Udkastene har til formål at implementere EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering (CSRD), mens lovudkastet tillige har til formål at implementere EU-direktiv om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet.

DI støtter overordnet formålet med lovforslaget og implementeringen og lægger særligt vægt på

- at implementeringen af CSRD er direktivnær,
- at der ikke sker udvidelser i de danske krav i forhold til det EU fastsatte,
- at direktivets muligheder anvendes i vides muligt omfang, eksempelvis ved at udnytte muligheden for at nedsætte bæredygtighedskomiteé i stedet for at lægge ansvaret for bæredygtighedsrapporteringen i revisionskomiteén, samt
- at de inflationskorrigerede beløbsstørrelsesgrænser for regnskabsklasserne er indarbejdet.

DI vil således gerne kvittere for at dette i vid udstrækning er tilgodeset i høringsudkastene samt at tidligere fremsatte kommentarer i vid udstrækning er taget i betragtning, således at den danske implementering på bedst mulig vis kan understøtte formålet med de nye rapporteringskrav.

DI finder det også positivt at de danske særregler omkring eksempelvis fondes uddelinger er adresseret i bemærkningerne til lovforslaget.

Det fremsatte lovkompleks er på flere områder vanskeligt tilgængeligt. Vi ser derfor gerne, at der er høj fokus på læsbarheden og brugervenligheden i både lovbemærkningerne og i de

vejledninger, der skal understøtte implementeringer af de kommende krav. Det gælder både i forhold til de virksomheder, der er direkte omfattet af de nye krav og bestemmelser, samt for de SMV'ere der gerne vil arbejde med bæredygtighed. Dette kræver en stor grad af fælles indsats og dialog, som DI meget gerne bidrager til, ligesom vi gerne ser, at der i vides muligt omfang gives råderum for både virksomheder, revisorer og kontrolmyndigheder til at indarbejde kravene omkring rapportering om bæredygtighed i anerkendelse af kompleksiteten og udfordringerne heri.

Det er bemærket, at målingen af de erhvervsøkonomiske konsekvenser af udkastet til lovforslaget endnu ikke foreligger, selv om det ifølge høringsbrevet var forventet i uge 43. Vi afventer fortsat dette og imødeser eventuelle konklusioner herfra.

Indarbejdelse af krav til bæredygtighedsrapportering

Kravene og mulighederne for rapportering om bæredygtighed i henhold til de nye direktivkrav er indarbejdet i mange bestemmelser på tværs af udkastet til forslag om ændring af årsregnskabsloven. Det betyder, at der er mange referencer mellem bestemmelserne – både direkte og indirekte – ligesom, der er mange sammenhænge mellem krav og undtagelser på tværs af bestemmelserne. Endvidere er kravene sammenskrevet for virksomheder i regnskabsklasse C-mellem, C-store og D. Det betyder især, at bestemmelserne i §99 (der gælder for mellemstore og store virksomheder) er svære at læse, særligt som følge af at de nye stk. 2 og 3 alene omhandler store virksomheder samt at stk. 2 yderligere er betinget af at virksomheden ikke anvender §99a, stk. 1-6. DI foreslår, at rækkefølgen genovervejes og helt konkret at det overvejes om der kan skabes bedres sammenhæng ved at indsætte disse bestemmelser sidst i §99.

Endvidere foreslår vi, at der i de almindelige bemærkninger til det endelige lovforslag indsættes en tabel, der skaber et klart overblik over kravene, mulighederne og undtagelserne for rapportering om bæredygtighed afhængig af virksomhedens størrelse og overliggende ejerstrukturer, herunder muligheder for at referere til rapporteringer aflagt af modervirksomheden.

Endvidere bør overvejes om formuleringen af de enkelte bestemmelser kan ændres således at teksten altid starter med beskrivelsen af de omfattede virksomheder, eksempelvis "Store virksomheder skal...".

Krav til bæredygtighedsrapportering i § 99a

DI har noteret sig, at man lovgivningsteknisk har ønsket at indarbejde direktivets ordlyd omkring indholdet af bæredygtighedsrapportering på trods af at dette indhold netop er udfyldt af de europæiske rapporteringsstandarder (delegerede retsakter) på samme måde som de internationale regnskabsstandarder udfylder regnskabskravene for virksomheder i regnskabsklasse D.

Indarbejdelsen af den fulde direktivtekst kan skabe fortolkningsudfordringer når den ikke er ordret og gør generelt loven længere og sværere at læse. DI skal henstille til at det af bemærkningerne tydeligt fremgår at de omtalte krav i §99a, stk. 1-6 opfyldes gennem anvendelsen af ESRS standarderne, der udstedes som delegerede retsakter.

Muligheder for SMV-virksomheder for at rapportere om bæredygtighed

I henhold til de almindelige bestemmelser i årsregnskabsloven kan små og mellemstore virksomheder i regnskabsklasse B og C-mellem (SMV'er) vælge at udarbejde en bæredygtighedsrapport ved at tilvælge at kravene i den foreslåede §99a, hvorefter de anvender de fulde krav til bæredygtighedsrapportering, eller i §107d, hvorefter de anvender de lidt mere begrænsede krav i den standard, som børsnoterede SMV'ere kan vælge at anvende og som er under udarbejdelse. Tilvalg af disse standarder vil dog for de fleste SMV'er være en meget stor opgave og reelt afskære dem fra bæredygtighedsrapportering.

EFRAG er i øjeblikket ved at udarbejde en standard, der er målrettet de ikke-noterede virksomheder i regnskabsklasse B og C-mellem (VSME-standard) i overensstemmelse med det bagvedliggende direktiv.

Høringsudkastet adresserer ikke mulighederne for at små- og mellemstore virksomheder kan anvende VSME-standard. Da oplysninger om bæredygtighed for virksomheder i regnskabsklasse B og C-mellem med det nærværende lovforslag kræver tilvalg af bestemmelser fra de overliggende regnskabsklasser og VSME-standard netop ikke opfylder alle disse omfangsrige krav, bliver SMV'erne reelt afskåret fra at rapportere om bæredygtighed.

Mange SMV'ere arbejder aktivt med bæredygtighed og vil gerne have mulighed for at give oplysninger herom på begrænsede områder, således at over tid kan udvide oplysningerne i takt med at virksomheden modnes. VSME standarden er netop opbygget med dette for øje og med muligheden for at virksomhederne kan rapportere i en anerkendt og EU harmoniseret standard uden at omfanget bliver for stort. DI finder derfor, at det er unødigt restriktivt, hvis årsregnskabsloven ikke giver mulighed for at SMV'er kan rapportere efter VSME-standard og foreslår, at der gives mulighed herfor. Konkret foreslår vi, at bestemmelsen indarbejdes med henvisning til, at VSME-standard kan anvendes, når denne er godkendt eller anbefalet af EU-Kommissionen samt at Erhvervsstyrelsen bemyndiges til at sætte bestemmelsen i kraft, når den godkendte/anbefalede standard foreligger fra EU-Kommissionen, hvilket forventes at ske samtidigt med standarden for børsnoterede SME'er (LSME-standard).

Rapporteringskrav og undtagelser for børsnoterede virksomheder i regnskabsklasse B og C-mellem

De foreslåede ændringer i årsregnskabsloven foreskriver, at børsnoterede virksomheder som udgangspunkt skal rapportere efter bestemmelserne i §99a. Herudover foreslås i §102, stk. 6, at

bestemmelserne ikke finder anvendelse på mikrovirksomheder, samt at undtagelsesbestemmelserne i forslaget §99a, stk. 7-9 ikke finder anvendelse på store virksomheder, der har værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked i et EU-/EØS-land.

DI læser herefter bestemmelsen i §102, stk. 6, således at børsnoterede datterselskaber, der indgår i regnskabsklasse B og C-mellem, kan anvende undtagelsesbestemmelserne i lovens §99a, stk. 7-9, hvorefter det børsnoterede datterselskab helt kan undlade at udarbejde rapportering om bæredygtighed både efter bestemmelserne i §99a, stk. 1-6, og §107e, når virksomheden henviser til rapporten for en overliggende modervirksomhed, uanset om modervirksomheden er børsnoteret eller ej. Så vidt DI kan se er bestemmelsen implementeret ordret i forhold til direktivteksten.

Sammenhængen mellem bestemmelserne er svært tilgængelige, hvorfor vi anbefaler, at bemærkningerne adresserer denne problemstilling, ligesom DI gerne vil have bekræftet vores læsning af bestemmelsen.

Digital indberetning

Af de almindelige bemærkninger til lovforslaget fremgår, at årsregnskabslovens §155 giver Erhvervsstyrelsen bemyndigelse til at fastsætte krav om indberetning af årsrapporter m.v. samt at det er tanken af den gældende indsendelsesbekendtgørelse vil blive justeret, således at virksomheder, der skal rapportere om bæredygtighed fremover indberetter i ét fælles format for den fulde årsrapport. DI kan tilslutte sig denne principielle tilgang.

DI skal dog bemærke, at udarbejdelsen af den europæiske XBRL bæredygtigheds-taksonomi ikke kan forventes at være klar til brug for årsrapporterne for 2024. Dette skyldes, at EU kommissionens godkendelsesproces af ESRS standarderne har forsinket EFRAG i deres udarbejdelse udkast til taksonomien. Udkastet forventes således først i offentlig høring i begyndelsen af 2024, hvorefter høringskommentarerne skal behandles og den endelige forslag til taksonomien kan oversendes til henholdsvis ESMA, der derefter skal udarbejde den regulatoriske tekniske standard (RTS) for implementering og anvendelse af taksonomien, samt til EU kommissionen, der efter endnu en offentlig høring skal vedtage både selve taksonomien og RTS'en.

DI foreslår derfor, at forholdet beskrives i bemærkningerne til det endelige lovforslag samt at der så vidt muligt tages stilling til den danske håndtering heraf. DI anbefaler at der gives bemyndigelser til Erhvervsstyrelsen til at agere under hensyntagen til EU kommissionens beslutningstagen om digital rapportering, såfremt taksonomien ikke er klar.

Det skal i den forbindelse bemærkes, at arbejdet med opmærkning af oplysningerne i bæredygtighedsrapporten kan være en ganske betydelig opgave; særligt hvis det besluttes at

opmærkningen skal ske på meget detaljeret niveau. Virksomhederne har derfor behov for så tidligt som muligt at få en klar udmelding om hvorledes de skal forholde sig, så de kan tilrettelægge rapporteringsprocessen samt deres systemer herefter. Det skal også bemærkes, at en opmærkning af bæredygtighedsrapporteringen er direkte afhængig af ESMA, idet ESMA også er ansvarlig for kravene til det digitale modtagesystem, ESEF, hvorfor en eventuel dansk førtidsimplementering ikke uændret kan videreføres når ESEF er klar og derfor bør undgås.

Afslutningsvis skal vi bemærke, at Erhvervsstyrelsen bør vejlede om, hvordan virksomhederne skal forholde sig, hvis det ikke er teknisk muligt at indberette årsrapporten umiddelbart efter godkendelse af bestyrelsen (herunder indberetningen til børsmyndighederne og fondsbørsen), såfremt modtagesystemerne ikke fungerer, herunder hvis elementer i en af taksonierne er ændret, således at indberetningen fejler. Vi er bekendt med, at der er eksempler herpå. Vi bidrager gerne med eksempler herpå og i en dialog herom.

Indsendelsesfrister

Med indførelsen af de kommende krav til rapportering om bæredygtighed samt mulighederne for at datterselskaber kan referere til modervirksomhedens rapportering om bæredygtighed, bliver behovet for et effektivt samspil i kravene til indberetningerne, referencer samt tidsfrister mere udtalte. For så vidt angår tidsfristerne bemærkes, at direktivet kræver at årsrapporten er indberettet senest 12 måneder efter regnskabsårets udløb, mens de danske krav generelt er 6 måneder, hvilket betyder at henvisning til moderselskaber beliggende i lande med lang indberetningsfrit generelt er vanskeliggjort, hvis ikke reelt umulig.

Vi anbefaler derfor, at Erhvervsstyrelsen og Erhvervsministeren arbejder for en ændring af regnskabsdirektivet, således at direktivet giver mere fleksible muligheder for at henvise til moderselskabers rapporter selv om disse endnu ikke er godkendt og indberettet, når blot moderselskabets ledelse har bekræftet, at denne rapportering vil omfatte dattervirksomheden. DI bidrager gerne med konkrete forslag hertil.

Bæredygtighedsrapportering for erhvervsdrivende fonde

Indledningsvis vil DI gerne kvittere for, at det fremgår specifikt at udkast til de almindelige bemærkninger til loven, at erhvervsdrivende fondes uddelinger betragtes som resultatdisponering, således at uddelinger og modtagerne heraf ikke er omfattet af kravene til bæredygtighedsrapportering. DI er enig heri.

Den gældende årsregnskabslov § 111 giver mulighed for at erhvervsdrivende fonde under visse forudsætninger kan undlade at udarbejde koncernregnskab. DI finder at de erhvervsdrivende fonde tilsvarende skal kunne undlade at udarbejde bæredygtighedsrapportering for den samlede koncern, og anbefaler at der indarbejdes bestemmelser for at undlade

bæredygtighedsrapportering, der svarer til bestemmelserne i § 111 for at undlade at udarbejde koncernregnskab.

Valg af revisorer til revision af årsrapporten samt afgivelse af erklæring på bæredygtighedsrapporten

Udkastet til lovforslag samt konsekvensændringerne i bekendtgørelserne under revisorloven bygger på at virksomheden kan vælge to forskellige revisorer eller revisionsvirksomheder til at afgive revisionspåtegning på årsregnskabet og erklæring på bæredygtighedsrapporten. Idet der er tale om nye bestemmelser og muligheder for valg af forskellige revisorer/revisionsvirksomheder, er forståelsen heraf endnu ikke entydig blandt aflæggere og rådgivere, herunder advokater. DI anbefaler derfor, at både de almindelige bemærkninger og relevante specifikke bemærkninger udbygges, således at det klart fremgår, at der kan være tale om to forskellige revisorer/revisionsvirksomheder samt at (om) der er tale om to særskilte valg af revisorer på generalforsamlingen i de virksomheder, der vælger at anvende samme revisor/revisionsvirksomhed til begge opgaver.

DI anbefaler endvidere, at vejledningerne om revisors uafhængighed, herunder eksemplerne om brug af revisorer som rådgiver, udbygges til at dække eksempler, hvor virksomheden har valgt to forskellige revisionsvirksomheder. Endvidere bør bestemmelserne for rotation af revisorer og af revisionsvirksomheden udbygges med eksempler på samspil mellem tidspunkter for valg/tiltræden som revisor på henholdsvis revisionsopgaven og opgaven med erklæringsafgivelsen på bæredygtighedsrapporten.

Vejledningerne og eksemplerne heri, bør udarbejdes sammen med relevante organisationer. DI bidrager gerne i arbejdet hermed.

Brug af uafhængige erklæringsafgivere

Forslaget til ændring af årsregnskabsloven og konsekvensændringerne i bekendtgørelserne, der er udstedt jf. revisorloven, baserer sig på et valg om, at Danmark alene implementerer direktivets krav om at erklæring på bæredygtighedsrapporten kan afgives af den valgte revisor eller af en anden revisor. Forslaget implementerer således ikke muligheden for at erklæringen kan afgives af en akkrediteret uafhængig udbyder af erklæringsydelser (direktivets artikel 34, c, nr. 4).

DI har noteret sig beskrivelsen herfor i de almindelige bemærkninger. DI er bekymret for at valget vil have en effekt på adgangen til revisorer i bredeste forstand, herunder også for virksomheder, der ikke er omfattet af kravene til at rapportere om bæredygtighed, samt for at valget vil have en afsmittende effekt på adgangen til rådgivere om bæredygtighedsrapportering. DI savner en vurdering heraf i de generelle bemærkninger til loven.

De større revisionshuse har allerede en række medarbejdere med stærke faglige kompetencer indenfor bæredygtighedsrapportering, ligesom visse andre konsulenthuse besidder stærke

kompetencer. DI anbefaler, at lovforslaget ændres, således at muligheden for at anvende en akkrediteret uafhængig udbyder af erklæringsydelser indarbejdes i det endelige lovforslag, suppleret med en bestemmelse om at Erhvervsministeren bemyndiges til at sætte denne bestemmelse i kraft, når de nødvendige betingelser herfor er klarlagt og etableret. I den forbindelse ser DI gerne, at bemærkningerne til det fremsatte lovforslag indeholder klare indikationer for hvornår disse bestemmelser kan forventes implementeret, således at virksomhederne har en indikation af hvad de skal forvente.

DI anerkender, at der er en række forhold som skal afklares og indgår gerne i en dialog om, hvorledes dette kan håndteres således at der åbnes for eksempelvis

- akkreditering af "konsulenter", der er ansat i revisionshusene
- akkreditering af danske erklæringsudbydere, der allerede arbejder med rapportering om bæredygtighed
- brug af udbydere af erklæringsydelser, der er akkrediteret i andre EU medlemsstater

EU direktivet, artikel 1, 13 (c), giver mulighed for at uafhængige udbydere af erklæringsydelser, der pr. 1. januar 2024 er i gang med at blive akkrediteret ikke er omfattet af kravene om uddannelse og eksamination, forudsat at denne akkreditering er afsluttet den 1. januar 2026. Denne overgangsbestemmelse er identisk med de tilsvarende overgangsbestemmelser for revisorer. Da processen med akkrediteringen imidlertid ikke er påbegyndt, anbefaler vi, at Erhvervsstyrelsen afsøger muligheden for at denne frist forlænges, således at den lempelige overgang kan anvendes helt frem til tidspunktet for en implementering af bestemmelser om brug af akkrediterede uafhængige udbydere af erklæringsydelser i Danmark.

Herudover har DI bemærket at, der i lovbemærkningerne visse steder anvendes begrebet "revisor" i forbindelse med generelle beskrivelser af direktivets krav om erklæring om bæredygtighedsrapporten, selv om direktivet tillader at erklæringen enten kan afgives af revisor eller af en uafhængig udbyder af erklæringsydelser. DI anbefaler, at de almindelige bemærkninger justeres, således at omtalen af direktivet anvender bredere beskrivelser, mens udtrykket revisor anvendes i de bemærkninger der vedrører områder og bestemmelser, hvor der er truffet et specifikt dansk valg om at opgaven alene kan udføres af en revisor.

Endvidere anbefales at det sikres, at begreberne for "revisor", "godkendt revisor" og "bæredygtighedsrevisor" anvendes entydig og konsekvent.

Nye Størrelsesgrænser

Lovforslagets § 1 nr. 2, 3, 8 og 29 lægger op til en justering af størrelsesgrænserne baseret på inflationen for periode 2013 til 2023. DI er enige i denne korrektion, men finder at grænsen for forøgelse i §1 nr. 2 og 29 (den øvre grænse for små virksomheder henholdsvis for små koncerner) bør udnyttes fuldt ud i overensstemmelse med princippet anvendt for nr. 3 (den øvre grænse for

små virksomheder og små koncerner). I henhold til regnskabsdirektivet er det således muligt for medlemslande, der ikke benytter euro, at forhøje beløbet omregnet til euro-kursen med 5%. Konkret skal DI derfor foreslå at grænserne i § 1 nr. 2 forhøjes til en balancesum på 58 mio. kr. og en omsætning på 116 mio. kr.

Kvalitet i oversættelsen af ESRS til dansk

DI har sammen med andre danske organisationer påpeget, at kvaliteten af den danske oversættelse af ESES ikke er tilfredsstillende og på visse områder direkte misvisende, og henviser til tidligere henvendelser herom for yderligere information. DI vil gerne kvittere for, at Erhvervsstyrelsen har kontakt med EU Kommissionens Oversættelsesservice og arbejder for at oversættelserne bliver korrigeret.

DI skal i den forbindelse bemærke at det for dansk erhvervsliv er vigtigt, at kvaliteten af oversættelser er høj – særligt på forordninger med direkte retsvirkning hvor den danske implementering ikke kan sikre en ensartet forståelse i og med der ikke skal ske en implementering i dansk lov. Derfor bør man også fra dansk side sikre at der er de nødvendige ressourcer til stede både i EU og i Danmark til at sikre dette.

Oversættelse af andre standarder til dansk

Lovforslaget § 1 nr. 22 foreslår at, det i lovens §99, stk. 6 indarbejdet krav om, at virksomhederne skal anvende de relevante standarder for bæredygtighedsrapportering som er fastlagt i specifikt nævnte EU direktiver og forordninger samt de internationale retningslinjer, protokoller og lignende, hvortil der henvises, uanset at de ikke foreligger på dansk. I udkast til lovbemærkningerne fremgår, at baggrunden for ikke at oversætte til dansk er, at en oversættelse vil kunne medføre risiko for fejl og regeldiskrepans. DI finder det problematisk at danske virksomheder skal anvende internationale retningslinjer, der ikke foreligger på dansk. Dette er særligt problematisk, da standarderne skal anvendes i dansk-baserede selskaber i regnskabsklasse C-stor samt i nogen udstrækning tillige i virksomheder i regnskabsklasse C-mellem og B, når disse er datterselskaber af koncerner, der er omfattet af kravene til bæredygtighedsrapportering. Disse virksomheder har ikke – og kan ikke forventes at have – de fornødne kompetencer til forstå og anvende de teknisk komplicerede internationale standarder på samme måde som ved anvendelsen af en dansk oversættelse.

DI anser derfor risikoen for fejlfortolkninger for være langt større, når mange enkeltstående virksomheder, der ikke har de nødvendige kompetencer, selv skal oversætte, forstå og fortolke de engelsksprogede teknisk svære standarder. DI finder således, at risikoen for fejl stiger markant, hvis de internationale retningslinjer ikke oversættes, og finder det problematisk af regler, der finder bred anvendelse blandt de danske virksomheder ikke forefindes på dansk. DI vil samtidig påpege, at en anvendelse af standarderne på engelsk vil øge byrderne for virksomhederne.

Revisionsudvalget opgaver

Lovforslaget § 2 nr. 27 lægger op til at virksomheden kan vælge, at de opgaver, der pålægges revisionsudvalget vedrørende bæredygtighedsrapportering og erklæringsopgaven herom, kan udføres af den samlede bestyrelsen eller af et særligt organ, der er oprettet af bestyrelsen. DI er enig heri og vil gerne kvittere for udnyttelsen af direktivet mulighed for at indarbejde denne bestemmelse i national lovgivning.

Andre oplysningskrav i årsrapporten

Årsregnskabsloven indeholder en række krav til oplysninger om diversitet i ledelsen, efterforskning m.v. af olie- og naturgasreserver, skovning af primærskove og dataetik, der udspringer af anden EU-regulering eller af danske særkrav. DI anbefaler, at det vurderes om disse bestemmelser fortsat er relevante set i lyset af de nye krav til rapportering om bæredygtighed samt at dette spørgsmål rejses overfor de relevante andre myndigheder, når vurderingen heraf ikke ligger alene indenfor Erhvervsstyrelsens område.

Andre bemærkninger

I tillæg til ovenstående kan vi oplyse, at vi har bemærket følgende mindre forhold, som vi vil henlede styrelses opmærksomhed på:

- nogle steder anvender udkastet udtrykket "ligeværdige standarder", eksempelvis i den foreslåede § 1, punkt 2, mens der andre steder anvendes udtrykket "ækvivalente standarder", eksempelvis i § 1 punkt 40 om det nye §137m, punkt 3.
- at der i ESRS standarderne (de delegerede retsakter) stilles krav om en række oplysninger om medarbejdere, eksempelvis diversitet og handicap, hvilke kan være vanskelige at indhente under hensyntagen til de danske GDPR-regler. Samspelet heri kan med fordel afklares i vejledninger fra de relevante myndigheder.

Med venlig hilsen

Kristian Koktvedgaard
Fagleder, Moms, Regnskab og Revision

Tina Aggerholm
Seniorchefkonsulent – Regnskab og Revision
Statsaut. revisor

Dansk Standards høringssvar vedrørende gennemførelse EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering

Resume:

Formålet med lovforslaget er at styrke rammerne for virksomheders bæredygtighedsrapportering gennem standardiserede rapporteringskrav og krav om offentliggørelse i virksomhedernes ledelsesberetninger. Dansk Standard (DS) ønsker at fremhæve muligheden for at benytte allerede eksisterende, etablerede standarder og det mulige samspil mellem disse og europæiske standarder for bæredygtighedsrapportering (ESRS).

Det europæiske og internationale standardiseringssystem har produceret standarder, der behandler mange af de bæredygtighedsemner, der dækkes af ESRS'erne. Mange virksomheder har i årevis anvendt disse standarder og har dem godt integreret i deres processer. Det er en fordel for disse virksomheder at de kan rapportere ud fra disse systemer, frem for at skulle opbygge et nyt internt system af hensyn til CSRD.

DS står til rådighed i forhold til vejledning omkring hvilke standarder, der er relevante for at opfylde ESRS'erne og står samtidigt til rådighed for videre dialog omkring vores kortlægning af sammenhængen mellem eksisterende standarder og ESRS'er. Udover denne kortlægning planlægger DS i 2024 at kortlægge, hvilke vilkår og rammer, der er de vigtigste for SMV'er, og hvilke standarder, der kan hjælpe dem med at rapportere i forhold til CSRD.

Vi anbefaler Erhvervsstyrelsen at tage afsæt i standardiseringsforordningen 1025/2012 for reference til det eksisterende forhold mellem de europæiske standardiseringsorganisationer og Europa kommissionen.

Sammenhæng mellem standarder og ESRS'er

Eksisterende rapporteringskrav er ofte internationale i deres natur og virksomheder benytter derfor også internationale standarder i deres rapporteringsarbejde. Der findes allerede internationale standarder, der hjælper virksomheder med at forbedre deres bæredygtighed ved at give sammenlignelige målinger og klare retningslinjer for implementeringen af bæredygtighedsprocedurer. Disse er vedtaget i en åben konsensusproces, baseret på sektorspecifik viden og erfaring og sigter mod fremme af optimale samfundsfordele.

For at undgå duplikering af arbejde, øge effektiviteten og mindske administrative byrder for virksomheder, bør de sektorspecifikke ESRS'er baseres på det tekniske arbejde allerede udført af europæiske og internationale standardiseringsorganisationer.

DS og andre nationale standardiseringsorganer i Europa har undersøgt sammenhængen mellem de først udgivne ESRS'er og CEN/ISO-standarder. Resultatet viser, at mange virksomheder, der allerede benytter CEN-, CENELEC-, ISO- og/eller IEC-standarder vil kunne benytte dem i deres CSRD-dokumentation. Da ESRS er rapporteringsstandarder, beder de primært virksomheder om at beskrive, hvad de gør, via konkrete tal eller en kvalitativ vurdering eksempelvis krav E1-2 om klimaforandringsbegrænsning og -tilpasning:

"Virksomhedens politikker, der er vedtaget for at styre dens væsentlige påvirkninger, risici og muligheder i forbindelse med modvirkning af og tilpasning til klimaforandringer."

Hvis en virksomhed allerede bruger en standard som *EN ISO 50001:2018 Energiforvaltningssystemer* eller *EN ISO 14090:2019 Tilpasning til klimaforandringer*, kan disse betragtes som politikker, som virksomheden implementerer for at øge energieffektivitet eller tilpasning til klimaforandringer. I sådanne tilfælde bør virksomheder have mulighed for at kunne rapportere om dem. Det vil være en fordel for disse virksomheder hvis der i den danske lovtæst, eller vejledninger til denne, gøres opmærksom på denne mulighed for at

rapportere vha. anerkendte standarder. Dette kan gøres i forlængelse af *Oplysningskrav BP-2 - Oplysning i forbindelse med særlige omstændigheder* i Annex 1, Appendix A til den delegerede retsakt udgivet 31. juli 2023¹. Heri fremføres det at "Virksomheden kan oplyse, om den anvender europæiske standarder, der er godkendt af det europæiske standardiseringssystem (ISO/IEC- eller CEN/CENELEC-standarder), samt i hvilket omfang data og processer, der anvendes til rapportering om bæredygtighed, er blevet verificeret af en ekstern leverandør og fundet i overensstemmelse med den tilsvarende ISO/IEC- eller CEN/CENELEC-standard."

Med indførelsen af ovenstående bestemmelse, vil virksomheder kunne give oplysninger om, hvilke CEN-, CENELEC-, ISO- og/eller IEC-standarder de bruger for at nå bæredygtighedsmålene, når de rapporterer i henhold til ESRS. Dette er et vigtigt skridt i retning af at forbedre interoperabiliteten mellem standarderne og forhindre dobbeltarbejde for virksomheder, der er underlagt CSR-direktivet og bruger CEN-, CENELEC-, ISO- og/eller IEC-standarder.

Ledelsesstandarder er et godt udgangspunkt for compliance generelt – samt udvikling på den lange bane

Fordi alle ISO-ledelsesstandarder er bygget op om samme principper, kræver det kun ét ledelsessystem for at alle rapporteringsemnerne kan dækkes. Med et ISO-ledelsessystem har man udgangspunktet for procedurer og systemer på plads, og ved hvor i sin virksomhed data til alle de emner man skal rapportere på kan findes. En ekstra bonus er, at brugen af et ledelsessystem sikrer, at man løbende undersøger og dokumenterer, hvor og hvordan man kan udvikle og forbedre sine processer og dermed også sin bæredygtighed - og sine rapporteringstal - på den lange bane. Derudover giver ledelsesstandarderne for kvalitetsledelse 9002 eller miljøledelse 14004 vejledning til, hvordan man bygger sit ledelsessystem op. Disse standarder opstiller ikke certificerbare krav og giver dermed ikke adgang til certificering. Alligevel kan brugen af disse vejledninger hjælpe virksomheder, som endnu ikke er klar til implementering af en af de mere omfattende certificerbare standarder, med at rapportere om emnerne i ESRS.

Et særligt eksempel på en certificerbar standard er DS5001:2022 'Ledelsessystem for ligestilling og diversitet - Krav og vejledning', hvor en stor del af målepunkterne kan benyttes i forhold til afrapportering på ESRS S1². Et konkret eksempel fra en større dansk virksomhed forefindes allerede.

Samspil mellem europæiske- og internationale standardiseringsorganisationer og EFRAG Dansk Standard søger i samarbejde med CEN CENELEC et tættere samarbejde med EFRAG i udformningen af de kommende sektorspecifikke ESRS'er. CEN, CENELEC og EFRAG er på baggrund af dialog mellem Kommissionens DG GROW og DG ECFIN i gang med at udarbejde et Memorandum of Understanding som forventes indgået inden årets udgang. Målet er, at sikre sammenhæng med eksisterende standarder fra f.eks. ISO og de kommende ESRS'er og dermed mindske rapporteringsbyrden for de virksomheder, der allerede arbejder med standarder.

¹ Commission Delegated Regulation (EU) supplementing Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council as regards sustainability reporting standards. ANNEX 1

² DS 5001 har bl.a. fokus på at etablere og vedligeholde inkluderende arbejdspladser, herunder processer for ligestilling og diversitet i rekrutteringen af nye medarbejdere, ved forfremmelser og i forbindelse med kompetenceudvikling, så man bl.a. håndterer bias.

Erhvervsstyrelsen
Langelinie Alle 17
2100 København Ø
annpet@erst.dk
katjac@erst.dk

Vesterbrogade 32
1620 København V

24. november 2023

Telefon 33 43 70 00
mail@danskeadvokater.dk
www.danskeadvokater.dk

Høringssvar over udkast til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og forskellige andre love

1. Indledende bemærkninger

Danske Advokater takker for muligheden for at afgive høringssvar. Dette høringssvar er udarbejdet i samarbejde med Danske Advokaters fagudvalg for klima.

Det er vores vurdering, at lovforslaget indebærer væsentlige ændringer af, hvorledes omfattede virksomheder skal agere i forhold til registrering og offentliggørelse af bæredygtighedsoplysninger. Det er tilsvarende vores vurdering, at disse væsentlige ændringer forudsætter en (ikke ubetydelig) omstillingsperiode, samt at virksomhederne i omstillingsperioden har behov adgang til konkret og fyldestgørende vejledning.

Vi anser det for u hensigtsmæssigt og retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at de omfattede virksomheder med lovforslaget dels skal forholde sig til, og dels skal forberede sig på ganske omfattende forpligtelser - førend det endelige indhold af lovgrundlaget er kendt, og førend lovforslaget træder i kraft.

Vi anbefaler, at det sikres, at de omfattede virksomheder i tilstrækkelig grad bistås med vejledning. Vi bemærker i den forbindelse, at beløb afsat til Erhvervsstyrelsens vejledningsopgave ses at være begrænset sammenholdt med omfanget af ændringer og omfanget af omfattede virksomheder.

Vi anbefaler ligeledes, at følgende forhold præciseres eller uddybes jf. de konkrete bemærkninger herunder.

- Risiko for overimplementering ift. erhvervsdrivende fonde
- Valg af revisor
- Omfanget af årsregnskabslovens § 128, stk. 4
- Indhold og omfang af ordet "værdikæde"
- Krav til opfyldelse af det kollektive ansvar jf. årsregnskabslovens § 137 k, stk. 1

2. Konkrete bemærkninger

2.1 Risiko for overimplementering ift. erhvervsdrivende fonde

Det fremgår af lovforslaget, at erhvervsdrivende fonde er omfattet af kravene til bæredygtighedsrapportering uanset, at de ikke er omfattet af ordlyden af bæredygtighedsrapporteringsdirektivet.

Med henblik på at sikre, at bæredygtighedsrapporteringsdirektivet ikke overimplementeres for danske erhvervsdrivende fonde, er det vores anbefaling, at det tydeliggøres, at en erhvervsdrivende fond med flere datterselskaber, der individuelt forpligtes til at aflægge bæredygtighedsrapportering efter årsregnskabsloven, er berettiget til at opsummere, sammenlægge og henvide til datterselskabernes underliggende bæredygtighedsrapporteringer.

2.2 Valg af revisor

Det er uklart, om lovforslaget medfører, at den revisor, der skal afgive erklæring om bæredygtighedsrapporteringen, skal vælges særskilt på en generalforsamling, eller om den revisor, der vælges til revision af regnskabet, med dette valg også kan udføre erklæringsopgaven, såfremt vedkommende opfylder kvalifikationskravene.

2.3 Forskelle i risici eller indvirkning på koncern eller datterselskaber

Det fremgår af lovforslagets forslag til årsregnskabslovens § 128, stk. 4, at hvis en modervirksomhed ved udarbejdelse af bæredygtighedsrapporteringen identificerer "*betydelige forskelle mellem risiciene vedrørende bæredygtighedsspørgsmål for eller indvirkningen på koncernen og risiciene for eller indvirkningen på en eller flere af dens dattervirksomheder, skal modervirksomheden give en forklaring på, alt efter hvad der er relevant, risiciene for eller indvirkningen på den eller de berørte dattervirksomheder.*"

Af hensyn til at sikre retssikkerhed, herunder særligt transparens og sammenlignelighed af virksomheders bæredygtighedsrapportering, anbefales det, at omfanget af årsregnskabslovens § 128, stk. 4 præciseres yderligere i bemærkningerne eller i tilhørende vejledning, herunder især forståelsen af, hvornår det er relevant at rapportere på betydelige forskelle, samt omfanget af denne forpligtelse til rapportering.

2.4 Definition af "værdikæde"

Det følger af lovforslaget, at virksomheders bæredygtighedsrapportering omfattet af årsregnskabslovens §§ 99 a skal indeholde en beskrivelse af "*de væsentligste aktuelle eller potentielle negative indvirkninger vedrørende virksomhedens egne aktiviteter og dens værdikæde*".

Hvad begrebet "*værdikæde*" præcis indeholder er ikke defineret i lovforslaget og følger ej heller af bemærkningerne til lovforslaget.

Vi anser det for væsentligt, at omfattede virksomheder har kendskab til omfanget af begrebet "*værdikæde*" med henblik på at sikre korrekt dataindsamling og omfanget af rapporteringsforpligtelsen. Vi anbefaler derfor en tydeliggørelse af begrebets indhold og omfang.

2.5 Kollektivt ansvar for ledelsen i visse dattervirksomheder

Det fremgår af forslag til årsregnskabslovens § 137 k, stk. 1, at en dattervirksomhed omfattet af årsregnskabslovens § 99 a, og som indgår i en koncern med en vis omsætning i EU/EØS, hvor den øverste modervirksomhed er beliggende udenfor EU/EØS, på vegne af den øverste modervirksomhed skal udarbejde en bæredygtighedsrapport på koncernniveau, medmindre den øverste modervirksomhed har udarbejdet en sådan rapport, der opfylder visse foreslåede krav.

Det fremgår derudover af forslag til årsregnskabslovens § 137 k, stk. 5, at ledelsen i en sådan dattervirksomhed, som er omfattet af årsregnskabslovens § 99 a, og som indgår i en koncern, hvor den øverste modervirksomhed er beliggende udenfor EU/EØS, har et "*kollektivt ansvar for efter bedste overbevisning og evne*" at sikre, at dattervirksomhedens bæredygtighedsrapportering udarbejdes i overensstemmelse med kravene i årsregnskabsloven og indsendes til Erhvervsstyrelsen i henhold til kravene i årsregnskabsloven.

Det kollektive ansvar står i modsætning til den gældende ansvarsbestemmelse i årsregnskabslovens § 8, hvorefter hvert enkelt ledelsesmedlem af en virksomhed har et individuelt ansvar for årsrapportens aflæggelse. Tilsvarende står det kollektive ansvar i modsætning til det individuelle ansvar, som kendes fra anden dansk selskabsretlig lovgivning, herunder selskabsloven for så vidt angår ledelsen i kapital-selskaber.

Det er vores vurdering, at det fremstår uklart, hvordan et kollektivt ansvar vil blive håndhævet for virksomheder, herunder hvorvidt de enkelte ledelsesmedlemmer vil blive underlagt et solidarisk ansvar. Hertil kommer, at det fremstår uklart, hvordan "*efter bedste overbevisning og evne*" vil blive forstået i praksis. Det er på denne baggrund vores anbefaling, at det afklares og præciseres, hvornår en ledelse (kollektivt) har opfyldt denne nye standard.

Det bemærkes desuden, at det ikke fremgår klart af lovtæksten eller bemærkningerne til bestemmelsen, hvilket ansvarsgrundlag, som ledelsen er underlagt, herunder særligt om der er tale om en culpabedømmelse eller et objektivet ansvar.

Henvisningen i lovens ordlyd til "*efter bedste overbevisning og evne*" er ikke et sædvanligt begreb i dansk erstatningsret, og det bør derfor fremgå klart, hvad der skal forstås herved, idet det forekommer retssikkerhedsmæssigt uforudsigeligt, såfremt ledelsen ikke på forhånd er klar over, hvilken ansvarsnorm, der kan forventes anvendt.

Udtrykket "*efter bedste overbevisning og evne*" kan desuden give en indikation af, at der i ansvarsvurderingen tages højde for subjektive hensyn såsom den enkeltes individuelle erfaringsgrundlag og viden, og det bør i lovforslagets bemærkninger fremgå klart, hvorvidt dette er tilfældet. Hvis det måtte være hensigten med lovforslaget, kan der – uanset det kollektive ansvar - være forskel på ansvarsvurderingen af de enkelte ledelsesmedlemmer, og situationen kan derfor være den, at nogle ledelsesmedlemmer kan ifalde et ansvar i videre omfang end andre ved forskel i de enkelte personers indsigt og erfaringer.

Endvidere bemærkes det, at der ikke ses at være taget stilling til, hvorvidt det kollektive ansvar omfattes af erstatningsansvarslovens § 25, og der mangler derfor afklaring herpå.

Endelig bemærkes, at hvis hensigten er et ansvarsgennembrud for de enkelte ledelsesmedlemmer, bør det fremgå udtrykkeligt af lovbestemmelserne, at loven herved skærper den almindelige ledelsesansvarsnorm.

3. Afsluttende bemærkninger

Danske Advokater står altid gerne til rådighed for uddybende spørgsmål eller dialog.

Med venlig hilsen

Danielle Løw
Juridisk konsulent
Danske Advokater

DANSKE HANDICAPORGANISATIONER

Blekinge Boulevard 2
2630 Taastrup, Danmark
Tlf.: +45 3675 1777
dh@handicap.dk
www.handicap.dk

Til: Erhvervsstyrelsen

23. november 2023 / tk_dh
Sag 2-2023-00458
Dok. 632118

Høringssvar om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og forskellige andre love (krav til virksomheders bæredygtighedsrapportering)

De nye rapporteringskrav vil skabe øget fokus på inklusion i arbejdslivet af mennesker med handicap

Lovforslaget gennemfører EU-direktivet om øgede krav til virksomheders rapportering om bæredygtighed.

Vores vurdering er, at lovforslaget – ikke mindst sammen med de kommende EU-standarder for rapportering (ESGR) – vil have stor betydning for inklusion af mennesker med handicap i arbejdslivet. Derfor har vi valgt at afgive høringssvar.

Virksomheder i Danmark og resten af EU kommer til at øge fokus at rekruttere ledere og medarbejdere med handicap og fremme ligebehandling og inklusion på virksomhederne. Det skyldes, at de fremover skal rapportere om antallet af ansatte med handicap og ligebehandlings- og inklusionsindsatser. Virksomheden skal også forholde sig til respekt for menneskerettigheder, herunder FN's Handicapkonvention.

De nye krav vil sprede sig til virksomheder, der ikke er direkte omfattet kravene. For de rapporterende virksomheder skal redegøre for, hvordan det står til med sociale forhold og menneskerettigheder i hele værdikæden.

Vores bemærkninger og anbefalinger

Vi har nogle få bemærkninger til selve lovforslaget og et par anbefalinger til implementering og inddragelse i processen fremadrettet.

1. Vi har en kommentar til ændringsforslag nr.26 til årsregnskabsloven. Af bemærkningerne fremgår: "Det foreslås her, at § 107 d, stk. 4, 1. pkt., ændres således, at en virksomheds redegørelse for mangfoldigheds- og inklusionspolitikker skal indeholde en redegørelse for dens politik, for så vidt angår køn og andre aspekter som alder, handicap eller uddannelses- og erhvervmæssig baggrund."

Det nye er her, at "handicap" som følge af EU-direktivet er kommet med her. Hvilket vi selvfølgelig synes er meget positivt.

Vi ser helst, at lovtæksten i nr. 26 bruger formuleringen i de citerede lovbemærkninger og underlader at skrive "f.eks.". Formuleringen i lovbemærkningerne er mere i tråd med direktivets formulering.

2. Virksomheder og erhvervsorganisationer efterspørger vejledning om, hvordan man skal opfylde kravene om rapportering om handicap og udformning af politikker for bedre inklusion. Vi er helt enige i, at det er der et stort behov for.

Vi anbefaler derfor en informations- og vejledningsindsats der kan hjælpe virksomheder med at leve op til de nye krav. Eksempler: Hvordan udformer, gennemfører og dokumenterer man fremskridt på politikker for inklusion af medarbejdere og ledere med handicap i praksis? Hvordan opgør man antallet af medarbejdere med handicap uden at komme i konflikt med lovgivningen (herunder forskelsbehandlingsloven)?

Vi bidrager gerne fra DH's side med viden og råd til informations- og vejledningsindsatsen.

3. Et hovedformål med bæredygtighedsrapporteringen er at give investorer, civilsamfundets aktører (NGO'er mv.) og andre interessenter adgang til troværdige og ensartede oplysninger om virksomheders indvirkning på miljø, menneskerettigheder mv.

DH har fået tilsagn om, at vi fremadrettet er på høringslisten i sager om bæredygtighedsrapportering, og det takker vi for. Vi anbefaler dog at række endnu bredere ud til civilsamfundet og få flere organisationer med på listen.

4. En lille teknisk bemærkning: Der bruges to stavemåder i lovforslaget ("handicap" og "handikap"). Om det er den ene eller den anden, der vælges, vil vi ikke forholde os til.

Med venlig hilsen

Thorkild Olesen, formand

Danske Rederier

Erhvervsstyrelsen

Att.: Anne Frendrup Petersen (annpet@erst.dk) og Katrine Diethelm Jacobsen (katjac@erst.dk).

November 2023

Høringssvar vedrørende udkast til lovforslag om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering, også kaldet CSRD).

Hermed bekræftes modtagelsen af Erhvervsstyrelsens høringsbrev af 13. oktober 2023 vedrørende ovennævnte forslag, som bl.a. implementerer "Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)", som er EU's bæredygtighedsrapporteringsdirektiv.

Danske Rederier støtter generelt krav om en bæredygtighedsrapportering, hvis formål er at tydeliggøre selskabers indvirkning på bæredygtighedsspørgsmål og forklarer, hvordan bæredygtighedsspørgsmål påvirker selskabers udvikling, resultat og situation.

Det fremgår af lovforslaget, at der er tale om minimumsimplicitering. Dette støtter Danske Rederier henset til de betydelige, øgede administrative byrder og økonomiske omkostninger for selskaberne, som de nye regler vil medføre. Danske Rederier henstiller, at implementeringsarbejdet bør understøtte værdiskabende rapportering, sammenhæng mellem standarder og med de regler, der allerede gælder for det finansielle område.

Lovforslaget forventes fremsat i februar 2024 med ikrafttræden den 1. juli 2024. Det vil ske ved en trinvis udvidelse af, hvilke selskaber det vil gælde for, hvilket Danske Rederier kan bakke op om i forhold til at muliggøre tilstrækkelig viden i forhold til omstillingen.

Danske Rederier

Direktivforslaget stiller krav om review-erklæringer for at sikre troværdigheden af bæredygtighedsoplysningerne. Erhvervsministeriet bemærker i lovbemærkningerne, at de vil iværksætte det afklarende arbejde vedrørende etablering af en akkrediteringsordning, hvorefter uafhængige udbydere erklæringsydelser kan godkendes til at afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering, herunder hoverledes en akkrediteringsordning vil kunne udmøntes. Erhvervsministeriet vil herefter fremsætte et lovforslag om mulighed for afgivelse af en erklæring om bæredygtighedsrapportering af andre udbydere. Danske Rederier støtter at udnytte muligheden for, at andre eksperter end godkendte revisorer skal kunne afgive erklæringer, hvis de lever op til kravene i direktivet som erklæringsgiver. Det er vigtigt, at der sikres en fair og lige konkurrence om erklæringsopgaven.

Selv om bæredygtighedsdirektivet alene stiller krav om et elektronisk rapporteringsformat for selve ledelsesberetningen, foreslås det at stille krav om et samlet format til hele årsrapporten for de omfattede selskaber. Der vil derfor ikke være mulighed for at placere bæredygtighedsdata i en supplerende beretning til årsrapporten eller på selskabets hjemmeside og så henvise hertil i ledelsesberetningen (nuværende § 99 a, stk. 5 i årsregnskabsloven). Danske Rederier mener dog, at denne valgfrihed stadigvæk skal kunne eksistere for selskaberne.

Danske Rederier står naturligvis til rådighed for en uddybning af hørings svaret eller spørgsmål til samme.

Med venlig hilsen

Henriette Ingvarsdén

Erhvervsjuridisk chef

Mobil: 20330609

Mail: hei@danishshipping.dk

Erhvervsstyrelsen
Langelinie Allé 17
2100 København Ø

Att. (fremsendt via mail):

Chefkonsulent Anne Frændrup Petersen, annpet@erst.dk
Chefkonsulent Peter Kroglund Jensen, petkro@erst.dk
Fuldmægtig Katrine Diethelm Jacobsen, katjac@erst.dk

24. november 2023

**FSR – danske revisorer høringssvar vedrørende udkast til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (gen-
nemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering
og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet) og udkast til
bekendtgørelser udstedt i medfør af revisorloven – j.nr. 2022-13522**

FSR – danske revisorer
Slotsholmsgade 1, 4. sal
DK - 1216 København K

Telefon +45 7225 5703
fsr@fsr.dk
www.fsr.dk

CVR. 55 09 72 16
Danske Bank
Reg. 9541
Konto nr. 2500102295

FSR – danske revisorer vil gerne takke for muligheden for at give bemærkninger til "Udkast til Forslag til Lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og forskellige andre love (Gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og EU-direktiv om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet)" og "Udkast til bekendtgørelser udstedt i medfør af revisorloven" fremsendt den 13. oktober 2023.

Nærværende høringssvar er opdelt i et afsnit med vores generelle bemærkninger og derefter bemærkninger til de enkelte udkast til love og bekendtgørelser. Afslutningsvis medsender vi vores forslag til ændringer af forskellige andre bestemmelser med betydning for godkendte revisorer virke som offentlighedens tillidsrepræsentant.

Bemærkningerne er alene anført én gang. Hvis Erhvervsministeriet foretager ændringer i lovforslaget som følge af vores bemærkninger, vil der eventuelt skulle foretages konsekvensrettelser andre steder.

Rækkefølgen af vores bemærkninger følger strukturen i lovforslaget og er dermed ikke udtryk for en prioritering fra vores side.

Idet der er tale om helt ny omfattende regulering på et område, hvor hverken de rapporterende virksomheder eller de kommende godkendte bæredygtighedsrevisorer som erklæringsafgivere kan være på fuldstændig sikker grund (i samme grad som med et finansielt regnskab), er det vores forhåbning og forventning, at myndighederne, herunder særligt revisortilsynet og regnskabskontrollen, udviser en vis pragmatisme særligt de første år. Dette skal også ses i lyset af den hastighed, hvormed lovgivningen og standarderne er udviklet og bliver udviklet, og i lyset af den manglende vejledning på området, som vi også nævnte i vores præhøringssvar i juni 2023.

Vi opfordrer til en fortsat dialog mellem virksomheder, myndigheder og revisorer om rammerne for og forståelsen af bæredygtighedsreguleringen og med det formål at sikre en forventningsafstemning. Skulle høringssvaret give anledning til spørgsmål eller kommentarer, står FSR – danske revisorer naturligvis til rådighed for uddybning og dialog.

En kopi af dette brev er også fremsendt til Finanstilsynet.

På vegne af FSR – danske revisorer.

Med venlig hilsen

Camilla Hesselby
Vicedirektør

–oo0oo–

Generelle bemærkninger	3
Specifikke bemærkninger	8
Bemærkninger til lovforslagets almindelige bemærkninger....	8
Årsregnskabsloven.....	9
Revisorloven.....	19
Selskabsloven	23
Lov om erhvervsdrivende fonde	24
Ikrafttrædelse.....	24
Erklæringsbekendtgørelsen	25
Eksamensbekendtgørelsen.....	25
Bekendtgørelsen om obligatorisk efteruddannelse af godkendte revisorer.....	27
Bekendtgørelse om intern organisation.....	28
Bekendtgørelse om kvalitetskontrol af revisionsvirksomheder	28
Uafhængighedsbekendtgørelsen.....	29
Øvrige forslag til ændringer.....	29
Revisorlovens § 24 b, stk. 2	29
Revisorlovens § 25, stk. 2.....	30
Revisorlovens § 32 a.....	30
Bekendtgørelse om Revisornævnet § 17, stk. 2.....	31
Revisorlovens søgsmålsfrister	31
Lov om finansiel virksomhed § 199, stk. 2	31
Lov om finansiel virksomhed § 199, stk. 6	32

–oo0oo–

GENERELLE BEMÆRKNINGER

Et lovforslag med afgørende betydning

Vi mener, at indarbejdelse af EU's bæredygtighedsdirektiv i dansk lovgivning er afgørende for en grøn og social omstilling af virksomheders aktiviteter og ikke mindst sikring af virksomhedernes robusthed og konkurrenceevne. En forudsætning for denne omstilling er muligheden for at tage beslutninger på et bedre oplyst grundlag, når virksomheder skal vælge leverandør eller samarbejdspartner, når investoren skal sammensætte sin portefølje, og når borgerne skal vælge arbejdsplads, produkter og serviceudbydere.

Virksomhederne skal i bæredygtighedsrapporteringen anlægge et dobbelt væsentlighedsprincip, der giver en forståelse af virksomhedens indvirkninger på klima-, miljø-, sociale og ledelsesmæssige forhold, og virksomhedens risici og muligheder i relation til forholdene. Bæredygtighedsdirektivet konkretiserer i højere grad end gældende ret, at bæredygtighedsoplysninger skal inddrage både egne aktiviteter og værdikæden, både historiske og fremadrettede oplysninger, såvel kvalitative som kvantitative, og både ikke-finansielle og finansielle indikatorer. For mange virksomheder betyder det en større omstilling af rapporteringsproces og -systemer. Vi forventer dog, med den rette indsats for indsamling og validering af oplysninger, at bæredygtighedsrapporteringen vil blive værdiskabende for virksomheden selv og dens interessenter.

Indledningen til lovforslagets almindelige bemærkninger giver nogen forklaring til hensigten med ændringerne, men vi savner en forklaring af begrebet bæredygtighed og dermed hvor mange aspekter, det faktisk omfatter, ikke kun i forhold til en grøn og social omstilling, men også omkring virksomhedens modstandsdygtighed mod indvirkninger fra miljø og sociale forhold, for eksempel klimaforandringer.

Vi savner også en bemærkning om, at en mere datadreven rapportering kan give virksomheden selv et bedre beslutningsgrundlag for tilpasning af aktiviteter. Desuden finder vi det vigtigt at fremhæve, at bæredygtighedsrapporteringen i højere grad, end tilfældet er i dag uden den, kan bidrage til en bedre forståelse og mere kvalificeret vurdering af de finansielle oplysninger, der indgår i årsregnskabet og ledelsesberetningens andre afsnit.

En væsentlig implementeringsopgave

Med bæredygtighedsdirektivet pålægges de store virksomheder en væsentlig opgave, hvor nogle er bedre rustet og tilpasningsparate end andre. Det af Kommissionen vedtagne sæt af generelle standarder (ikke-sektorspecifikke) er omfattende og komplekst. Opgaven gøres ikke mindre af, at standarderne bærer præg af at være udviklet under stort tidspres, med dårlige formuleringer, inkonsistens og manglende definitioner. Hertil bliver de omfattede virksomheder samtidig pligtige til at give taksonomioplysninger for alle seks miljømål i EU's forordning 2020/852.

Selv med indfasningsbestemmelser må det forventes, at mange virksomheder, også de helt store, kan få vanskeligheder ved at opnå et fuldt ud tilfredsstillende niveau i bæredygtighedsrapporteringen i de første år. Vi henstiller derfor til, at Revisortilsynet gives mandat til at vise hensyn til omfanget og kompleksiteten af lovændringen, således at der i højere grad kommunikeres om observationer – individuelt eller ved offentligt notat – end der gives påtaler og påbud i de første 2-3 år. Denne forhåbning gælder også, for

så vidt angår Erhvervsstyrelsens og Finanstilsynets regnskabskontrol. Efter vores opfattelse er den vigtigste opgave for staten i de første år at vejlede virksomheder og revisorer mest muligt frem for at bruge ressourcerne på at finde dem, som har haft svært ved at komme 100% i mål i første forsøg.

Vi har noteret os, at lovbemærkningerne indeholder få eller ingen vejledning til forståelse af kravene til bæredygtighedsrapporteringens indhold, men at der i Finanslovsforslaget for 2024 er afsat godt 40 mio. kr. til Erhvervsstyrelsens løsning af vejledningsopgave og it-opgaver frem til 2027. Det kan ikke understreges nok, at denne vejledningsopgave er meget vigtig, ligesom nytten heraf vil afhænge af en snarlig indsats. Det glæder os, at Kommissionen har igangsat udvikling af vejledninger hos EFRAG om den dobbelte væsentlighedsvurdering og oplysninger om værdikæden. Vi ser de danske vejledninger som supplement hertil og anmoder Erhvervsministeriet om at sikre, at vejledningerne ikke bliver modstridende.

I gennemgangen af lovforslaget har vi observeret visse uklarheder og udfordringer ved de foreslåede ændringer til årsregnskabsloven, hvor det er vigtigt, at Erhvervsministeriet – inden for rammerne af direktivet – i lovbemærkningerne indfører uddybende forklaringer, der kan bidrage til forståelsen af bestemmelsen. Det vil i høj grad lette implementeringsopgaven for virksomheder og betrygge revisoren i erklæringsopgaven, at vores anmodninger i relation til lovbemærkningerne efterkommes.

Kommissionen har i det forklarende notat til den delegerede forordning for det første sæt rapporteringsstandarder tilkendegivet, at der nedsættes en formel fortolkningsmekanisme for bæredygtighedsrapporteringen. Vi opfordrer til, at der lægges dansk pres på, at denne mekanisme får mandat til at udsende bindende fortolkninger, og at den bliver funktionsdygtig hurtigst muligt.

Brug af betegnelsen "bæredygtighedsrapportering"

Lovens bilag 1, C, nr. 16, foreslår følgende definition på bæredygtighedsrapportering: *rapportering af oplysninger vedrørende bæredygtighedsspørgsmål i overensstemmelse med årsregnskabsloven.*

Vi forstår denne definition som en beskyttelse af begrebet *bæredygtighedsrapportering*, hvilket vi finder fornuftigt. Vi mener dog samtidig, at der er behov for en række præciseringer, og vi har derfor følgende spørgsmål:

- 1) Er betegnelsen kun beskyttet inden for årsrapporten således, at betegnelsen *bæredygtighedsrapportering* vil kunne anvendes på rapporter, der aflægges uden for årsrapporten, for eksempel efter de globale standarder for bæredygtighedsrapportering, der udsendes af International Sustainability Standards Board (ISSB) og Global Reporting Initiative (GRI)?
- 2) Kan virksomheder, der ikke er omfattet af årsregnskabslovens § 99 a, men som vælger frivilligt at afgive visse oplysninger baseret på de europæiske rapporteringsstandarder (ESRS) eller lignende standarder, betegne de frivillige oplysninger som *bæredygtighedsoplysninger*?
- 3) Kan virksomheder, der ikke er omfattet af § 99 a, men aflægger en bæredygtighedsrapportering uden for årsrapporten efter GRI, ISSB eller lignende standarder, henvise til denne fra årsrapporten, og hvilke betingelser vil der i så fald være forbundet med en sådan henvisning, for eksempel om sprog og regnskabsår?

Definition af "andre bæredygtighedsrelaterede opgaver"

Udkastene til love og bekendtgørelser omtaler "andre bæredygtighedsrelaterede opgaver", fx som grundlag for erfaring ved indstilling til prøven som bæredygtighedsrevisor og som krav til kvalitetskontrollanter. Det bør defineres, at dette begreb adskiller sig fra begrebet *bæredygtighedsrapportering*.

Vi opfordrer Erhvervsministeriet til klart at definere, hvad "andre bæredygtighedsrelaterede opgaver" kan indebære.

Vi gør opmærksom på, at der på side 63 under *Tilsyn med erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering* er skrevet "ydelse" i stedet for opgaver, hvilket må skulle rettes, så der ikke opstår tvivl om begrebsanvendelsen.

Anvendelse af termen "revisor", "bæredygtighedsrevisor", "godkendt revisor" og "godkendt bæredygtighedsrevisor" i lovgivningen

Vi anbefaler, at termen "revisor", "bæredygtighedsrevisor", "godkendt revisor" og "godkendt bæredygtighedsrevisor" anvendes korrekt og konsekvent, således at det i lovgivningen klart fremgår, om der er tale om en godkendt revisor eller en bæredygtighedsrevisor. Som eksempel kan henvises til § 3 b, stk. 2, hvor der for nuværende står: *"Opgaver efter stk. 1, nr. 1, skal være udført i en revisionsvirksomhed under tilsyn af en revisor."*

Vi mener, at bestemmelsen må skulle læses sådan, at der skal være tale om en godkendt bæredygtighedsrevisor jf. bemærkningerne til nr. 5, hvorfor "revisor" bør erstattes af "godkendt bæredygtighedsrevisor".

Vi påpeger vigtigheden af korrekt anvendelse af termerne, således der ikke opstår misforståelser mv., som myndigheder, revisorer og virksomheder senere skal bruge ressourcer på at tolke på og afklare. Dette særligt fordi betegnelsen "godkendt" anvendes både for revisorer, som er statsautoriserede/registrerede, og for de kommende bæredygtighedsrevisorer. De sidstnævnte er altså dobbelt godkendte.

Revisor som erklæringsafgiver

Det fremgår af udkastet til lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 2.4.2, *Uafhængige udbydere af erklæringsydelse*, at Erhvervsministeriet henviser til, at virksomhederne bør tilbydes et bredere udvalg af udbydere af erklæringsydelse. Dette begrundes med, at ministeriets lovevaluering fra 2021 af PIE-reglerne i revisorloven viste en stor koncentration blandt udbydere på dette marked, og med at bæredygtighedsdirektivet beskriver en risiko for en yderligere koncentration på markedet.

Vi er enige i, at markedskoncentrationen på markedet for PIE-revision på grund af de omfattende lovgivningsmæssige krav, der stilles til PIE-revisionsvirksomheder, er høj.

Det er således vores opfattelse, at koncentrationen på PIE-markedet i al væsentlighed skyldes, at rammebetingelserne for revisionsvirksomheder, som udfører opgaver på PIE-markedet, er meget svære at leve op til, især for små og mellemstore revisionsvirksomheder. Det betyder, at de lovgivningsmæssige krav og ikke mindst PIE-revisortilsynet er så indgribende, at små og mellemstore revisionsvirksomheder har svært ved, eller ikke mulighed for, at leve op til det, der kræves, og derfor i nogen grad helt fravælger PIE-

markedet i deres forretningsmodel. Tilsvarende problematik gør sig i særlig grad gældende for de certificerede revisorer i den finansielle sektor.

Vi vil gerne fremhæve Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens efterfølgende analyse "Konkurrencen på markedet for revision af PIE-virksomheder", der konkluderer, at den omfattende regulering af revisorbranchen, herunder flere danske særregler, spiller en markant rolle den nuværende grad af markedsconcentration på PIE-revisionsmarkedet.

Vi er enige i, at der tilsvarende vil være risiko for en høj markedsconcentration på bæredygtighedsområdet, givet at det samme regulatoriske compliance set-up bliver gentaget her. Vi mener imidlertid ikke, at dette problem vil blive løst ved at åbne op for, at andre uafhængige udbydere af erklæringsydelser vil kunne blive akkrediteret til at udstede erklæringer på lige fod med de godkendte revisorer. Vi forventer, at andre uafhængige udbydere af erklæringsydelser vil have nøjagtig de samme - eller endnu flere - udfordringer med at leve op til rammebetingelserne, som tilfældet er for de små og mellemstore revisionsvirksomheder. Dette skal ses i lyset af, at direktivet stiller krav om, at andre uafhængige udbydere af erklæringsydelser skal leve op til de samme krav til uddannelse, etik, uafhængighed, kvalitetsstyring etc., som de godkendte revisorer har brugt mange år på at gøre til en del af virksomhedernes dna.

Hvis man fra Erhvervsministeriets side faktisk ønsker at gøre noget ved markedsconcentrationen, mener vi derfor, at man i første omgang burde se på de omfattende krav og regler, som skaber concentrationen, fremfor blot at udvide kredsene af virksomheder, som vil blive ramt af de samme rammebetingelser og udfordringer, som revisorbranchen oplever på dette marked.

Vi mener som følge heraf, at det i første omgang er vigtigt at få så mange godkendte revisorer som muligt gjort i stand til at løse opgaven ved hjælp af både den rette uddannelse og et godt samarbejde med myndighederne ikke mindst ift. vejledning og fortolkning af det nye regelsæt.

Afklaring af rammevilkår og krav til uafhængige erklæringsudbydere mv.

Vi bemærker, at lovforslaget ikke indeholder regler om at tillade andre end godkendte revisorer (uafhængige erklæringsudbydere) at afgive erklæringer på bæredygtighedsområdet.

I forbindelse med en eventuel senere afklaring af krav til akkreditering hos DANAK eller et lignende akkrediteringsorgan og fastlæggelse af de rammevilkår og krav, der eventuelt skal gælde for sådanne uafhængige erklæringsudbydere adgang til at afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering, er det vigtigt, at de samme krav, som pålægges den generalforsamlingsvalgte godkendte revisor, indgår i vurderingen, jf. også afsnittet nedenfor.

Offentligheden kan ikke nødvendigvis skelne mellem forskellige typer af erklæringsafgivere, hvorfor det er afgørende, at kravene til uddannelse, etik, uafhængighed, kvalitetsstyring etc. tilsvarende gælder for uafhængige erklæringsudbydere. Formålet hermed er naturligvis at sikre, at brugere af bæredygtighedserklæringen kan have den samme tillid til en erklæring, der er afgivet af en anden type erklæringsudbyder, som de har til erklæringer, der er afgivet af godkendte revisorer og revisionsvirksomheder.

Hvis Folketinget på et senere tidspunkt beslutter sig for at tillade andre uafhængige erklæringsafgivere, forventer vi, at disse skal følge uafhængighedsreglerne, som fastsat i IESBA Code of Ethics (Etiske regler for godkendte revisorer), samt kvalitetsstyringsstandarderne ISQM1+2, med henblik på at sikre bl.a. tilliden til ydelserne fra disse udbydere. Der skal i den forbindelse også tages stilling til, i hvilket omfang PIE-reguleringen og PIE-kvalitetskontrollen skal gælde for disse erklæringsafgivere, på lige fod med hvad der kommer til at gælde for de godkendte revisorer, når disse afgiver erklæring om bæredygtighedsrapportering for PIE-virksomheder.

Desuden bør samspillet mellem den generalforsamlingsvalgte (finansielle) revisor og en eventuel fremtidig uafhængig erklæringsudbyder, herunder eksempelvis dobbeltarbejde, overvejes. Denne problemstilling gør sig også gældende, hvis virksomheden vælger en anden revisionsvirksomhed til at varetage erklæringen om bæredygtighedsrapportering.

Vi bakker op om, at der i de almindelige bemærkninger står, at Erhvervsministeriet vil iværksætte det afklarende arbejde vedrørende en akkrediteringsordning, før der fremsættes et lovforslag om udnyttelse af direktivets option vedrørende uafhængige erklæringsudbydere.

Vi mener dog, at det bør fremgå, at et sådant lovforslag kun vil blive fremsat, hvis det afklarende arbejde viser, at en sådan ordning vil være en god ide. Eventuelt kan der i den forbindelse se på, om der er erfaringer fra andre lande i EU, hvis der er nogen, som vælger at akkreditere sådanne uafhængige erklæringsafgivere.

Alternativt foreslår vi, at den pågældende sætning om fremsættelse af lovforslag helt udgår af bemærkningerne. Det giver sig selv, at hvis en afklarende undersøgelse har et positivt resultat, som viser, at der kan skabes en akkrediteringsordning, som konkurrencemæssigt sidestiller uafhængige udbydere af erklæringsydelser fuldstændigt med de godkendte bæredygtighedsrevisorer, er det altid muligt for en regering at fremsætte et lovforslag herom - eller at undlade at gøre det.

Er bæredygtighedsrevisor = PIE-revisionsvirksomhed?

Det er uklart, om en revisionsvirksomhed, som afgiver erklæringer på bæredygtighedsrapporteringer, bliver omfattet af PIE-kvalitetskontrollen.

På området for erklæringer på det finansielle regnskab gælder det i Danmark, at hvis en revisionsvirksomhed har en enkelt PIE-kunde, bliver revisionsvirksomheden underlagt PIE-kvalitetskontrollen på samtlige erklæringsopgaver. Vi gentager vores ofte fremførte synspunkt om, at dette er konkurrenceforvridende på markedet for non-PIE-revisorer. Vi mener, at dette burde ændres, så al kvalitetskontrol på non-PIE-området følger de samme regler.

På samme måde er det ikke vores opfattelse, at en revisor, som afgiver en erklæring om bæredygtighedsrapportering på en PIE-virksomhed, i hele sit virke bør blive omfattet af PIE-kvalitetskontrollen. Det vil gøre markedet for erklæringer om bæredygtighedsrapportering mere attraktivt for de små og mellemstore revisionsvirksomheder, som ikke i øvrigt er PIE-revisionsvirksomheder. Omvendt vil et set-up, som det kendes fra det finansielle område, hvor en enkelt PIE-erklæringsafgivelse "smitter af" på den øvrige kvalitetskontrol, gøre det uattraktivt for non-PIE-revisionsvirksomheder at udstede en sådan

erklæring. Dette gælder særligt, hvis det er tanken, at en bæredygtighedserklæring på en PIE-virksomhed medfører, at revisionsvirksomheden også bliver PIE-revisor og underlagt PIE-kvalitetskontrollen på det finansielle område.

Af bemærkningerne til revisorlovens § 31 om revisionsudvalg fremgår følgende:

"Udføres erklæringsopgaven om bæredygtighedsrapportering gennem en revisionsvirksomhed, der ikke har pligt til at orientere revisionsudvalget om resultatet af seneste kvalitetskontrol, vil revisionsudvalget skulle anmode revisor om en drøftelse herom."

Da alene PIE-revisionsvirksomheder har pligt til at orientere revisionsudvalg om resultatet af den seneste kvalitetskontrol, antager vi derfor – men ønsker, at Erhvervsministeriet bekræfter – at en erklæring på bæredygtighedsrapportering *ikke* medfører, at en ikke-PIE-revisionsvirksomhed bliver en PIE-revisionsvirksomhed.

Nye love og bekendtgørelser medfører behov for opdatering af vejledninger

Vi opfordrer Erhvervsministeriet og Erhvervsstyrelsen til at prioritere at opdatere vejledningerne til de bekendtgørelser, der ændres som følge af implementeringen af CSRD – eksempelvis uafhængighedsvejledningen, erklæringsvejledningen og vejledning om obligatorisk efteruddannelse af godkendte revisorer. Opdateringerne bør være på plads, når lovgivningen træder i kraft. Vi bidrager naturligvis gerne til dette arbejde.

–oo0oo–

SPECIFIKKE BEMÆRKNINGER

BEMÆRKNINGER TIL LOVFORSLAGETS ALMINDELIGE BEMÆRKNINGER

Afsnit 2.2. Europæiske standarder for bæredygtighedsrapportering

Det anføres i afsnit 2.2.2., at de nuværende fleksible regler om virksomheders redegørelse for samfundsansvar erstattes af en standardiseret, databaseret og digital tilgang ført an af EU-lovgivningen, og at standarderne skal sikre, at bæredygtighedsrapporteringen er forståelig, relevant, repræsentativ, sammenlignelig, verificerbar og troværdig. Desuden foreslås det, at bæredygtighedsrapporteringen skal indgå i årsrapporten for dermed at sidestille oplysninger om bæredygtighedsspørgsmål med de finansielle oplysninger (side 80).

Vi er enige i disse betragtninger men finder, at det på en relevant plads i lovforslagets bemærkninger bør understreges, at bæredygtighedsrapportering har en karakter, der indebærer flere skøn, usikkerhed og vurderinger, end den finansielle rapportering normalt indebærer. En indikation herom ser vi i afsnit 2.4.2. (side 48) om revisionsudvalgets overvågning af bæredygtighedsrapportering og erklæringen herom, hvor det anføres, at bæredygtighedsrapporteringen adskiller sig væsentligt fra den finansielle rapportering. Dog fremgår det ikke, hvordan rapporteringen adskiller sig, hvorfor vi ikke umiddelbart kan vurdere, hvad Erhvervsministeriet mener om forskellen mellem bæredygtighedsrapporteringen og den finansielle rapportering, for eksempel i anvendelsen af kvalitetskravene i årsregnskabslovens §§ 11-12.

Lovbemærkningerne er generelt tavse om, at virksomhedens ledelse skal foretage mange valg og vurderinger i rapporteringsprocessen, selvom den fremover skal drives af obligatoriske standarder og indsamlede data. Vi ser et behov for at skabe en forståelse hos virksomhedens interessenter og aktører i civilsamfundet for, at niveauet for pålidelighed og fuldstændighed i bæredygtighedsrapporteringen vil bære præg af karakteren af bæredygtighedsoplysninger, der indebærer flere skøn, usikkerhed og vurderinger end den finansielle rapportering.

Afsnit 2.4.1. Gældende ret

Vi bemærker, at det i afsnit 2.4.1. fremgår, at loven skelner mellem "erklæringer med sikkerhed, som omfatter revisionsopgaver og andre erklæringsopgaver med sikkerhed, og andre erklæringer." Det er mere korrekt at skrive, at loven skelner mellem "erklæringer med sikkerhed, som omfatter revisionsopgaver og andre erklæringsopgaver med sikkerhed, og andre erklæringer *uden sikkerhed*."

I samme afsnit (side 60 nederst) fremgår, at Erhvervsstyrelsen kan iværksætte og gennemføre undersøgelser af bl.a. en revisor eller en revisionsvirksomhed. Vi ønsker at få tilføjet, at sådanne undersøgelser – og tilsvarende i forhold til Revisornævnets mulighed for at sanktionere – også omfatter "en virksomhed af interesse for offentligheden eller et medlem af det øverste ledelsesorgan eller revisionsudvalg i en virksomhed af interesse for offentligheden", jf. RL § 37, 1. pkt. Vi anser dette for særlig vigtigt, idet de øverste ledelsesorganer i virksomheder af interesse for offentligheden og disses revisionsudvalg spiller en markant rolle i at sikre opfyldelse af bæredygtighedsdirektivets formål.

Afsnit 9. Klimamæssige konsekvenser

Følgende bemærkes i afsnittets tekst: '*Blandt de oplysninger om klimaforhold, som virksomheden skal fremlægge, er oplysninger om modvirkning af klimaændringer og tilpasning til klimaændringer, herunder virksomhedernes CO2-udledning.*'

Vi mener, at der bør tilføjes en bemærkning om, at oplysninger om CO2-udledning vil være genstand for en væsentlighedsvurdering.

Afsnit 10. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Følgende bemærkes i afsnittets tekst: '*Blandt de oplysninger om miljø- og naturmæssige forhold, som virksomhederne skal fremlægge, er oplysninger om brug af vandressourcer, cirkulær økonomi, forurening og biodiversitet.*'

Vi mener, at der bør tilføjes en bemærkning om, at oplysninger om de nævnte forhold vil være genstand for en væsentlighedsvurdering.

ÅRSREGNSKABSLOVEN

Generelle bemærkninger

Bæredygtighedsrapporteringens stilling i forhold til ledelsesberetningen

Det står ikke klart for os, hvilken stilling bæredygtighedsrapporteringen har i forhold til ledelsesberetningen. Umiddelbart forstår vi, at bæredygtighedsrapporteringen indgår i ledelsesberetningen, dog præsenteret i et særskilt afsnit.

Vi finder imidlertid ikke, at betegnelsen 'ledelsesberetningen' anvendes tilstrækkeligt konsistent i årsregnskabsloven til altid at kunne konkludere, om en given bestemmelse omfatter hele ledelsesberetningen med bæredygtighedsrapporteringen eller kun ledelsesberetningens øvrige dele.

Vi ser særligt en udfordring i at kunne konkludere, om § 11, stk. 1, omfatter hele ledelsesberetningen med bæredygtighedsrapporteringen i kravet om, at ledelsesberetningen skal indeholde en retvisende redegørelse for de forhold, som beretningen omhandler. Dette kan sammenholdes med kravet i § 9, stk. 3, om, at ledelsen (i regnskabsklasse D) i ledelsespåtegningen skal erklære, hvorvidt ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for virksomhedens udvikling, økonomiske og finansielle forhold. For bæredygtighedsrapporteringen skal ledelsen kun erklære, hvorvidt den er udarbejdet i overensstemmelse med de obligatoriske standarder.

Når ledelsespåtegningen således ikke skal angive, om ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse om bæredygtighedsforhold, skabes der tvivl hos os om, hvorvidt kravet om en retvisende redegørelse i § 11, stk. 1, også omfatter bæredygtighedsrapporteringen,

Denne tvivl skal desuden ses i lyset af, at regnskabsdirektivets artikel 19 kræver, at ledelsesberetningen skal give en retvisende redegørelse for virksomhedens forretningsmæssige udvikling, resultat og stilling samt de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som virksomheden står over for, mens artikel 19a ikke kræver, at bæredygtighedsrapporteringen skal give en retvisende redegørelse. For bæredygtighedsrapporteringen kræver artikel 19a alene, at den medtager oplysninger, der er nødvendige for at forstå virksomhedens indvirkning på bæredygtighedsspørgsmål, og oplysninger, der er nødvendige for at forstå, hvordan bæredygtighedsspørgsmål påvirker virksomhedens udvikling, resultat og situation.

Vi beder derfor Erhvervsministeriet give en tydelig tilkendegivelse i lovbemærkningerne om, hvorvidt årsregnskabsloven kræver, at hele ledelsesberetningen, inklusive bæredygtighedsrapporteringen, skal indeholde en retvisende redegørelse for alle de forhold, som beretningen omhandler, jf. § 11, stk. 1.

Hvis Erhvervsministeriet konkluderer, at 'ledelsesberetningen' i § 11, stk. 1, omfatter bæredygtighedsrapporteringen, beder vi desuden om en besvarelse af følgende spørgsmål:

Hvordan konkluderer Erhvervsministeriet, at regnskabsdirektivet er korrekt implementeret i § 11, stk. 1, når regnskabsdirektivets artikel 19 alene indeholder et krav om, at *'ledelsesberetningen skal indeholde en retvisende redegørelse for virksomhedens forretningsmæssige udvikling og resultat samt for dens stilling tilligemed en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerheder, som den står over for'*?

Betydningen af det dobbelte væsentlighedsprincip i bæredygtighedsrapporteringen

Ifølge den gældende formulering af § 99 a skal virksomheden give en ikke-finansiell redegørelse for samfundsansvar, herunder med relevante ikke-finansielle nøgleresultatindikatorer. I bæredygtighedsdirektivet omtales bæredygtighedsoplysninger ikke længere som ikke-finansielle. Betydningen af de finansielle effekter relateret til bæredygtighedsspørgsmål er fremhævet i direktivets bemærkninger og fremgår endnu tydeligere af de vedtagne rapporteringsstandarder.

En bæredygtighedsrapportering aflagt efter det dobbelte væsentlighedsprincip vil dermed indeholde både finansielle og ikke-finansielle oplysninger om

bæredygtighedsspørgsmål, herunder oplysninger om finansielle effekter fra risici og muligheder, herunder investeringer. Derudover vil oplysninger efter taksonomiforordningens artikel 8, der skal indgå i bæredygtighedsrapporteringen, i vidt omfang være finansielle oplysninger.

I lovbemærkningerne anvendes flere steder betegnelsen 'finansielle oplysninger', hvor det kan være mere eller mindre tydeligt, om der med betegnelsen alene henvises til de finansielle oplysninger i årsregnskabet og ledelsesberetningens øvrige afsnit. En bemærkning til forslaget ændring af § 99 a, stk. 1, indikerer ligefrem, at bæredygtighedsoplysninger udgør en modsætning mellem bæredygtighedsoplysninger og finansielle oplysninger (nederst side 80).

Vi savner en større tydelighed i lovbemærkningerne om, at bæredygtighedsoplysninger kan være finansielle og ikke-finansielle, ligesom der bør anvendes en mere tydelig betegnelse for finansielle oplysninger, når en bestemmelse ikke omfatter finansielle oplysninger i bæredygtighedsrapporteringen, for eksempel 'finansiell rapportering'.

Behov for oversættelser af tilknyttede materialer

Det fremgår af § 99 a, stk. 6, 2. pkt., at hvis der i standarderne for bæredygtighedsrapportering henvises til internationale retningslinjer, protokoller eller lignende, så vil disse være gældende, uanset at de ikke foreligger på dansk.

Standarderne for bæredygtighedsrapportering henviser blandt andet til en række internationale standarder og vejledninger, der ikke foreligger på dansk, for eksempel GHG Protocol til beregning af drivhusgasser og TCFD til brug for scenarieanalyser af risici og muligheder.

Vi finder det uhensigtsmæssigt, at det indskrives i loven, at al dansk lovgivning ikke skal foreligge på dansk.

§ 9, stk. 3 - Ledelsespåtegningen

I regnskabsklasse D-virksomheder skal ledelsen i ledelsespåtegningen erklære, at en eventuel bæredygtighedsrapportering er udarbejdet i overensstemmelse med de i § 99 a, stk. 6, eller § 107 e nævnte standarder. Erhvervsministeriet foreslår ikke indsat et tilsvarende krav til ledelsespåtegningen i § 9, stk. 1. Vi forstår deraf, at ledelsen i store virksomheder i regnskabsklasse C kun indirekte skal erklære, at bæredygtighedsrapporteringen er udarbejdet i overensstemmelse med de i § 99 a, stk. 6, nævnte standarder, når ledelsesmedlemmerne helt overordnet erklærer, at årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med lovgivningens og eventuelle standarders krav m.v.

I lyset af den foreslåede pligt til at forsyne en lovpligtig bæredygtighedsrapportering med en erklæring, jf. den foreslåede § 135 c, kan det virke påfaldende, at ikke alle virksomheder omfattet af § 99 a, skal erklære sig enslydende om bæredygtighedsrapporteringen i ledelsespåtegningen. Vi mener derfor, at ledelsen i alle virksomheder, der er enten omfattet af eller frivilligt vælger at udarbejde en bæredygtighedsrapportering efter § 99 a, i ledelsespåtegningen skal erklære sig om bæredygtighedsrapporteringen.

§ 41, stk. 1 - Opskrivning til dagsværdi

Efter lovforslaget kan investeringsejendomme ikke måles til dagsværdi efter reglen i § 41. Det bør omtales i bemærkningerne, at de berørte virksomheder skal behandle

ændringen fra § 41 til § 38 efter årsregnskabslovens regler om ændring af regnskabspraksis. Det bør endvidere omtales, at den bundne reserve for opskrivning bliver til en fri reserve, når virksomheden ændrer praksis fra § 41 til § 38.

§ 64, stk. 1 - Eventualforpligtelser

Vi bifalder, at lovforslaget udskiller leasingforpligtelser fra eventualforpligtelser. Det er dog fortsat uhensigtsmæssigt alene at kræve oplysning om "den samlede størrelse" af henholdsvis eventualforpligtelser og andre forpligtelser, da det ikke giver regnskabsbruger mulighed for reelt at forholde sig til forpligtelsernes potentielle betydning. Lovbemærkningerne bør præcisere, hvad der menes med "den samlede størrelse", og omtale, at der - afhængig af forpligtelsernes karakter - kan være behov for at give yderligere oplysninger efter § 11, stk. 2.

§ 77 c - Erhvervsdrivende fonde

Sidste afsnit i lovbemærkningerne til § 77 c omtaler § 41, stk. 6, i lov om erhvervsdrivende fonde, hvorefter fonde med færre end 50 medarbejdere kan undlade at opstille måltal og udarbejde en politik for at øge andelen af det underrepræsenterede køn på fondens øvrige ledelsesniveauer. Lovbemærkningerne bør opdateres, så de svarer til de gældende regler, jf. lov nr. 568 af 10.5.2022.

§ 98 c, stk. 5 - Nærtstående parter

Lovforslaget ophæver en noteoplysning om de nærtstående parter, der har bestemmende indflydelse på virksomheden. Vi mener, det er uhensigtsmæssigt, at oplysningskravet ophæves, da oplysningerne er væsentlig information for regnskabsbrugere. Læsere af årsrapporter, herunder udenlandske læsere, kan ikke forventes at vide, at oplysninger om parter med bestemmende indflydelse kan findes på cvr.dk. Vi foreslår derfor, at oplysningskravet opretholdes, men suppleres med, at en persons adresseoplysninger kan undlades, hvis personen har adressebeskyttelse.

Vi bemærker, at et tilsvarende oplysningskrav fortsat fremgår af § 127, stk. 2, i udkast til bekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser og af § 135, stk. 2, i udkast til bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. Finanstilsynet har således ikke fundet anledning til at fjerne oplysningskravet, der indholdsmæssigt svarer til årsregnskabslovens § 98 c, stk. 5.

§ 99 - Ledelsesberetning

Stk. 2, *genindsættelse af krav udgået i 2018*

Vi genkender kravet fra regnskabsdirektivets artikel 19, som er genindsat i stk. 2, som et krav, der i mange år har været et supplerende oplysningskrav for store virksomheder om finansielle og ikke-finansielle nøgleresultatindikatorer, som er relevante for at forstå virksomhedens udvikling, resultat og finansielle stilling, herunder vedrørende miljø- og personaleforhold.

Kravet i stk. 2 gælder kun for store dattervirksomheder, der anvender undtagelsen i § 99 a, stk. 7, ved at henvise til modervirksomhedens bæredygtighedsrapportering for koncernen. Derfor beder vi om nærmere vejledning i lovbemærkningerne til det forventede omfang af oplysninger om miljø- og personaleforhold, hvis undtagelsen i § 99 a, stk. 7, har til hensigt at lempe byrderne for dattervirksomheder.

Herudover forstår vi ikke, hvorfor ordet 'position' i regnskabsartikel 19 betegnes som 'finansielle stilling' i stk. 2, når 'position' i artikel 19 a betegnes som 'situation' i § 99 a, stk. 1. Finder Erhvervsministeriet, at 'position' har en anden betydning i artikel 19 end i artikel 19a, eller er forskellen i de valgte danske udtryk tilfældig?

En anden sproglig forskel, som vi har noteret, er udskiftning af 'eller' med 'og', hvor artikel 19 foreskriver: 'To the extent necessary for an understanding of the undertaking's development, performance or position [...]', mens stk. 2 foreskriver: 'I det omfang, at det er nødvendigt for at forstå virksomhedens udvikling, resultat og finansielle stilling [...]'.
[...].

Stk. 3, immaterielle nøgleressourcer

Det fremgår ikke klart, om virksomheder kun skal oplyse om ikke-indregnede immaterielle nøgleressourcer, eller om oplysningskravet gælder alle immaterielle nøgleressourcer, uanset om de er indregnet i balancen eller ej. Det bør præciseres i bemærkningerne.

I bemærkningerne (side 76) anfører Erhvervsministeriet, at den foreslåede stk. 3 forpligter virksomhederne til at inkludere oplysninger om immaterielle nøgleressourcer i bæredygtighedsrapporteringen. Det udsagn forstår vi ikke, idet oplysningskravet indgår i § 99, og ikke i § 99 a. Oplysningskravet blev netop flyttet fra artikel 19a i udkastet til bæredygtighedsdirektivet til artikel 19 i de vedtagne ændringer til regnskabsdirektivet, for at de ikke skulle udgøre en del af bæredygtighedsrapporteringen, medmindre der specifikt er et oplysningskrav herom i standarderne til § 99 a.

§ 99 a - Bæredygtighedsrapportering

Generelt

Bestemmelsen i § 99 a er efterhånden blevet meget omfattende, hvor særligt stykkerne 7-11 er meget komplekse og svære at læse. Vi anbefaler derfor, at bestemmelsen indsættes i et særskilt kapitel om bæredygtighedsrapportering. En række af undtagelserne kan med fordel udskilles fra rapporteringskravene i et sådant kapitel.

Desuden finder vi, at § 99 a er svær at læse, hvilket i nogen grad skyldes, at udkastet til lovforslaget anvender betegnelser fra den officielle oversættelse af bæredygtighedsdirektivet, der ikke ligger lige for at forstå. For eksempel oversættes 'sustainability matters' med bæredygtighedsspørgsmål, hvor Erhvervsministeriet selv flere steder i lovbemærkningerne anvender betegnelsen bæredygtighedsforhold, som efter vores opfattelse er mere forståeligt. Det bredt anvendte 'impact' oversættes til indvirkning, hvor påvirkning er et mere almindeligt dansk udtryk. Betegnelsen 'time-bound' oversættes med tidsfæstede, hvor tidsbestemt efter vores opfattelse bedre forstås som det tidspunkt, ledelsen har bestemt, at et mål skal nås. Endelig skal nævnes oversættelse af 'implementing actions' med gennemførelsestiltag, hvor tiltag til gennemførelse ville være mere læsbart.

Stk. 2, krav til indholdet af bæredygtighedsrapporteringen

Den foreslåede tekst i stk. 2, nr. 1, litra c, er meningsforstyrrende. Der mangler en del af teksten fra direktivets artikel 19a, stk. 2, litra a, iii, og sætningsopbygningen er ændret, hvormed det forstås, at virksomhedens planer er inden for FN's rammekonvention om klimaændringer, hvor det retteligt forstået er "Parisaf-talen", der er indgået under FN's rammekonvention.

I den foreslåede tekst i stk. 2, nr. 6, litra a, mangler der et vigtigt 'og'. Vi har noteret os, at Finanstilsynets forslag til ændring af Regnskabsbekendtgørelsen har taget udgangspunkt i den engelske sprogversion af bæredygtighedsdirektivet og medtager 'og'.

Det kan overvejes at bemærke til stk. 2, nr. 6, litra b, og nr. 7, at når virksomheden skal oplyse om de væsentligste aktuelle eller potentielle negative indvirkninger, og de væsentligste risici for virksomheden vedrørende bæredygtighedsspørgsmål, henvises der til ESRS 1, afsnit 3.3, hvori det anføres, at de væsentligste ('principal') er det samme som væsentlige ('material').

Stk. 6, pligt til anvendelse af EU's rapporteringsstandarder

Det foreslås, at virksomheder omfattet af § 99 a skal anvende de EU-standarder for bæredygtighedsrapportering, der til enhver tid er relevante for virksomheden. Vi kan se en fordel heri, idet Kommissionen i henhold til bæredygtighedsdirektivet skal udsende et større antal sektor-specifikke standarder, som må forventes at blive vedtaget over en længere årrække, ligesom der kan blive behov for præciseringer i de vedtagne standarder, når u hensigtsmæssige uklarheder identificeres i implementeringen af standarderne.

Med den valgte tilgang bliver årsregnskabslovens krav til indholdet af årsrapporten mere dynamisk end hidtil. Vi ser en risiko for, at nogle virksomheder først sent bliver opmærksomme på en ny eller ændret standard, da ikke alle omfattede virksomheder må forventes at følge udviklingen i reguleringen lige tæt. Vi anmoder derfor om, at Erhvervsministeriet vil bidrage til i god tid at gøre danske virksomheder opmærksomme på tilføjede og ændrede krav. Samtidig beder vi Erhvervsministeriet om at sikre, at virksomhederne gives mindst 12 måneder til implementering af vedtagne nye eller ændrede standarder med mulighed for førtidsimplementering.

Vi opfordrer desuden til, at virksomhederne, når Kommissionen vedtager nye standarder, får tilsvarende lempelse for sammenligningstal i det første år, som gælder for implementeringsåret for det første sæt standarder.

Stk. 7, dattervirksomhedsundtagelsen

I udkastet til lovforslag foreslås følgende tekst i stk. 7, 1. pkt.: *'Dattervirksomheder, som indgår i en koncern, kan undlade at medtage oplysninger efter stk. 1-6 i sin ledelsesberetning [..]'*

Vi finder, at 'som indgår i en koncern' er overflødig, da alle dattervirksomheder ifølge årsregnskabslovens definition på en koncern indgår i en modervirksomheds koncern, jf. Bilag 1 B, nr. 1. Desuden er bisætningen uheldig, da den kan forstås som et spørgsmål om, hvorvidt dattervirksomheden indgår i koncernregnskabet, hvilket efter vores opfattelse ikke er meningen med bisætningen i stk. 7.

Der er behov for en nærmere afklaring af, hvordan en dattervirksomhed, der anvender undtagelsen i stk. 7, skal forholde sig til begivenheder og ny information om bæredygtighedsspørgsmål i dattervirksomheden og eventuelt dens dattervirksomheder, som opstår eller modtages efter offentliggørelse af modervirksomhedens konsoliderede bæredygtighedsrapport, men før offentliggørelse af dattervirksomhedens årsrapport. Der

henvises her til bestemmelsen i ESRS 1, afsnit 7.3, 'Updating disclosures about events after the end of the period.'

Vi ser desuden et behov for præciseringer i forhold til undtagelsen i stk. 7, 3. pkt., når en modervirksomhed i et tredjeland medtager oplysninger for koncernen i sin konsoliderede bæredygtighedsrapportering, som er udarbejdet efter EU's rapporteringsstandarder eller standarder, der vurderes ligeværdige hermed. Det drejer sig om følgende spørgsmål:

- 1) Skal modervirksomhedens bæredygtighedsrapportering indgå i modervirksomhedens årsrapport, eller kan den være aflagt som en selvstændig rapport?
- 2) Hvem kan vurdere, om de standarder, som modervirksomheden anvender, er ligeværdige med EU's rapporteringsstandarder? Kan modervirksomheden selv vurdere dette, eller dattervirksomheden?
- 3) Skal modervirksomhedens bæredygtighedsrapport omfatte samme regnskabsår som dattervirksomheden?

Herudover forstår vi ikke hensigten med, at udtrykket 'konsoliderede ledelsesberetning' anvendes i stykkets 1. pkt., mens udtrykket 'konsoliderede bæredygtighedsrapportering' anvendes i stykkets 2. og 3. pkt., når det gælder modervirksomhedens bæredygtighedsrapportering for koncernen. Vi ser, at de forskellige udtryk stammer fra regnskabsdirektivets artikel 19a, stk. 9, men vi kan ikke se betydningen af forskellen. Hvis forskellen faktisk har en betydning, beder vi om en forklaring i lovbemærkningerne.

Stk. 11, den midlertidige dattervirksomhedsundtagelse

Der foreslås en overgangsregel, hvorefter en dattervirksomhed med en modervirksomhed i et tredjeland frem til 6. januar 2030 kan pege på en konsolideret bæredygtighedsrapportering udarbejdet af en anden dattervirksomhed i EU, og som omfatter alle modervirksomhedens dattervirksomheder i EU omfattet af bæredygtighedsdirektivet.

Det står uklart for os, om den for modervirksomheden sub-konsoliderede bæredygtighedsrapportering skal indgå i årsrapporten for den dattervirksomhed i EU, der udarbejder den, eller om den kan offentliggøres som en særskilt bæredygtighedsrapport, som alle de omfattede dattervirksomheder kan pege på. Det fremgår desuden ikke, om den for modervirksomheden sub-konsoliderede bæredygtighedsrapportering skal være forsynet med en erklæring, og i så fald i hvilket land erklæringsafgiver kan være godkendt til at afgive erklæring på bæredygtighedsrapportering.

§ 112, stk. 4 – Koncernregnskab og konsolidering

Ifølge det foreslåede nye stk. 4 er en modervirksomhed ikke undtaget fra at udarbejde en konsolideret bæredygtighedsrapportering, selvom den pågældende modervirksomhed undlader at aflægge koncernregnskab efter stk. 1 og 2. Vi finder placeringen af denne bestemmelse uheldig, da der opstår tvivl om, hvorvidt stk. 4 kun gælder for modervirksomheder, der udnytter undtagelsen i § 112, stk. 1. og 2. Det står således uklart for os, om en modervirksomhed, der anvender en af mulighederne i § 111 til ikke at udarbejde koncernregnskab, vil være undtaget fra at udarbejde en konsolideret bæredygtighedsrapportering, når Erhvervsministeriet ikke i det foreslåede stk. 4 henviser til § 111 eller foreslår indsat et tilsvarende stykke herom i § 111?

Konkret anmoder vi om, at Erhvervsministeriet afklarer følgende spørgsmål ved en tydeliggørelse af bestemmelserne om koncernregnskabspligt i årsregnskabslovens kapitel 13: En erhvervsdrivende fond henviser nedad til en 100% ejet dattervirksomhed, som aflægger et koncernregnskab, jf. § 111. Moderfonden aflægges derfor ikke selv koncernregnskab. Kan denne bestemmelse anvendes således, at der alene laves en konsolideret bæredygtighedsrapportering i dattervirksomheden og ikke i moderfonden?

Når det gælder omfanget af en konsolideret bæredygtighedsrapportering, finder vi det uklart, om § 114 kun finder anvendelse på koncernregnskabet, eller om bestemmelsen også kan anvendes på den konsoliderede bæredygtighedsrapportering. Kan for eksempel en dattervirksomhed holdes ude af den konsoliderede bæredygtighedsrapportering, når den ikke konsolideres i koncernregnskabet, fordi dattervirksomheden er overtaget med henblik på efterfølgende videresalg?

§ 128 – Konsolideret ledelsesberetning

Generelt

Vi finder det vanskeligt at anvende § 128 til den konsoliderede bæredygtighedsrapportering, idet EU's standarderne kan anvise andre metoder til konsolidering af bæredygtighedsoplysninger end metoder, der skal anvendes til koncernregnskabet. Desuden kan det være mere hensigtsmæssigt for en modervirksomhed at beskrive bæredygtighedsforhold for koncernens segmenter, når disse har aktiviteter inden for forskellige sektorer, hvor det ikke er nødvendigt for forståelsen af koncernens indvirkninger, risici og muligheder at konsolidere alle oplysninger for hvert segment, som om koncernvirksomhederne var en virksomhed. Vi opfordrer derfor til i § 128, stk. 2, at fjerne henvisningen til § 99 a og i stedet indsætte en ny § 128 b med bestemmelser for den konsoliderede bæredygtighedsrapportering.

Det bør ved en sådan udskillelse overvejes at begrænse kravet om en konsolideret bæredygtighedsrapportering til store koncerner tilsvarende regnskabsdirektivets artikel 29a. Børsnoterede modervirksomheder for små og mellemstore koncerner vil i så fald i stedet kunne anvende den frivillige standard for SMV'er eller andre standarder for bæredygtighedsoplysninger om dattervirksomhederne. En tilpasning af § 128 til regnskabsdirektivets artikel 29a undtager også modervirksomheden for at medtage konsoliderede oplysninger efter taksonomiforordningens artikel 8,¹ hvilket også vil være en lempelse.

Stk. 4, oplysninger om dattervirksomheder i den konsoliderede bæredygtighedsrapportering

Den foreslåede tekst i stk. 4 giver for os ikke mening og stemmer ikke overens med stk. 4 i regnskabsdirektivets artikel 29a. For os udtrykker den foreslåede tekst kun det ene perspektiv efter det dobbelte væsentlighedsprincip, nemlig det finansielle, mens stk. 4 i artikel 29a udtrykker begge perspektiver. Der bør ses på forholdene og eventuelt sætningsopbygningen i stk. 4. Det gælder tilsvarende i lovbemærkningen (side 94-95) og Finanstilsynets bekendtgørelser.

Stk. 5 (stk. 3 i gældende ret), henvisning til bestemmelser for regnskabsklasse D

Det bør tilføjes, at § 107 e finder tilsvarende anvendelse på den konsoliderede bæredygtighedsrapportering. Lempelsen for små og mellemstore virksomheder i

¹ Jf. bilag 1, afsnit 2 (f), i Kommissionens delegerede forordning 2021/2178

regnskabsdirektivets artikel 19a, stk. 6, findes dog ikke i regnskabsdirektivets artikel 29a, fordi kravet om konsolideret bæredygtighedsrapportering kun omfatter modervirksomheder for store koncerner. Lovforslaget indeholder ikke en tilsvarende fritagelse for børsnoterede modervirksomheder i små og mellemstore koncerner. Derfor finder vi, at modervirksomheder bør gives tilsvarende lempelse for den konsoliderede bæredygtighedsrapportering som i § 107 e for en bæredygtighedsrapportering på selskabsniveau.

Vi mener i øvrigt, at det vil være mere korrekt at anvende betegnelsen 'den konsoliderede ledelsesberetning' i stk. 5, da §§ 107, 107 b, 107 d og 107 e vedrører ledelsesberetningen og ikke koncernregnskabet.

§ 137 k – Bæredygtighedsrapport for tredjelandsvirksomheder (omfattede dattervirksomheder)

Stk. 1, henvisningen til § 135 c

Når den øverste modervirksomhed i et tredjeland ikke udarbejder en bæredygtighedsrapport på koncernniveau efter EU's standarder, skal den danske dattervirksomhed på vegne af modervirksomheden udarbejde bæredygtighedsrapporten for den samlede koncern og forsyne den med en erklæring om bæredygtighedsrapportering, jf. § 135 c. Henvisningen til § 135 c indikerer, at erklæringen i det pågældende tilfælde skal afgives af en revisor godkendt hertil i Danmark, ligesom henvisningen indikerer, at erklæringen skal have det samme indhold som en erklæring på bæredygtighedsrapportering efter § 99 a.

Dette er en betydelig indskrænkning af bestemmelsen i regnskabsdirektivets artikel 40a, stk. 3, ifølge hvilken:

- 1) der ikke angives noget krav til indholdet af erklæringen, idet der ikke er henvisning til regnskabsdirektivets artikel 34, stk. 1 (aa), og
- 2) erklæringsafgiver kan være godkendt til erklæringer på bæredygtighedsrapportering i enten hjemlandet for tredjelandsvirksomheden eller i et EU-medlemsland.

Vi finder indskrænkningen uhensigtsmæssig af to årsager:

- 1) Regnskabsdirektivets artikel 40a indeholder ikke et krav om, at tredjelandsvirksomheden skal oplyse om processen for at identificere de bæredygtighedsoplysninger, der skal indberettes, ej heller ser vi et krav om digital opmærkning af bæredygtighedsrapporten i overensstemmelse med regnskabsdirektivets artikel 29d. Derfor er det uhensigtsmæssigt at kræve samme erklæring som til en bæredygtighedsrapportering efter § 99 a.
- 2) Flere af de af kravet omfattede dattervirksomheder i EU kan have fordel af at gå sammen om at få udarbejdet en bæredygtighedsrapport på vegne af den øverste modervirksomhed i tredjelandet (som først skal indberettes efter indberetning af dattervirksomhedernes egne årsrapporter). Derfor er det uhensigtsmæssigt, hvis ikke dattervirksomhederne kan vælge en erklæringsafgiver godkendt til erklæringer på bæredygtighedsrapportering i et hvilket som helst EU-medlemsland eller eventuelt i hjemlandet for den øverste modervirksomhed.

Erhvervsministeriet opfordres derfor til at tilpasse teksten i § 137 k, stk. 1, så den følger regnskabsdirektivets artikel 40a, stk. 3, for så vidt at det alene anføres, at det skal

være en erklæring med sikkerhed, og at den kan afgives af en person eller et firma, der er godkendt hertil i hjemlandet for tredjelandsvirksomheden eller i et EU-medlemsland.

I øvrigt finder vi, at det bør præciseres, at kravet gælder, når den samlede nettoomsætning i EU i hvert af de seneste regnskabsår overstiger 150 mio. EUR, ligesom det ikke alle steder i lovbemærkningerne fremgår, at grænsen vedrører nettoomsætning i EU.

Stk. 3, henvisningen til § 135 c, stk. 2

Udarbejder modervirksomheden i tredjelandet en bæredygtighedsrapport på koncernniveau efter EU's standarder, skal den forsynes med en erklæring med sikkerhed. Lovforslaget indskrænker modervirksomhedens muligheder for valg af erklæringsafgiver med en henvisning til § 135 c, stk. 2. Vi forstår ikke nødvendigheden af en begrænsning af modervirksomhedens råderum for valg af erklæringsafgiver til bæredygtighedsrapporten efter EU's standarder, når artikel 40a, stk. 3, åbner for, at erklæringsafgiveren kan være godkendt i et EU-medlemsland.

Stk. 4, lovbemærkning om forventningen til dattervirksomhedens indberetningspligt

Når den øverste modervirksomhed i tredjelandet ikke påtager sig indberetningen af bæredygtighedsrapporteringen på koncernniveau, hvormed dattervirksomheden pålægges at gøre det, skal dattervirksomheden anmode den øverste modervirksomhed om at afgive oplysninger til brug herfor. Opfylder modervirksomheden ikke anmodningen, skal bæredygtighedsrapporten baseres på de oplysninger, som dattervirksomheden er i besiddelse af, har indhentet eller købt. I så fald skal bæredygtighedsrapporten indberettes med en erklæring om, at modervirksomheden ikke har efterkommet anmodningen.

Det fremgår af lovbemærkningen til den foreslåede stk. 4 (side 100), at dattervirksomheden som minimum skal medtage oplysninger vedrørende egne aktiviteter. *'Det forventes således ikke, at dattervirksomheden foretager yderligere, for så vidt angår indsamling af oplysninger om modervirksomhedens aktiviteter.'* Erhvervsministeriet bedes hertil anføre, hvor denne forventning stammer fra, og hvis den ikke stammer fra bæredygtighedsdirektivet, om Erhvervsministeriet har forsikret sig om, at Kommissionen ikke indsætter en anden forventning i den kommende standard for bæredygtighedsrapporten for tredjelandsvirksomheder, som Kommissionen skal vedtage i henhold til artikel 40b.

I stk. 4, 2. pkt., mener vi, jf. vores bemærkning til stk. 1, at der ikke bør stå *'en erklæring om bæredygtighedsrapportering'*, men kun *'en erklæring med sikkerhed'*.

§ 137 l – Bæredygtighedsrapport for tredjelandsvirksomheder (omfattede filialer)

Vores bemærkninger til § 137 k gælder tilsvarende forslaget til § 137 l.

§ 138, stk. 7 – Lovpligtig verificering af dele af bæredygtighedsrapporteringen

Det er ikke klart for os, om der er en sammenhæng mellem den foreslåede § 138, stk. 7, i årsregnskabsloven og den foreslåede § 149 b i selskabsloven. Begge bestemmelser omtaler en rapport udarbejdet af en akkrediteret tredjepart vedrørende visse dele af virksomhedens bæredygtighedsrapportering. Årsregnskabslovens § 138, stk. 7, kræver, at rapporten gøres tilgængelig på virksomhedens hjemmeside, mens selskabslovens § 149 b kræver, at rapporten gøres tilgængelig for generalforsamlingen. Hvis der er en sammenhæng mellem disse to regelsæt, bør sammenhængen omtales i lovbemærkningerne.

--oo0oo--

REVISORLOVEN

§ 3 b - Overskriften før § 3 b "Godkendelse til at afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering m.v."

Bestemmelsen vedrører alene godkendelse til at afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering. Vi henstiller derfor til at "m.v." slettes.

§ 3 b, stk. 1, litra 1) – Behov for uddybning af 8 måneders erfaringskrav

Vi ser et behov for, at erfaringskravet uddybes: "1) i mindst 8 måneder efter det fyldte 18. år har deltaget i udførelse af erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering eller andre bæredygtighedsrelaterede opgaver."

Hvad betyder den anvendte formulering helt konkret – både ift. hvordan periode opgøres og kravet til indhold af opgaver?

- Vi formoder, at kandidaten også kan have arbejdet på ikke-bæredygtighedsrelaterede erklærings- og rådgivningsopgaver i samme periode, hvor de "mindst 8 måneder" opgøres?
- Kan rådgivningsopgaver vedrørende bæredygtighed tælle med? Hvis ikke, er det vanskeligt eller umuligt at blive godkendt bæredygtighedsrevisor, hvis kandidaten arbejder i en revisionsvirksomhed, som ikke i forvejen har erklæringsopgaver på bæredygtighedsområdet.
- Kan "frivillige" erklæringsopgaver, som ikke er omfattet af bæredygtighedsrapportering, indeholdes?

§ 15, stk. 1 – Tekstnær implementering af ændringer

Den foreslåede ændring til § 15, stk. 1, bør indsættes efter "koncernregnskab" og ikke som foreslået efter "afgiver revisionspåtegning på", da erklæring om bæredygtighedsrapportering ikke afgives på årsregnskabet eller koncernregnskabet. Vi anbefaler derfor, at bestemmelsen opdeles i lighed med direktivet.

Af artikel 45 fremgår følgende: "afgiver revisionspåtegning vedrørende årsregnskabet eller det konsoliderede regnskab eller i givet fald en erklæring om den årlige eller konsoliderede bæredygtighedsrapportering".

§ 17 a – Placering af ny bestemmelse og forståelse af bestemmelsen

Den nye § 17 a er en sammenskrivning af en del af den nuværende § 23 om *Dokumentation*. Vi mener ikke, at den nye bestemmelses placering passer ind som foreslået, og vi opfordrer til, at bestemmelsen inkl. overskriften placeres efter § 23, som ny § 23 a.

Vi vil gerne fremhæve, at bestemmelsen er meget svær at forstå i sin nuværende formulering, og vi opfordrer Erhvervsministeriet til at omskrive bestemmelsen, så den bliver gjort mere forståelig.

Vi anerkender, at den nuværende formulering i vidt omfang bygger på den danske oversættelse af direktivets artikel 27. Den danske direktivtekst er dog i sig selv vanskelig at forstå.

Vi fremhæver, at særligt artikel 27, stk. 1, litra (b) og (c), om omfanget af gennemgangen af komponentrevisorernes arbejde og sidste afsnit i stk. 1 om levering af supplerende materiale er uklart med hensyn til, hvad revisor bl.a. skal indhente og omfanget heraf.

Vores fortolkning af den engelske direktivtekst er, at der er tale om, at komponentrevisor skal bekræfte, at relevant dokumentation kan overdrages til koncernrevisor. Dette mener vi ikke kan læses ud af den danske bestemmelse, og lovbemærkningerne til bestemmelsen tydeliggør desværre heller ikke ovenstående.

Vi mener derfor, at der bør ske en omskrivning af bestemmelsen, og vi bidrager naturligvis gerne hertil.

§§ 18 og 18 a - Revisors fratræden

Ifølge revisorlovens § 18, stk. 2, kan revisor fratræde sit hverv til enhver tid, medmindre fratræden strider mod god revisorskik. Dette er ikke gentaget i § 18 a vedrørende fratræden, hvor revisor er valgt til at afgive erklæring om en virksomheds bæredygtighedsrapportering. Dette stiller vi os undrende over for.

Af § 18 følger endvidere, at det er den tiltrædende revisor, der er forpligtet til at rette henvendelse til den fratrædende revisor, som skal oplyse om grundene til sin fratræden og give adgang til alle relevante oplysninger. Vi vil derfor gerne spørge, om det er et bevidst valg, at den fratrædende revisor ikke skal oplyse om grundene til sin fratræden, men alene give adgang til alle relevante oplysninger?

I præhøringen bemærkede vi, at der er en risiko for usikkerhed, når det ikke er anført i lovteksten, hvem der har en forpligtelse til at rette henvendelse til hvem. Af bemærkningerne til bestemmelsen (side 133) er siden præhøringen indført denne passage:

Den fratrædende revisor har ikke pligt til at henvende sig til den tiltrædende revisor, men hvis den tiltrædende revisor henvender sig med anmodning om adgang til oplysninger, indtræder den fratrædende revisors pligt til at give den tiltrædende revisor adgang til alle relevante oplysninger.

Til det vil vi gerne fremhæve, at en fratrædende revisor ikke nødvendigvis er vidende om, hvilken revisionsvirksomhed der overtager en revisionsopgave (i dette tilfælde en opgave om erklæring om bæredygtighedsrapportering). Derfor er det ikke praktisk, at bemærkningerne fokuserer på den fratrædende revisors *mulighed* for at henvende sig til den tiltrædende revisor, idet den fratrædende revisor ikke nødvendigvis ved, hvor denne skal henvende sig. Den nuværende affattelse af bestemmelsen kan dermed risikere at føre til en situation, hvor den fratrædende og tiltrædende revisor ikke har mulighed for at udveksle de relevante oplysninger.

Vi vil derfor opfordre Erhvervsministeriet til at sikre en så ensartet ordlyd af §§ 18 og 18 a som muligt og til at ændre ovenstående afsnit i bemærkningerne til § 18 a.

§ 30, stk. 2 – Videregivelse af oplysninger mellem godkendt revisor og godkendt bæredygtighedsrevisor

Tilføjelsen til § 30, stk. 2, 3. pkt., om videregivelse af oplysninger, når der er valgt to forskellige revisorer til henholdsvis den finansielle revision og erklæring på bæredygtighedsrapporteringen, er meget uklar og bør præciseres.

Det bør mere præcist fremgå, at i det tilfælde, hvor en virksomhed har valgt en revisor til at udføre revisionen og en anden revisor til at udføre erklæringsopgaven om bæredygtighedsrapporteringen, kan disse revisorer videregive oplysninger, der har betydning for udførelsen af deres respektive opgaver, til hinanden. Dette, uanset at revisorerne ikke er tilknyttet samme revisionsvirksomhed.

§ 31, stk. 3, nr. 2 og 3 – Den digitale rapporteringsprocedure

Der bør ske opdatering af den "elektroniske" til "digitale" rapporteringsprocedure.

§ 31, stk. 3, nr. 3 – Kvalitetskontrol og risikostyringssystemer

"Kvalitetskontrol- og risikostyringssystemer" bør opdateres til "Kvalitetsstyrings- og risikostyringssystemer".

§ 31, stk. 3, nr. 4 – Revisionsudvalgets overvågning

Af bemærkningerne til bestemmelsen fremgår, at:

"Revisionsudvalgets overvågning vil skulle medvirke til at sikre, at revisionen og afgivelsen af erklæringen om bæredygtighedsrapportering gennemføres af uafhængige, objektive og kompetente revisorer og med en kvalitet, der sikrer en høj grad af sikkerhed for, at årsregnskabet og bæredygtighedsrapporteringen aflægges uden væsentlige fejl og mangler."

Revisors konklusion på bæredygtighedsrapporteringen skal i det mindste være baseret på en erklæringsopgave med begrænset sikkerhed. I en erklæring afgivet med begrænset sikkerhed udtrykker revisor en konklusion om, at revisor ikke er blevet opmærksom på forhold, der giver anledning til, at revisor ikke kan konkludere, at bæredygtighedsrapporteringen ikke i alle henseender er udarbejdet i overensstemmelse med lovgivningens krav mv. Hvis revisor har afgivet en erklæring om bæredygtighedsrapporteringen med begrænset sikkerhed, vil det som naturlig følge heraf ikke være muligt for revisionsudvalget at sikre, at gennemførelsen sker med en kvalitet, der sikrer høj grad af sikkerhed på, at bæredygtighedsrapporteringen er aflagt uden væsentlige fejl og mangler. Lovforslagets bemærkninger bør tilpasses det forhold.

§ 32, stk. 4, og øvrige bestemmelser (lovforslagets nr. 31) – Omtale af underudvalg til revisionsudvalget

Det fremgår af udkastet til lovforslag, at det foreslås at indsætte "herunder af udvalg, der, jf. § 31, stk. 4 og 7, varetager dele af revisionsudvalgets opgaver" i § 32, stk. 4, og øvrige bestemmelser, der fremgår af lovforslagets nr. 31. Derudover foreslås et nyt stk. 7 indsat i § 31. Dette nye stk. omtaler "et særligt organ, der er oprettet af det samlede øverste ledelsesorgan."

Vi forudsætter, at der er tale om de samme underudvalg til revisionsudvalget/særlige organer. For at mindske risikoen for usikkerhed opfordrer vi Erhvervsministeriet til at anvende en ensartet omtale af dette udvalg/organ.

§ 44, stk. 3 – Revisornævnets sanktionsmuligheder – personlige sanktioner

Revisorlovens § 44 vedrører de sanktioner, som Revisornævnet er kompetent til at give en godkendt revisor eller en revisionsvirksomhed, hvis vedkommende ved udførelsen af opgaver efter § 1, stk. 2 eller 3, tilsidesætter de pligter, som stillingen medfører.

Det fremgår af udkastet til lovforslag, at det foreslås, at indsætte et nyt punkt 2 i § 44, stk. 3, hvorefter Revisornævnet kan nedlægge forbud mod, at vedkommende i op til tre år kan *"udføre erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering eller underskrive erklæringer om bæredygtighed"*.

Ordene "udføre eller underskrive" giver anledning til forvirring, idet det ikke er muligt at underskrive uden at udføre, men det er muligt at udføre uden at underskrive.

Som punktet er foreslået, fremstår det, som om man ønsker helt at fratage revisor muligheden at varetage opgaver, der knytter sig til bæredygtighedsrapportering, uanset om denne underskriver erklæringen eller ej, idet "udføre" indikerer, at forbuddet også omfatter deltagelse på erklæringsteams.

Det, mener vi, er for vidtgående.

Vi mener i forlængelse heraf, at et forbud ikke bør udstrækkes til andre erklæringer om bæredygtighed end erklæringer om bæredygtighedsrapportering. I modsat fald vil bæredygtighedsområdet være underlagt en skærpet sanktionsmulighed i forhold til den finansielle revision, jf. også at punkt 1 i § 44, stk. 3, ikke omhandler andre erklæringer med sikkerhed, men alene revision.

Endelig er det uklart, hvad der i det hele taget menes med "erklæringer om bæredygtighed". Se også vores generelle bemærkninger ovenfor side 4-5 om begrebet "bæredygtighedsrapportering" og definitionen af "andre bæredygtighedsrelaterede opgaver"

Lovforslaget til et nyt punkt 2 i § 44, stk. 3, bør alene omhandle forbud mod at underskrive erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering, lige som det også fremgår af forslaget til en ændret affattelse af § 44, stk. 6, 3. pkt.: *"... kan Revisornævnet nedlægge forbud mod, at virksomheden i op til 3 år udfører revision eller erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering."*

§ 47 d – Midlertidig frakendelse af godkendelse

Forslaget til § 47 d indebærer, at kendelser om midlertidig frakendelse af en godkendt revisors ret til at virke som sådan efter revisorlovens § 44, stk. 5, offentliggøres på Revisornævnets hjemmeside.

Formålet med midlertidige frakendelser af revisorers godkendelse er, at Revisornævnet har mulighed for at reagere hurtigt i tilfælde, hvor "der er overhængende fare for, at den pågældende under sagens behandling groft eller oftere gentaget vil overtræde de pligter, som stillingen medfører." (LFF 2020-10-07 nr. 13, almindelige bemærkninger til nr. 25)

Indledningsvist bemærkes, at formuleringen af bestemmelsen gør den meget svær at læse, særligt forslaget til stk. 2. Vi anbefaler, at Erhvervsministeriet arbejder med det sproglige i bestemmelsen, så den ikke misforstås og dermed kan resultere i usikkerhed

hos branchen. Vi foreslår eksempelvis, at stk. 2 indledes med "En kendelse efter stk. 1, hvor..."

Vi støtter op om formålet bag såvel § 44, stk. 5, og forslaget til en ny § 47 d, nemlig at personer, hvor der på baggrund af deres tidligere handlinger er overhængende fare for, at de ikke optræder og handler i overensstemmelse med de regler og pligter, der gælder for offentlighedens tillidsrepræsentant, hurtigt kan afskæres fra at agere som godkendte revisorer. I FSR - danske revisors vedtægter har vi netop også mulighed for at ekskludere sådanne personer fra foreningen.

Samtidig er vi dog ud fra retssikkerhedsmæssige grunde betænkelige ved, at en person fratages sit levebrød, uden at Revisornævnet (eller en domstol) har taget stilling til det materielle sagsindhold. Vi er enige i, at situationer, hvor der er en overhængende fare for, at der sker overtrædelser af loven, skal forhindres. Samtidig mener vi dog, at der skal ske en sikring af retssikkerheden i disse tilfælde, hvilket indebærer, at det bl.a. bør sikres, at revisor modtager erstatning, hvis der sker fejlagtige frakendelser.

Vi fremsatte samme bemærkninger vedrørende adgang til erstatning i høringssvar af 14. august 2020 til LFF 2020-10-07 nr. 13, der førte til lov nr. 1733 af 1. december 2020 om ændring af revisorloven (Ændring af reglerne for revisoreksamen, skærpede krav til revisor som offentlighedens tillidsrepræsentant og gennemførelse af dele af revisordirektivet).

I relation til forslaget om, at alle kendelser vedrørende midlertidige frakendelse offentliggøres, mener vi, at Revisornævnet *alene* bør offentliggøre kendelser, hvor Revisornævnet *har* fundet betingelserne til stede for en midlertidig frakendelse. En offentliggørelse af kendelser, hvor Revisornævnet *ikke* har fundet betingelserne til stede for en midlertidig frakendelse, kan potentielt være til skade for den pågældende revisors omdømme, og vi anser det for irrelevant for sagens videre afgørelse at kommunikere til offentligheden, at Revisornævnet afviste en påstand om midlertidig frakendelse.

Vi mener også, at det bør indskrives i bestemmelsen, at offentliggjorte kendelser om midlertidig frakendelse straks skal fjernes fra Revisornævnets hjemmeside, hvis en domstol underkender nævnets frakendelse, samt når Revisornævnet har truffet sin endelige afgørelse af sagen uanset udfaldet heraf.

§ 52 - Adgang til domstolsindbringelse

Konsekvensrettelsen i § 52, stk. 1, 1. pkt., hvorefter "stk. 6, 4. pkt." foreslås ændret til "stk. 6, 3. og 4. pkt." bør desuden også ske i § 52, stk. 5.

–oo0oo–

SELSKABSLOVEN

Selskabslovens §§ 115 - 118 omhandler ledelsens opgaver. Vi foreslår, at bestemmelserne justeres, så det bliver tydeligere, at ledelsen også skal have fokus på bæredygtighedsforhold.

Vi antager, at bæredygtighedsrapporteringen efter årsregnskabslovens § 99 a er omfattet af bogføringslovens definition af regnskabsmateriale. Dermed gælder visse af bogføringslovens regler om opbevaring mv. Vi opfordrer Erhvervsministeriet til at overveje, om

selskabsloven og bogføringsloven er tilstrækkeligt tydelige med hensyn til at sikre registreringer, kontrolspor, revisionsspor mv. for bæredygtighedsrapporteringen.

§ 118 a, stk. 1 - Lønmodtagerrepræsentanter underrettes

Formuleringen er ikke tydelig med hensyn til, at direktionen skal drøfte relevante oplysninger og midlerne til at fremskaffe og verificere bæredygtighedsoplysninger med lønmodtagerrepræsentanter. I lighed med formuleringen i lovbemærkningerne foreslår vi at indsætte "med disse", så lovtæksten lyder: "... og skal med disse drøfte..."

–oo0oo–

LOV OM ERHVERVSDRIVENDE FONDE

§ 42, stk. 5 - Lønmodtagerrepræsentanter underrettes

Formuleringen er ikke tydelig med hensyn til, at direktionen skal drøfte relevante oplysninger og midlerne til at fremskaffe og verificere bæredygtighedsoplysninger med lønmodtagerrepræsentanter. I lighed med formuleringen i lovbemærkningerne foreslår vi at indsætte "med disse", så lovtæksten lyder: "... og skal med disse drøfte..."

I lovtæksten bør "kapitalselskabet" ændres til "fondens", da en erhvervsdrivende fond ikke er et kapital-selskab.

–oo0oo–

IKRAFTTRÆDELSE

§ 13 - Særligt vedrørende ændringer til årsregnskabsloven

Generelt

Ifølge ESRS 1, afsnit 10.3, kræves bæredygtighedsoplysninger for sammenligningsåret ikke i det første år, virksomheden anvender standarderne.

Vi forventer, at de fleste virksomheder har visse oplysninger for sammenligningsåret efter gældende ret, som kan anvendes i bæredygtighedsrapporteringen for det første regnskabsår, men ikke alle oplysninger for sammenligningsåret, for de datapunkter, der skal oplyses baseret på den dobbelte væsentlighedsvurdering foretaget i henhold til standarderne.

Vi opfordrer Erhvervsministeriet til at indsætte en bemærkning til § 13 om, hvorvidt en virksomhed må rapportere de oplysninger, den har for sammenligningsåret, selvom virksomheden vælger at anvende undtagelsen i ESRS 1, afsnit 10.3, for nye oplysninger efter standarderne.

Stk. 1, ændring af størrelsesgrænser for regnskabsklasserne

De forhøjede størrelsesgrænser for regnskabsklasserne har virkning for regnskabsår, der begynder 1. januar 2024 eller senere.

Sammenholdt med kravet om at være over/under grænserne to år i træk er det nødvendigt, at Erhvervsministeriet tager stilling til, hvordan kravene skal håndteres i praksis.

Desuden opfordrer vi Erhvervsministeriet til at udtænke en lempelig overgangsløsning for de virksomheder, der rykker op i regnskabsklasse for regnskabsåret 2023 efter de gældende regler, men igen rykker ned i regnskabsklasse for regnskabsåret 2024, når

lovforslaget vedtages som forventet, hvormed sådanne virksomheder kan undgå at rapportere i en højere regnskabsklasse i et enkelt år.

–ooOoo–

ERKLÆRINGSBEKENDTGØRELSEN

§§-nummerering

Vi finder det yderst u hensigtsmæssigt at ændre i eksisterende paragrafnumre, da det medfører betydelige unødvendige administrative byrder og kan give anledning til uklarhed ved hjemmelhenvvisninger fx i vejledninger, kvalitetskontrol og nævnssager. Det betyder, at den nye § 9 bør ændres tilbage til § 8 a, og den nye § 17 bør være § 16 a.

§ 17, stk. 5 – Revisors konklusion med begrænset sikkerhed

I den foreslåede § 17, stk. 5, ved erklæring om bæredygtighedsrapportering med begrænset sikkerhed bør der for litra 1), 2) og 3) tilføjes: "i alle væsentlige henseender" efter "ikke", således at der står "*ikke i alle væsentlige henseender er...*", da der i sagens natur er tale om anvendelse af væsentlighed.

Litra 3 bør starte med "at bæredygtighedsrapporteringen" i lighed med litra 1) og 2),

§ 17, stk. 6 – Revisors konklusion med høj grad af sikkerhed

I den i udkastet til lovforslag foreslåede § 17, stk. 6, ved erklæring om bæredygtighedsrapportering med høj grad af sikkerhed er det afgørende, at der efter ordet "udtrykke" og inden litra 1) følger et "hvorvidt", da revisor ellers ikke kan udtrykke en konklusion med høj grad af sikkerhed, hvis der fx er forbehold. Endvidere skal "at" efter litra 1) og litra 2) fjernes.

Der bør i lighed med stk. 5 før litra 1), 2) og 3) tilføjes "i alle væsentlige henseender" efter bæredygtighedsrapporteringen, således at der står "*bæredygtighedsrapporteringen i alle væsentlige henseender er...*", da der i sagens natur er tale om anvendelse af væsentlighed.

Litra 3 bør starte med "bæredygtighedsrapporteringen" i lighed med litra 1) og 2),

§ 17, stk. 7 – Henvi sning til stk. 8

I stk. 7 skal "jf. dog stk. 7" ændres til "stk. 8".

§ 19, stk. 1 – Henvi sning til § 18

I stk. 1 skal "efter § 17" ændres til "§ 18".

–ooOoo–

EKSAMENSBEKENDTGØRELSEN

Vi foreslår, at Erhvervsministeriet overvejer at udarbejde en særskilt bekendtgørelse vedrørende bæredygtighedseksamen. Eksamensbekendtgørelsen vil derefter være ren ift. at handle om at blive statsautoriseret revisor, og bæredygtighedseksamensbekendtgørelsen tilsvarende om at blive godkendt bæredygtighedsrevisor, og det indholdsmæssige vil derefter stå mere klart for læseren.

Vi mener, at det er forvirrende, at der i samme bekendtgørelse tales om to former for godkendelse. Så længe der ikke er udviklet en særlig bæredygtighedseksamen, handler reglerne om efteruddannelse, hvilket betyder, at de ikke anvender de samme principper.

§1, nr. 3 – Særlig prøve

Vi mener, at der mangler regler om en særlig prøve i forhold til bæredygtighed. Hvis en person mister sin godkendelse til at kunne afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering, fx hvis personen ikke har opfyldt kravet om efteruddannelse eller er blevet frataget sin godkendelse, er det på nuværende tidspunkt derfor uklart, hvordan vedkommende får denne godkendelse tilbage?

I nr. 3 bør der tilføjes et emne og ikke kun en henvisning til RL § 9, stk. 3 – dvs. tilsvarende nr. 1 og 2. Forslag til tekst: "Særlig prøve for personer, som i mere end tre år har været uden godkendelse, jf. revisorlovens § 9, stk. 3"

§§ 3, 6, 7 og 10 – Afholdelse af skriftlig eksamen

På nuværende tidspunkt er der indskrevet i bekendtgørelsen, at eksamensudvalget kan beslutte, at den skriftlige eksamen kan afholdes to gange om året. Vi foreslår derfor, at de nødvendige tidsfrister i forbindelse med afholdelse af en ekstra eksamen årligt indarbejdes i bekendtgørelsen allerede nu.

Hvis det besluttet at afholde skriftlig eksamen to gange årligt, har vi følgende forslag til placering og deraf afledte frister.

§ 3, stk. 3 - Dispensation: "... senest den 1. maj for sommerekksamen i det pågældende år og senest 1. september for vinterekksamen det pågældende år."

§ 6, stk. 1 – Afholdelse af eksamen: "Den skriftlige revisoreksamen afholdes to gange årligt i andet halvår"

§ 6, stk. 3 – tilmeldingsfrist: "... senest den 1. juni i det pågældende år for sommerekksamen og senest den 1. oktober i pågældende år for vinterekksamen."

Indarbejdes ovenstående vil det kræve konsekvensændringer i §§ 3,6,7 og 10 vedrørende skriftlig eksamen.

Overskriften til § 11

Der bør tilføjes et emne og ikke kun en henvisning til RL § 9, stk. 3. Vi har følgende forslag til tekst: "Særlig prøve for personer, som i mere end tre år har været uden godkendelse, jf. revisorlovens § 9, stk. 3."

§ 14, stk. 3 - Censor

Det bør overvejes, om der mangler en beskrivelse af den anden censor. Kravet om, at en civil censor skal deltage i mundtlig revisoreksamen/egnethedsprøven, skyldes ønsket om, at bedømmelsen også sker ud fra en vurdering af den værdi, præsentationen har for en modtager uden revisionsmæssig baggrund. Vi ønsker at vide, om det samme skal være gældende ved egnethedsprøven til at afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering.

Overskriften til § 19

Der bør tilføjes et emne og ikke kun en henvisning til RL § 9, stk. 3. Vi har følgende forslag til tekst: "Særlig prøve for personer, som i mere end tre år har været uden godkendelse, jf. revisorlovens § 9, stk. 3"

§ 24, stk. 3

Det bør overvejes at ændre ordet "straks" til "hurtigst muligt".

–oo0oo–

BEKENDTGØRELSEN OM OBLIGATORISK EFTERUDDANNELSE AF GODKENDTE REVISORER

Efteruddannelses timer for godkendte bæredygtighedsrevisorer

Vi forstår efteruddannelseskravet for en godkendt bæredygtighedsrevisor således, at godkendelsen som bæredygtighedsrevisor betyder, at en godkendt bæredygtighedsrevisor har en specialisering inden for området bæredygtighedsrapportering. Som følge af denne specialisering, skal mindst 30 timers efteruddannelse over treårsperioden derfor relatere sig til bæredygtighedsområdet, jf. § 2, stk. 5. Kan Erhvervsministeriet bekræfte, at dette er korrekt?

§ 11, stk. 2 – Timeomregning vedrørende digital undervisning bør overvejes ændret
OE-reglerne angiver, at 45 minutters undervisning på et fremmødekursus kan udgøre 1 OE-time under visse betingelser.

Erhvervsstyrelsen har mundtligt oplyst, at styrelsen *ikke* vurderer, at betingelserne kan opfyldes ved digital undervisning, eksempelvis webinarer. Imidlertid ser vi samme behov for pauser under læring i sammenhængende digital undervisning.

Vi opfordrer Erhvervsministeriet til at opdatere bekendtgørelsen, så den er mere tidsvarende.

§ 13, stk. 3 – Udarbejdelse af skriftlige eksamensopgaver

Vi mener, at det vil være mere retvisende, hvis efteruddannelsen er baseret på opgavens varighed, ligesom det er tilfældet med retternes efteruddannelse (1. retter får 2 x opgavens varighed = 24 timer, og 2. retter får opgavens varighed = 12 timer). Vi foreslår følgende formulering: "Hvervet som opgaveforfatter tæller tidsmæssigt tredobbelt i forhold til opgavens varighed".

§ 29 – Sanktioner ved manglende efteruddannelse

Hvis en godkendt revisor ikke har gennemført hele eller dele af sin efteruddannelse i henhold til § 2, kan Erhvervsstyrelsen fratage revisor godkendelsen.

Det er uklart, om Erhvervsstyrelsen kan fratage både a) godkendelsen som revisor og b) godkendelsen som bæredygtighedsrevisor.

Henset til, at vi har forstået efteruddannelseskravet for godkendte bæredygtighedsrevisorer korrekt, er det vores opfattelse, at det alene er godkendelsen som bæredygtighedsrevisor, der kan fratages, hvis det alene er efteruddannelses timer inden for

bæredygtighedsområdet, der ikke er opfyldt, og dermed ikke godkendelsen som godkendt revisor, når det samlede efteruddannelseskrav er efterlevet.

–oo0oo–

BEKENDTGØRELSE OM INTERN ORGANISATION

Med indførelsen af de nye kvalitetsstyringsstandarder ISQM 1 og 2 må det forventes, at begrebet "god kvalitetsstyringsskik" vil blive underlagt en ny fortolkning i forhold til tidligere. Vi opfordrer i den forbindelse Erhvervsministeriet og Erhvervsstyrelsen til løbende at komme med vejledning og andre bidrag til forståelse af begrebet, således at revisorbranchen til enhver tid kan holde sig orienteret i, hvordan begrebet skal fortolkes.

§ 3, nr. 5

I § 3, nr. 5, foreslår vi følgende formulering: "opgavens udførelse, herunder ledelse og tilsyn med medlemmer af opgaveteamet og review af deres arbejde."

–oo0oo–

BEKENDTGØRELSE OM KVALITETSKONTROL AF REVISIONSVIRKSOMHEDER

§ 9, stk. 2 m.fl.

I forslagets § 9, stk. 2, fremgår det, at kvalitetskontrollanten skal have de fornødne kvalifikationer og erfaringer i forhold til størrelsen af den revisionsvirksomhed, der er omfattet af kvalitetskontrollen, herunder i givet fald inden for bæredygtighedsrapportering, erklæringsopgaver om bæredygtighedsrapportering og andre bæredygtighedsrelaterede opgaver.

Vi foreslår, at der efter "opgaver" tilføjes "omfattet af revisorlovens § 1, stk. 2." Det samme gør sig gældende i § 19, stk. 1, og § 55, stk. 2.

Tilføjjelsen ønskes, for at der alene stilles de krav til kontrollantens kvalifikationer, som kontrolopgaven omfatter.

Formuleringen er også at finde i forslag til ændring af revisorlov § 35, stk. 3, hvor vi ligeledes foreslår den ændret.

§ 19, stk. 1

Det fremgår af § 19, stk. 1, at kvalitetskontrollanten skal have tilstrækkelig faglig uddannelse og relevant erfaring inden for bl.a. bæredygtighedsrapportering. Det bemærkes herved, at ansatte i Erhvervsstyrelsen efter § 18 er de eneste, der kan foretage kontrol af PIE-virksomheder.

Vi hører gerne, om det er Erhvervsstyrelsens hensigt at anvende § 18, 2. pkt., eller om Erhvervsstyrelsen finder, at ansatte i Erhvervsstyrelsen vil kunne opnå den krævede erfaring?

§ 32, stk. 2

Ifølge forslaget udgår § 32, stk. 2. Vi ønsker i den forbindelse en afklaring af, om Erhvervsstyrelsens ret til at henstille, at revisionsvirksomheden skal orientere revisionsudvalget i en PIE-virksomhed om de konstaterede fejl, foreslås ophørt, eller om retten er reguleret andetsteds?

--oo0oo--

UAFHÆNGIGHEDSBEKENDTGØRELSEN

Vi vil gerne takke Erhvervsministeriet for at lytte til bemærkningen om, at læsevenligheden af uafhængighedsbekendtgørelsen øges, når der ikke blot refereres til revisorforordningens artikel 5, litra b, c, e-k. Dog mener vi, at det fortsat bør fremgå, hvor oplysningen af disse ydelser stammer fra, særligt når bemærkningerne til ændringen af revisorlovens § 24 ikke indeholder en omtale heraf.

§ 6 i forslaget til ændring af uafhængighedsbekendtgørelsen er en tilføjelse til den gældende bekendtgørelse. Jf. bemærkning ovenfor, vil vi gerne opfordre Erhvervsministeriet til at prioritere en snarlig opdatering af uafhængighedsvejledningen. Vi bidrager naturligvis gerne til dette arbejde.

--oo0oo--

ØVRIGE FORSLAG TIL ÆNDRINGER

REVISORLOVENS § 24 B, STK. 2

I henhold til revisorforordningens artikel 4, stk. 2, 3. afsnit, kan medlemsstaterne fastsætte, at en kompetent myndighed på anmodning fra revisoren eller revisionsfirmaet undtagelsesvist kan tillade, at revisoren eller revisionsfirmaet fritages for kravene i første afsnit med hensyn til en revideret virksomhed i en periode på højst to regnskabsår.

I forbindelse med den danske implementering af forordningens bestemmelse i 2016 blev denne skærpet på to punkter:

- 1) dels ved kvalificering af undtagelsesomstændighed, i form af at det blev præciseret, "og hvis helt ekstraordinære forhold taler for det",
- 2) dels ved ændring af undtagelsesmulighed fra to til et regnskabsår.

Vi foreslår at ændre bestemmelsen i revisorlovens § 24 b, stk. 2, sådan at denne "følger" forordningen og ikke er udtryk for dansk overimplementering.

Konsekvensen af den danske overimplementering kan illustreres ved følgende eksempel:

- Hvis en virksomhed er en EU-PIE, og Revisionsvirksomhed X er revisor i det fjerde år eller senere, skal CAP-reglen (forordningens artikel 4) anvendes på ikke-revisionsydelse, der ikke er lovpligtige efter national lovgivning eller EU-lovgivning.
- Hvis denne virksomhed ønsker en SEC-notering, stiller de amerikanske myndigheder en lang række krav til revisor. Disse krav kan være lovhjemlede eller baseret på kutyme, ligesom investeringsbanker stiller krav til revisor i forbindelse med noteringen. Dette arbejde er for revisor særdeles omfattende.
- Revisionshonoraret kan i dette eksempel udgøre 1 mio.kr., mens gen-revisionsopgaven under SEC-regler, inkl. look-back, erklæringer mv. kan beløbe sig til 4-5 mio.kr. eller mere. Disse ydelser er alle nært knyttet til den generalforsamlingsvalgte revisors arbejde, men en SEC-revision er betydeligt mere

omfattende end en revision efter danske regler, og der stilles større krav til revisors compliance-dokumentation).

- Hvis virksomheden vælger, at arbejdet skal udføres halvt i det ene år og halvt i det næste år, fordi markedsforhold, strukturering mv. passer til det, medfører de nuværende regler med kun ét års dispensation, at virksomheden vil være tvunget til at skifte revisionsvirksomhed og dermed få en ny treårig periode uden fee cap. For en virksomhed, der ønsker notering på en amerikansk børs, vil et skifte af revisionsvirksomhed være meget byrdefuldt og også sende et uhensigtsmæssigt signal til markedet.

Vi foreslår at ændre bestemmelsen i revisorlovens § 24 b, stk. 2, sådan at den "følger" forordningen, og således at det fortsat er Erhvervsstyrelsen, der efter en konkret vurdering skal tillade, at honorarbegrænsningsreglen fraviges.

En sådan ændring vil være i overensstemmelse med Erhvervsstyrelsens "Vejledning om principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering" fra 27. november 2019,² hvor et af principperne er, at "Den nationale regulering bør som udgangspunkt ikke gå videre end minimumskravene i EU-reguleringen."

REVISORLOVENS § 25, STK. 2

Revisorlovens § 25, stk. 1, omhandler revisors uafhængighed og fastslår, at revisionsvirksomheden og revisor skal sikre, at den eller de revisorer, der underskriver revisionspåtegningen for PIE-virksomheder, senest syv år efter at vedkommende er udpeget til opgaven, udskiftes for en periode af mindst tre år.

Samme bestemmelses stk. 2, fastslår, at ovenstående også gælder for de såkaldte "giga C"-virksomheder. De i stk. 2 nævnte størrelsesgrænser er ikke ændret siden reglens indførelse, og vi foreslår derfor, at disse reguleres tilsvarende de foreslåede ændringer i størrelsesgrænserne i årsregnskabslovens § 7.

REVISORLOVENS § 32 A

Revisornævnet og Revisorrådet varetager hver især vigtige roller i revisorbranchen, og deres arbejde bidrager til at sikre tilliden til revisorbranchen og det arbejde, som godkendte revisorer udfører.

Revisornævnet er som et domstolslignende disciplinært organ ansvarlig for at behandle klager over godkendte revisors udførelse af opgaver efter revisorlovens § 1, stk. 2 og stk. 3, og sanktionere dem, der ikke har en tilstrækkelig høj kvalitet i deres opgaveudførelse.

Revisorrådet har efter revisorlovens § 32 a til formål at rådgive Erhvervsstyrelsen om generelle forhold i revisorlovgivningen og i forbindelse med tilsynet med revisorer og revisionsvirksomheder.

Ved sin rådgivning til Erhvervsstyrelsen får Revisorrådet dermed en de facto medvirken til den lovgivende funktion, mens Revisornævnet idømmer godkendte revisorer sanktioner for overtrædelse af revisorlovens regler. Som følge heraf bør der ikke være

² [Principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering | erhvervsstyrelsen.dk](#).

personsammenfald mellem Revisorrådet og Revisornævnet, og vi foreslår derfor, at der i revisorloven indsættes en bestemmelse herom.

BEKENDTGØRELSE OM REVISORNÆVNET § 17, STK. 2

Bekendtgørelse om Revisornævnet § 17, stk. 2, har følgende ordlyd:

"En afgørelse skal være ledsaget af en begrundelse. Beror afgørelsen på en flertalsbeslutning, anføres det i afgørelsen, og mindretallet begrundes sin stilling til klagen."

Efter nævnets sædvanlige praksis anføres navnene på de nævnsmedlemmer, der udgør henholdsvis flertallet og mindretallet, i tilfælde af dissens. Dette er dog ikke et krav.

Vi foreslår, at bekendtgørelse om Revisornævnet § 17, stk. 2, ændres, således at bestemmelsen følger ordlyden i udkast til bekendtgørelse om forretningsorden for Planklagenævnet § 7, stk. 1 og 2, der blev fremsendt i høring til FSR - danske revisorer den 10. november 2023.

§ 7. I nævnsager skal det af afgørelsen fremgå, hvilke medlemmer der har medvirket ved sagens behandling, og med hvilke stemmetal afgørelsen er truffet.

Stk. 2. Har medlemmer af nævnet afgivet dissens, anføres navnene på de pågældende og begrundelsen for standpunktet i nævnets afgørelse.

Vores foreslåede ændring vil blot være en kodificering af allerede eksisterende praksis, og vi vil således opfordre Erhvervsministeriet til denne mindre ændring af bekendtgørelse om Revisornævnet.

REVISORLOVENS SØGSMÅLSFRISTER

Fristen for domstolsprøvelse af en revisornævnskendelse er fire uger, jf. eksempelvis § 44, stk. 2 og § 52 b. En indbringelse af en kendelse kræver, at revisor afgør med sig selv, dennes eventuelle arbejdsgiver og eventuelle advokat eller anden rådgiver, om vedkommende ønsker en domstolsprøvelse og er villig til at bære de markante omkostninger herved, at vedkommende finder en advokat med de fornødne kompetencer, og at denne har mulighed for at tage sagen. Herudover indebærer en indbringelse af en kendelse en betydelig mængde dialog mellem revisor og advokat og endelig udarbejdelse af en stævning. Dette kan være særdeles tidskrævende. Endelig kan det være, at en revisornævnskendelse foreligger kort før sædvanlige ferieperioder eller højtider, hvilket yderligere kan afkorte revisors tid til vurdering af kendelsen.

I den øvrige speciallovgivning findes tilsvarende eksempler på søgsmålsfrister, der dog er markant længere, eksempelvis miljøbeskyttelseslovens § 101, stk. 1 (en søgsmålsfrist på seks måneder), planlovens § 62 (en søgsmålsfrist på seks måneder) og skatteforvaltningslovens § 48, stk. 3 (en søgsmålsfrist på tre måneder).

Vi foreslår, at den generelle søgsmålsfrist i revisorloven forlænges til tre måneder, så den dermed tager hensyn til de aktiviteter, der skal udføres i den korte tidsperiode, der er inden fristens udløb, og ligeledes bringes på linje med øvrige søgsmålsfrister, der er gældende i speciallovgivningen.

LOV OM FINANSIEL VIRKSOMHED § 199, STK. 2

Lov om finansiel virksomhed § 199, stk. 2, 1. pkt., har følgende ordlyd:

Revisorerne i en finansiel virksomhed, i en finansiel holdingvirksomhed eller i en forsikringsholdingvirksomhed skal tilige være revisorer i virksomhedens dattervirksomheder.

Efter bestemmelsen skal revisorerne være revisorer i samtlige selskaber i koncernen. Vi foreslår, at der indføres en dispensationsmulighed for Finanstilsynet, således at Finanstilsynet efter en konkret vurdering kan dispensere fra bestemmelsen.

Baggrunden for dette forslag er, at det i meget store finansielle koncerner kan forekomme, at revisor ikke kan leve op til uafhængighedsreglerne i *uvæsentlige* datterselskaber (typisk mindre end 5 % af balancesummen), fx fordi revisor har en forretningsmæssig forbindelse med et sådant uvæsentligt datterselskab. En sådan forretningsforbindelse kan eksempelvis bestå i revisionsvirksomhedens længerevarende kontorlejeaftale med datterselskabet.

Konsekvensen af, at revisor skal være revisor i samtlige – væsentlige og uvæsentlige – datterselskaber, er, at revisionsvirksomheden vil være afskåret fra at deltage i udbud om revisionen af den finansielle koncern.

Når ovenstående sammenholdes med Finanstilsynets certificeringsregler, der i forvejen har medført, at færre revisionsvirksomheder kan deltage i udbud vedrørende finansielle virksomheder, vil der være en risiko for, at finansielle koncerner med store ejendomsporteføljer (hvor ejendommene er organiseret i separate kapitalselskaber) i yderste tilfælde ikke kan leve op til kravene i revisorforordningens artikel 17 om valg af revisor, idet relevante revisorer ikke kan afgive tilbud.

For at undgå sådanne situationer foreslår vi, at Finanstilsynet tildeles en dispensationsmulighed, og at Finanstilsynet herefter kan anlægge egen praksis for dispensation.

Det bemærkes, at bestemmelsen ikke gælder udenlandske datterselskaber, og disse ofte kan være væsentlige for store finansielle koncerner. Hvor udenlandske datterselskaber revideres af andre end den danske revisionsvirksomheds netværk, vil revisor skulle basere sig på en anden ikke-netværksrevisors arbejde. Hvis der opnås dispensation, vil dette alene gælde for danske datterselskaber.

LOV OM FINANSIEL VIRKSOMHED § 199, STK. 6

Lov om finansiel virksomhed § 199, stk. 6, har følgende ordlyd:

Ved revisorskifte skal virksomheden og afgående revisor senest 1 måned efter fratræden give Finanstilsynet hver sin redegørelse, hvis skiftet skyldes særlige forhold.

Lov om finansiel virksomhed § 199, stk. 9, har følgende ordlyd:

§§ 144-149 i selskabsloven om revision finder med de fornødne tilpasninger tilsvarende anvendelse på finansielle virksomheder, finansielle holdingvirksomheder og forsikringsholdingvirksomheder, der ikke er aktieselskaber.

Selskabsloven § 146, stk. 2, har følgende ordlyd:

Fratræder en generalforsamlingsvalgt revisor, jf. § 144, stk. 1, eller ophører revisionen på anden måde, inden revisors hverv udløber, skal revisor hurtigst muligt meddele dette til Erhvervsstyrelsen. Meddelelsen skal vedlægges en fyldestgørende forklaring på årsagen til hvervets ophør, hvis fratrædelsen eller ophøret er sket inden hvervets udløb.

Lov om finansiel virksomhed § 199, stk. 6, og selskabslovens § 146, stk. 2, skal opfylde samme formål, nemlig at den relevante myndighed underrettes, hvis revisor fratræder i "utide". Myndighederne kan derved sikre, at en virksomhed ikke efterlades uden lovpligtig revision og i øvrigt (i rette tide) blive orienteret om relevante forhold for myndighedsudøvelsen.

Efter lov om finansiel virksomhed § 199, stk. 6, skal der foreligge "særlige forhold", før revisor skal underrette Finanstilsynet. Efter selskabslovens § 146, stk. 2, skal underretning af Erhvervsstyrelsen ske, når revisor fratræder, og der ikke er tale om en ordinær generalforsamling. Efter lov om finansiel virksomhed skal revisor således foretage en subjektiv bedømmelse af, om der foreligger "særlige forhold", mens revisor efter selskabsloven objektivt kan se, hvornår der skal ske meddelelse.

Der kan derfor forekomme situationer, hvor revisor giver meddelelse til Erhvervsstyrelsen efter bestemmelsen i selskabsloven, men ikke giver meddelelse til Finanstilsynet efter bestemmelsen i lov om finansiel virksomhed, idet der ikke er tale om "særlige forhold". Vi finder en sådan asymmetri uhensigtsmæssig, og vi beder derfor Erhvervsministeriet ændre lov om finansiel virksomhed § 199, stk. 6, så den tilpasses selskabslovens § 146, stk. 2.

–oo0oo–

Fremsendt til Erhvervsstyrelsen pr. e-mail til
Chefkonsulent Anne Frendrup Petersen, annpet@erst.dk
Fuldmægtig Katrine Diethelm Jacobsen, katjac@erst.dk
med henvisning til j. nr. 2022-13522.

F&P høringsvar til Erhvervsstyrelsens offentlige høring af implementering af CSRD

Indledningsvist vil F&P gerne takke for muligheden for at kommentere på udkastet til den danske implementering af CSRD. F&P vil gerne kvittere for det store arbejde, der er foretaget for at kunne sende den samlede foreslåede implementering ud, bestående af både forslag til ændringer i de relevante love og bekendtgørelser. F&P ser særligt positivt på, at der fra dansk side arbejdes for, at de danske virksomheder får en hurtig afklaring af den danske implementering.

F&P vil ligeledes kvittere for den tætte involvering af både erhvervsorganisationerne og for arbejdet i Regnskabsrådet og Partnerskabet for Bæredygtighedsrapportering. Det understreges, at vi forudser et behov for at fastholde et tæt samarbejde, herunder særligt i forhold til de kommende bæredygtighedsstandarder inkl. vejledninger og fortolkninger.

F&P bakker op om de politiske målsætninger med direktivet om virksomheders bæredygtighedsrapportering (CSRD). Det er vigtigt, at der foretages en klar og tydelig implementering i dansk lovgivning – som understøtter formålet med CSRD. F&P anser den nationale implementering som en vigtig brik i det store arbejde med at sikre, at vi indfrier formålet med direktivet, og at de nødvendige oplysninger om virksomhedernes bæredygtighed bliver tilgængelige. Det er afgørende, at den nationale implementering understøtter, at direktivet bliver en succes. Den komplekse regulering skal i de relevante love og bekendtgørelser foldes ud, så den er tydelig for de omfattede virksomheder. F&P er overordnet enig i den foreslåede tilgang med en direktivnær implementering.

En nødvendig vejledningsindsats

F&P finder, at der i forlængelse af implementeringen af CSRD følger et behov for implementeringsstøtte til virksomhederne, herunder vejledning.

24.11.2023

F&P

Philip Heymans Allé 1
2900 Hellerup
Tlf.: 41 91 91 91
fp@fogp.dk
www.fogp.dk

Anne Barrett

Fagleder for Regnskabsregulering
Dir. 41919060
aba@fogp.dk

Sagsnr. GES-2014-00302
DokID 473779

Dette behov omfatter også forsikrings- og pensionsvirksomheder, og F&P opfordrer derfor Finanstilsynet og Erhvervsstyrelsen til at samarbejde om at udarbejde en fælles vejledning, som henvender sig både til de finansielle virksomheder og de ikke-finansielle virksomheder – det er i den forbindelse centralt, at forskellene mellem de finansielle og de ikke finansielle virksomheder forklares, og at der ikke blot henvises til, at virksomhederne skal implementere ”med de fornødne tilpasninger og henvisninger”.

F&P

Sagsnr. GES-2014-00302
DokID 473779

F&P understreger i denne forbindelse vigtigheden af, at vejledningen ikke går videre end direktivet og den nationale implementering. Det er afgørende, at fokus bliver på at skabe *level-playing-field* og at den fortolkning, som hører under EU-Kommissionens og/eller EFRAGs ansvar, alene foretages her. Det danske erhvervsliv, herunder forsikrings- og pensionselskaberne, agerer globalt, både som en del af leverandørkæder og i deres investeringer. Det er derfor vigtigt, at de danske myndigheder er opmærksomme på, at national fortolkning af EU-regulering, selv i bedste mening, kan have negative konsekvenser.

Dansk oversættelse af de tilhørende delegerede retsakter mv.

F&P vil gerne understrege vigtigheden af korrekte danske oversættelser af ESRS'erne. F&P opfordrer Finanstilsynet og Erhvervsstyrelsen til at prioritere de nødvendige ressourcer til at sikre korrekt dansk oversættelse med henblik på at sikre, at der ikke er fejl eller regeldiskrepans i de danske oversættelser af bæredygtighedsstandarderne. I forlængelse heraf er F&P opmærksom på, at det fremgår af bemærkningerne til det foreslåede § 99 a, stk.6, 1. pkt. i årsregnskabsloven (lovforslagets side 84), at ”*De omhandlede retsakter, herunder henvisninger heri, retter sig mod store danske virksomheder og børsnoterede virksomheder, som forudsættes at have det fornødne kendskab til engelsk. De standarder, hvori der henvises til de omhandlede retningslinjer, protokoller eller lignende, retter sig ikke mod enkeltpersoner eller andre, som ikke kan forudsættes at have det fornødne sproglige kendskab til engelsk.*” og ”... *Baggrunden for ikke at oversætte til dansk er, at en oversættelse vil kunne medføre risiko for fejl og regeldiskrepans.*” I denne forbindelse vil vi gerne understrege, at CSRD også omfatter forsikrings- og pensionselskaber med væsentligt færre end 250 ansatte. F&P er ikke enig i antagelsen om, at alle virksomheder omfattet af CSRD kan forudsættes at have det fornødne sproglige kendskab til engelsk.

F&P finder det strengt nødvendigt, at de danske myndigheder sikrer, at der ikke er fejl og regeldiskrepans i de danske oversættelser af bæredygtighedsstandarder.

I forlængelse heraf opfordrer F&P til, at en del af den nationale vejledningsindsats har fokus på korrekt dansk oversættelse af de nøgledokumenter i forhold til internationale retningslinjer, protokoller eller lignende, som der henvises til, og hvor det af bemærkningerne til det foreslåede § 99 a, stk.6, 1. pkt. i årsregnskabsloven (lovforslagets side 84), fremgår at ” *[Kommissionen har*

oplyst, at den ikke vil tilvejebringe oversatte versioner heraf.]” F&P vurderer, at visse nøgledokumenter f.eks. GHG-protokollen vil det være relevant at have en korrekt dansk oversættelse af, ikke blot af hensyn til de af CSRD omfattende virksomheder, men også øvrige SMV'er i værdikæden, som ikke forudsættes at have det fornødne kendskab til engelsk. Finanstilsynet og Erhvervsstyrelsen opfordres til at arbejde for, at EU-kommissionen varetager denne opgave.

F&P

Sagsnr. GES-2014-00302

DokID 473779

Afslutning

Giver de fremsendte bemærkninger anledning til spørgsmål, står vi selvfølgelig til rådighed for en opfølgende dialog.

Med venlig hilsen

Anne Barrett

Erhvervsstyrelsen
Dahlerup Pakhus
Langelinie Alle 17
2100 København Ø

Att.: Chefkonsulent Anne Frendrup Petersen (annpet@erst.dk)
Fuldmægtig Katrine Diethelm Jacobsen (katjac@erst.dk)

Dato:
24. november 2023

Oplysninger:
J.nr. 763222

Dok. nr.:
23550823.1

J.nr. 2022-13522 | Høring vedr. udkast til forslag om lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og forskellige andre love (CSRD)

Erhvervsstyrelsen har den 13. oktober 2023 sendt udkast til forslag om lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven, selskabsloven ("SL") og forskellige andre love i høring ("Høringsforslaget"). Høringsforslaget er bl.a. en gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering ("CSRD").

1 Valg af revisor

Høringsforslaget medfører, at "generalforsamlingen [skal] vælge en eller flere godkendte revisorer" til at forsyne bæredygtighedsrapporteringen med en erklæring i selskaber, der efter årsregnskabsloven har pligt til at rapportere på bæredygtighed, jf. den foreslåede SL § 149a. Dette er baseret på bæredygtighedsdirektivets artikel 3, nr. 25, hvorefter generalforsamlingen skal vælge en revisor til at udføre erklæringsopgaven om selskabets bæredygtighedsrapportering.

Selskaber, der er underlagt revisionspligt, vælger i forvejen en revisor på selskabets generalforsamling til at foretage den lovpligtige revision. "Valg af revisor" vil typisk være anført i vedtægterne som et punkt på standarddagsordenen for den ordinære generalforsamling, ligesom revisor vil være på valg hvert år på den ordinære generalforsamling.

Det fremgår af noterne til den foreslåede SL § 149a, at "[g]eneralforsamlingen vil til hvervet vedrørende erklæringsopgaven om selskabets bæredygtighedsrapportering kunne vælge samme revisor, som er valgt til at revidere selskabets årsregnskab, eller en anden revisor."

Henset til, at bæredygtighedsrapporteringen vil fremgå af ledelsesberetningen, der i forvejen er omfattet af den lovpligtige revisors gennemgang, samt det påkrævede tidsforbrug til at onboarde en evt. ny revisor, må det forventes, at langt de fleste selskaber vil vælge samme revisor til også at forsyne bæredygtighedsrapporteringen med en erklæring (forudsat at revisor har de påkrævede kompetencer).

Efter høringen er der opstået tvivl om, hvorvidt Høringsforslaget indebærer, at der skal foretages separat valg af en revisor til bæredygtighedsrapportering i tillæg til valg af en revisor til at foretage den lovpligtige revision – uanset om samme revisor varetager begge opgaver.

Det vil være hensigtsmæssigt at tydeliggøre, at der kan foretages valg af én revisor til begge opgaver, og at dette valg rent praktisk kan foretages som ét valg på generalforsamlingen. Det bør i

Side:
2 af 2

så fald fremgå af forslaget til generalforsamlingen, at revisor foreslås valgt til at varetage begge opgaver. Det fremstår unødvendigt at skulle foretage to separate valg.

Idet loven først forventes at træde i kraft efter forårets generalforsamlingssæson, vil det også være hensigtsmæssigt at indsætte en overgangsregel, hvorefter den lovpligtige revisor kan varetage bæredygtighedsrapporteringen for 2024, så der ikke er behov for at afholde omkostninger til en ekstraordinær generalforsamling i andet halvår 2024. Dette vil være særligt relevant for børsnoterede og større virksomheder med mange aktionærer. Varetagelse af erklæringsopgaven bør forudsætte, at den lovpligtige revisor har de påkrævede kompetencer, og at en anden revisor ikke vælges.

Med venlig hilsen
Gorrissen Federspiel

Erhvervsstyrelsen
Langelinie Allé 17
2100 København Ø

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
MOBIL 91325780
SIGL@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

Sendt til annpet@erst.dk og katjac@erst.dk

DOK. NR. 23/02356-2

23. NOVEMBER 2023

HØRINGSSVAR OVER UDKAST TIL LOVE VED GENNEMFØRELSE AF EU-DIREKTIV OM VIRKSOMHEDERS BÆREDYGTIGHEDSRAPPORTERING

Erhvervsstyrelsen har ved e-mail af 13. oktober 2023 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet).

Som en del af gennemførelsen af EU-direktivet om virksomheders bæredygtighedsrapportering foreslås der i udkastet ændringer af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love. Instituttet har bemærkninger til udkastet til ændringer af årsregnskabsloven og revisorloven.

SAMMENFATNING AF INSTITUTTETS BEMÆRKNINGER

Instituttet byder EU's lovgivning og standarder om virksomheders bæredygtighedsrapportering velkomne, og ser dem som helt centrale i at forbedre kvaliteten af virksomheders bæredygtighedsrapportering, herunder på det menneskeretlige område samt tilgængeligheden af disse informationer for den bredere offentlighed. Instituttet finder overordnet de foreslåede ændringer af de hhv. årsregnskabsloven og revisorloven fsva. bæredygtighedsrapportering positive.

I fht. de foreslåede ændringer af årsregnskabsloven handler Instituttets bemærkninger særligt om at sikre, at den danske implementering af direktivet afspejler væsentlige indholdsmæssige eller begrebsmæssige punkter fra Direktivet herunder menneskeretlige aspekter heraf. Dette er væsentligt for at sikre kvaliteten i loven, samt sammenhæng med beslægtede lovgivning (fx den delegerede retsakt der indeholder tekniske standarder for virksomheders rapportering) og internationale

standarder, der udgør fundamentet for de konkrete rapporteringsforpligtelser (herunder FNs Vejledende Principper for Menneskerettigheder og Erhverv).

I fht. de foreslåede ændringer af revisorloven handler Instituttets bemærkninger særligt om at sikre den nødvendige kapacitet (fagligt og ressourcemæssigt). Hvis ikke dette sikres er der fare for at både revisionen og tilsynet med denne ikke udføres i overensstemmelse med internationale standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd herunder FN's Vejledende Principper for Menneskerettigheder og Erhverv.

Instituttet følger området på EU-niveau tæt og har tidligere leveret input til revisionen af direktivet om ikke-finansiell rapportering i juni 2020 hvori Instituttet lagde vægt på at sikre at EU's tilgang møder internationale standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd og virksomheders respekt for menneskerettigheder¹. I tillæg har Instituttet givet input til udformningen af Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) i juli 2021² samt fsva. udarbejdelse af tekniske standarder for virksomheders bæredygtighedsrapportering i august 2022³, januar 2023⁴ og juli 2023⁵.

BEMÆRKNINGER TIL ÆNDRINGER I ÅRSREGNSKABSLOVEN

ANVENDELSESOMRÅDET

Erhvervsministeriet foreslår en minimumsimplementering af Direktivet, men årsregnskabslovens anvendelsesområde går videre end Direktivets anvendelsesområde, idet flere virksomhedsformer er omfattet. Instituttet er enig i den foreslåede tilgang omkring omfattede virksomhedsformer.

VIGTIG TERMINOLOGI OG DEFINITIONER

Instituttet deler Erhvervsministeriets betragtninger omkring introduktionen af dobbeltvæsentlighedsvurdering som et led af implementeringen af direktivet og som en signifikant forandring fra den

¹ [Microsoft Word - 20_01332-1 DIHR - NFRD Submission - June 2020 \(Formatted\) 485136_1_0 \(humanrights.dk\)](#)

² [FEEDBACK TO THE CORPORATE SUSTAINABILITY REPORTING ADOPTED ACT \(humanrights.dk\)](#)

³ [DIHR ESRS Submission - August 2022_0.pdf \(humanrights.dk\)](#)

⁴ [DIHR reaction memo final ESRS \(humanrights.dk\)](#)

⁵ [DANISH INSTITUTE FOR HUMAN RIGHTS – COMMENTS TO THE DRAFT ESRS DELEGATED ACT](#)

tidligere rapporteringsforpligtelse (Erhvervsministeriets bemærkninger til lovforslag afsnit 2.2.2).

Instituttet bemærker derfor at lovforslaget ikke indeholder begrebet dobbeltvæsentlighed hvilket kan skabe forvirring og mangel på klarhed omkring sammenhængen mellem årsregnskabsloven og forpligtelserne i den delegerede retsakt. For at understrege denne forskel fra tidligere praksis omkring væsentlighedsvurderinger, der ikke tog højde for dobbelt væsentlighed, samt for at sikre kohærens med den delegerede retsakt, anbefaler Instituttet at begrebet dobbelt væsentlighed introduceres direkte i årsregnskabsloven.

Konkret anbefaler Instituttet i den forbindelse

- At begrebet indarbejdes i den foreslåede §99a6b og/eller i dertilhørende stk 4. der klarlægger, at vurderingen skal dække hele værdikæden. Denne paragraf bør indskærpe, at offentliggørelse af væsentlige indvirkninger skal bero på en dobbelt væsentlighedsvurdering.
- At begrebet tilføjes til bilag 1 definitioner. Definitionen bør her følge den delegerede retsakt, herunder definitionen af 'indvirkningsvæsentlighed' og 'finansiell væsentlighed'.

Instituttet finder at den nuværende definition af bæredygtighedsspørgsmål ikke er tilstrækkelig klar herunder omkring hvorledes sociale faktorer, menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder skal forstås som en del af bæredygtighed. Uklarhed der skaber risiko for at rapporterings genstandsfelt herunder fsva. indvirkninger på menneskerettigheder ikke er tilstrækkeligt klart for de omfattede virksomheder og revisorer.

- Instituttet anbefaler, at definitionen af 'bæredygtighedsspørgsmål' (bilag 1 C, nyt punkt 14) tilrettes som følger: "Bæredygtighedsspørgsmål: Miljømæssige, og sociale og menneskeretlige samt faktorer, menneskerettighedsfaktorer og ledelsesmæssige faktorer, herunder spørgsmål om miljø og klima, personalemæssige spørgsmål samt spørgsmål vedrørende respekt for menneskerettighederne herunder forhold for arbejdstagere samt og bekæmpelse af spørgsmål om korrupsion og bestikkelse. Understregninger betyder i denne sammenhæng foreslået ny tekst og overstregninger foreslået slettet tekst.

ERHVERVSSTYRELSENS KAPACITET I FORBINDELSE MED TILHØRENDE KONTROL

Instituttet bemærker, at der ikke foreslås ændringer af bestemmelser om Erhvervsstyrelsens kontrol (§159-161) som følge af de udvidede rapporteringsforpligtelser. Kontrol med implementeringen af de nye

rapporteringsforpligtelser, og ikke mindst kvaliteten af deres implementering, vil være afgørende for at sikre, at lovens formål opnås.

Det er i den forbindelse afgørende for en meningsfuld kontrol af bæredygtighedsrapportering efter de nye standarder, at Erhvervsstyrelsen afsætter eller tilføres de nødvendige økonomiske og faglige ressourcer til meningsfuldt at kunne kontrollere og undersøge bæredygtighedsrapporteringernes overholdelse af lovgivningen, herunder de mange indholdsmæssige og tekniske krav fra den delegerede retsakt.

- Institutet anbefaler, at lovforslaget (i §151-161) specificerer styrelsens organisering og ressourcer på området, samt hvorledes kontrol fsva. Bæredygtighedsrapportering implementeres.

MANGLENDE KLAGEADGANG

Instituttet bemærker, at der i lovforslaget ikke indføres klageadgang eller lignende kanaler for eksterne, herunder rettighedshavere og deres repræsentanter (fx fagforeninger) med henblik på at adressere mangelfulde eller urigtige bæredygtighedsoplysninger, 'greenwashing' mm.

En effektiv klageadgang kunne være et effektivt redskab til at sikre lovens implementering samt bekæmpe den risiko for 'greenwashing' eller 'social washing' der er forbundet med virksomheders selv-rapportering på bæredygtighedsspørgsmål.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at en klageadgang ang. virksomheders bæredygtighedsrapportering oprettes, eller at lovforslaget som minimum referer til det nationale kontaktpunkt NCP Danmark, som en kanal for klager ang. virksomheders bæredygtighedsrelaterede indvirkninger samt til klagemuligheder i forbindelse med grøn / etisk markedsføring under markedsføringsloven, herunder forbrugerombudsmanden.

YDERLIGERE TEKNISKE BEMÆRKNINGER TIL ÅRSREGNSKABSLOVEN

Instituttet har yderligere følgende tekniske bemærkninger til ændringer af årsregnskabsloven. Punkterne listes i kronologisk rækkefølge i overensstemmelse med lovforslagets struktur.

Konsistens i definitioner

§1 Punkt 20 (§99 nyt stykke 2): Det foreslåede stk. 2, 1. pkt., implementerer regnskabsdirektivets artikel 19, stk. 1, 3. afsnit. Set i sammenhæng med de øvrige ændringer i årsregnskabsloven, herunder

særligt i §99, skaber det foreslåede stykke imidlertid en potentiel forvirring omkring, hvad der forstås ved bæredygtighed og risiko for inkonsistens.

Bæredygtighedsdirektivet indfører som bekendt en bredere tilgang til definitionen af bæredygtighedsspørgsmål, end hvad der indfattes af 'miljø- og personaleforhold'. I tillæg indbefatter virksomheders potentielle og aktuelle indvirkninger på bæredygtighedsspørgsmål andre sociale faktorer end personaleforhold, herunder ikke mindst indvirkninger på menneskerettighederne blandt andre grupper end en virksomheds personale.

- Instituttet anbefaler, at teksten i §99 nyt stykke 2 bringes i overensstemmelse med tilgangen for virksomheder, der afgiver bæredygtighedsrapportering efter §99a. Konkret foreslås 'oplysninger vedrørende miljø- og personaleforhold' erstattet med 'oplysninger vedrørende miljømæssige og sociale faktorer herunder personalemæssige spørgsmål samt spørgsmål vedrørende respekt for menneskerettighederne'.

Drøftelser med lønmodtagerrepræsentanter

Instituttet bemærker, at den nuværende beskrivelse af drøftelser med lønmodtagerrepræsentanter i §3 punkt 2 (§ 118 a) ikke i tilstrækkelig grad indfanger meningen hermed. Dette er problematisk, idet dialogen med lønmodtagerrepræsentanter netop har til hensigt at skabe dialog om rapporteret data med henblik på at sikre kvaliteten heraf. Det bør sikres, at meningen fra bæredygtighedsdirektivets artikel 1, nr. 4, om ændring af regnskabsdirektivets artikel 19a, stk. 5, og artikel 29a, stk. 6, indfanges i den danske implementering.

- Instituttet anbefaler følgende sproglige tilretning: ' [...] lønmodtagerrepræsentanter underrettes og skal drøfte relevante bæredygtighedsoplysninger og midlerne til at samt hvorledes disse er fremskaffet og verificeret. Understregninger betyder i denne sammenhæng foreslået ny tekst og overstregninger foreslået slettet tekst.
- Samme ændring bør konsekvensrettes i §42, stk. 5, i forhold til erhvervsdrivende fonde. I den nuværende danske oversættelse af direktivets 'means of obtaining and verifying sustainability information' går meningen delvist tabt.
- Det anbefales i tillæg, at de afsnit af lovudkastet, der omhandler 'lønmodtagerrepræsentanter' tydeliggør, at dette begreb indbefatter fagforeninger.

BEMÆRKNINGER TIL ÆNDRINGER I REVISORLOVEN

De foreslåede ændringer har bl.a. til formål at tilrette revisorloven, således at denne også dækker revision af virksomheders rapportering omkring bæredygtighed.

SIKRING AF REVISORERNES KOMPETENCE FSVA MENNESKERETTIGHEDER

Instituttet hilser overordnet de foreslåede ændringer omkring 'godkendelse til at afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering mm' (ny § 3 b-c) velkomne.

Det vil være afgørende, at kompetence omkring menneskerettigheder og standarder for virksomheders respekt for menneskerettigheder (FNs Vejledende Principper for Menneskerettigheder og Erhverv og OECDs Retningslinjer for multinationale selskaber) bliver en central del af den i §3c, stk. 2, omtalte efteruddannelse af revisorer på området, idet kravene i den delegerede retsakt i høj grad er afledt af disse standarder.

Disse standarder er derfor centrale for at forstå tænkningen og formålet bag konkrete tekniske rapporteringsindikatorer og for at kunne vurdere, hvorledes virksomheder rapporterer meningsfuldt herpå.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at fokus på standarder indenfor ansvarlig virksomhedsadfærd og respekt for menneskerettighederne sikres i de af Erhvervsstyrelsen nærmere fastsatte krav til efteruddannelsen.

SIKRING AF RESSOURCER OG KOMPETENCE I ERHVERVSSTYRELSEN

Instituttet bemærker endvidere, at Erhvervsstyrelsens kvalitetskontrol af revision af bæredygtighedsrelaterede oplysninger kræver både økonomiske ressourcer og faglig kapacitet. Instituttet hilser i den forbindelse den foreslåede § 35, stk. 3, specifikation af faglig kompetence velkommen, idet sikringen af en fagligt stærk revision på området vil være afgørende for at sikre opnåelse af lovens formål.

Det er afgørende for en meningsfuld kontrol af revision af bæredygtighedsrapportering efter de nye standarder, at Erhvervsstyrelsen afsætter eller tilføres økonomiske og faglige ressourcer. Disse ressourcer er nødvendige for at sikre kvalitetskontrol af revisorernes arbejde med bæredygtighedsrapportering og disses overholdelse af lovgivningen,

herunder på det menneskeretlige område i overensstemmelse med den delegerede retsakt.

- Instituttet anbefaler, at lovforslaget (i § 34-42) samt dertilhørende bekendtgørelse yderligere specificerer styrelsens organisering og ressourcer på området fsva. bæredygtighedsrapportering specifikt.

REVISORNÆVNET

Lovændringen indarbejder forpligtelser omkring bæredygtighedsrapportering direkte i lovens anvendelsesområde (ny § 1 a, stk. 1, nr. 7) herunder som en del af en revisor på områdets forpligtelser (ny §44 stk. 3). Derfor er det relevant at sikre, Revisornævnets kompetence til at håndtere sager, der måtte omhandle bæredygtighedsrapportering, herunder på det menneskeretlige område.

- Instituttet anbefaler derfor, at § 43 revideres således at kompetence i relation til bæredygtighedsrapportering, herunder menneskerettigheder og erhverv, kræves blandt de 8 medlemmer, der repræsenterer regnskabsbrugerne eller i tillæg hertil.

Dette er i tråd med den delegerede retsakts forståelse af brugere af bæredygtighedsrelateret rapportering, der inkluderer både traditionelle brugere (herunder investorer) samt andre brugere af bæredygtighedsrapportering (herunder fagforeninger, NGOer, eksperter mm)⁶.

Med venlig hilsen

Signe Andreasen Lysgaard

CHEFKONSULENT

⁶ European Sustainability Reporting Standards, kapitel 3.1, afsnit 22b. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a17f44bd-2f9c-11ee-9e98-01aa75ed71a1.0008.02/DOC_2&format=PDF

24. november 2023

Høringsvar til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og forskellige andre love (Gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og EU-direktiv om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet)

**SEKRETARIATET:
ERHVERVSSTYRELSEN**
Langelinie Allé 17
2100 København Ø

Komitéen for god Fondsledelse ("Komitéen") vil indledningsvis takke for muligheden for at afgive dette høringssvar.

godfondsledelse@erst.dk
www.godfondsledelse.dk

Komitéen støtter overordnet set formålet i EU-direktivet om at øge kravene til rapportering om virksomhedernes bæredygtighed, men finder, at man ved den danske implementering af direktivet bør være påpasselig med at pålægge visse erhvervsdrivende fonde byrder, der går videre, end hvad der er nødvendigt for at opfylde formålet med direktivet.

Begrundelsen for i Danmark at indføre lovgivning for erhvervsdrivende fonde i 1980'erne var blandt andet et ønske om, at tilstræbe en rimelig ligestilling mellem de regler, der skal gælde for disse fonde, og de regler, der gælder for erhvervsvirksomheder, der drives under andre former. Den nye erhvervsfondslov fra 2014 havde ligeledes som sigte at tilstræbe en rimelig ligestilling mellem de forskellige virksomhedsformer med respekt af de særlige egenskaber for fondsformen.

Rationalet bag den regulering, som de erhvervsdrivende fonde er omfattet af, er således, at reglerne for både kapitalselskaber og erhvervsdrivende fonde så vidt muligt skal være neutrale. Komitéen er enig i dette.

En afgørende forskel mellem erhvervsdrivende fonde og kapitalselskaber er imidlertid, at kapitalselskaber altid anses for erhvervsdrivende, mens visse erhvervsdrivende fonde kan have aktiviteter i selve fonden, som udelukkende er af ikke-erhvervs-mæssig karakter (typisk den passive kapitalforvaltning og uddelingsaktiviteter), mens de erhvervs-mæssige aktiviteter drives indirekte via en dattervirksomhed.

Fonde, som er erhvervsdrivende i kraft af bestemmende indflydelse i en eller flere dattervirksomheder, er dermed ofte kendetegnet ved, at fonden slet ikke eller kun i begrænset omfang har direkte erhvervsdrift i fonden. Dette er navnlig tilfældet for de største erhvervsdrivende fonde, som er etableret i en klassisk fondsholdingstruktur med et mellemholdingselskab og et underliggende driftsselskab.

I de almindelige bemærkninger til udkastet til lovforslaget om bæredygtighedsrapportering er det således også angivet, at fondes uddelinger i dag efter årsregnskabsloven betragtes som en resultatdisponering, og at det derfor er vurderingen, at uddelinger og modtagerne heraf ikke er omfattet af kravene til bæredygtighedsrapportering. Komitéen er helt enig i dette.

På baggrund af denne vurdering er der inden for såvel rammerne af bæredygtighedsdirektivet som rationale bag fondslovgivningen grundlag for at sikre, at de store erhvervsdrivende fonde, som bliver omfattet af bæredygtighedsreguleringen, alene er forpligtet til at udarbejde bæredygtighedsrapportering, hvis fonden har erhvervsmæssige aktiviteter i selve fonden.

I både erhvervsfondsloven og årsregnskabsloven er der i dag bestemmelser, som tager højde for, at der er væsentlige forskelle mellem erhvervsdrivende fonde med direkte erhvervsdrift og erhvervsdrivende fonde, hvor erhvervsdriften er indirekte, dvs. fonde, hvor aktiviteterne i selve fonden primært er de almennyttige eller almenvelgørende uddelinger.

Som eksempel kan nævnes de særlige regler for medarbejderrepræsentanter i erhvervsfondslovens § 64, hvorefter de bestyrelsesmedlemmer, der vælges af medarbejderne, kun deltager i behandlingen af spørgsmål, som ikke vedrører erhvervsvirksomheden, hvis dette er bestemt i vedtægten.

Et andet eksempel er de særlige koncernregnskabsundtagelser i årsregnskabslovens § 111, som netop undtager erhvervsdrivende fonde uden direkte erhvervsdrift fra at aflægge koncernregnskab.

Komitéen mener, at denne tilgang til reguleringen af de erhvervsdrivende fonde også bør gælde ved implementeringen af EU's direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering.

Komiteen foreslår derfor, at der indføres en særlig undtagelse for moderfonde uden erhvervsdrift, som medfører, at sådanne moderfonde ikke skal rapportere om bæredygtighed, i det omfang den underliggende dattervirksomhed rapporterer om bæredygtighed for koncernen i sit koncernregnskab.

Som nævnt kan erhvervsdrivende fonde efter de gældende regler under visse betingelser undlade at udarbejde koncernregnskab i henhold til årsregnskabslovens § 111. En dattervirksomhed kan ligeledes under visse betingelser undlade at udarbejde koncernregnskab i henhold til årsregnskabslovens § 112.

En dattervirksomhed kan ligeledes efter de foreslåede regler i årsregnskabslovens § 99 a, stk. 7, undlade at medtage en bæredygtighedsrapportering i årsrapporten, hvis en modervirksomhed udarbejder bæredygtighedsrapporteringen for koncernen i koncernregnskabet.

Komiteen foreslår, at der indføres en særlig undtagelse for erhvervsdrivende fonde uden direkte erhvervsdrift, som minder om den foreslåede undtagelse for dattervirksomheder i lovudkastet, men hvor det er dattervirksomheden i stedet for fonden, som udarbejder bæredygtighedsrapporteringen for koncernen (hvor fonden er udeladt).

En sådan særlig undtagelse for erhvervsdrivende fonde skal netop ses i sammenhæng med de gældende koncernregnskabsundtagelser for visse erhvervsdrivende fonde. Undtagelsen vil medføre, at de erhvervsdrivende fonde, som selv kun i begrænset omfang udøver erhvervsaktiviteter, og som derfor ikke behøver at udarbejde koncernregnskab, også kan undlade at udarbejde bæredygtighedsrapportering, selvom fonden isoleret set skal følge reglerne for store virksomheder i regnskabsklasse C.

Det skal bemærkes, at der forsat vil blive udarbejdet bæredygtighedsrapportering for den underliggende koncern, og at undtagelsen blot medfører, at erhvervsdrivende fonde med begrænset erhvervsdrift i selve fonden kan undlade at udarbejde koncernbæredygtighedsrapporteringen.

Uanset den foreslåede undtagelse vil store erhvervsdrivende fonde, som ikke blot har begrænset erhvervsdrift i selve fonden, derfor forsat skulle udarbejde bæredygtighedsrapporteringen. Det samme gælder de store erhvervsdrivende fonde, som af andre årsager ikke kan anvende eller har valgt at benytte koncernregnskabsundtagelserne.

Komiteens forslag til tilføjelse i § 99a ser således ud:

Stk. 12. En modervirksomhed, der er en erhvervsdrivende fond, som undlader at udarbejde koncernregnskab i medfør af § 111, stk. 2, er undtaget fra at udarbejde bæredygtighedsrapportering, hvis dattervirksomheden opfylder oplysningskravene efter stk. 1-6 i sin ledelsesberetning. Herudover er en modervirksomhed, der er en erhvervsdrivende fond, som undlader at udarbejde koncernregnskab i medfør af § 111, stk. 3, undtaget fra at udarbejde bæredygtighedsrapportering, hvis den dattervirksomhed, som udarbejder det i § 111, stk. 3, nr. 1, nævnte reviderede koncernregnskab, i sin konsoliderede ledelsesberetning opfylder oplysningskravene efter stk. 1-6.

Herudover finder Komitéen også, at der er et stort behov for, f.eks. i en kommentarer til ændringen af årsregnskabsloven, at tydeliggøre,

hvordan de store erhvervsdrivende fonde, som har flere dattervirksomheder med væsentligt forskellige forretningsmæssige aktiviteter i forskellige sektorer og geografier, og som hver især aflægger bæredygtighedsrapportering efter årsregnskabsloven eller tilsvarende regler, kan udarbejde bæredygtighedsrapporteringen for koncernen. Kan den erhvervsdrivende fond f.eks. opfylde reglerne i årsregnskabsloven ved baseret på sin egen analyse af dobbeltvæsentlighed for koncernens bæredygtighedsrapportering som helhed at opstille bæredygtighedsrapporteringerne for dattervirksomhedernes forskellige forretningsmæssige aktiviteter uden at sammenlægge disse, og henvise til, at yderligere information kan findes i dattervirksomhedernes underliggende bæredygtighedsrapporteringer efter årsregnskabsloven eller tilsvarende regler?

Ifølge CSRD artikel 29b's proportionalitetsprincip skal virksomheder omfattet af CSRD ikke indhente oplysninger fra SMV'er i deres værdikæde, der rækker ud over de oplysninger, der skal fremlægges i henhold til standarderne for bæredygtighedsrapportering for børsnoterede SMV'er, som udformes på baggrund af CSRD art. 29b, stk. 4, og artikel 29c. Komitéen bemærker hertil, at det vil være en fordel, såfremt proportionalitetsprincippet reflekteres i bemærkningerne til lovforslaget i forhold til koncernforhold (og ikke alene værdikædeforhold), idet det vil reducere uklarhed om, hvorvidt SMV'er i en koncern indirekte bliver fuldt ud omfattet af CSRD via deres koncernrapportering.

De to sidstnævnte problemstillinger er i øvrigt på tilsvarende vis relevante for andre erhvervsdrivende virksomheder, der skal aflægge bæredygtighedsrapportering på koncernniveau for en række dattervirksomheder med væsentligt forskellige forretningsmæssige aktiviteter i forskellige sektorer og geografier. En sådan tydeliggørelse vil efter komitéens opfattelse medvirke til, at direktivet ikke overimplementeres for så vidt angår danske erhvervsdrivende fonde mfl., og det vil ligeledes understøtte en mere ensartet implementering af CSRD i Danmark.

Komitéen står naturligvis til rådighed for en uddybning af ovenstående og deltager også gerne i et møde med henblik på at finde løsninger på ovenstående.

Komitéen for god Fondsledelse

Marianne Philip
Formand

PER E-MAIL

Erhvervsstyrelsen
Langelinie Allé 17
2100 København Ø
Att.: annpet@erst.dk og katjac@erst.dk

HØRINGSSVAR VEDRØRENDE UDKAST TIL FORSLAG TIL LOV OM ÆNDRING AF ÅRSREGNSKABSLOVEN, REVISORLOVEN OG FORSKELLIGE ANDRE LOVE (GENNEMFØRELSE AF EU-DIREKTIV OM VIRKSOMHEDERS BÆREDYGTIGHEDSRAPPORTERING OG EU-DIREKTIV OM FORHØJELSE AF STØRRELSESGRÆNSER I REGNSKABSDIREKTIVET)

ADVOKATFIRMA
WWW.KROMANNREUMERT.COM
CVR-NR. DK 62 60 87 11

PARTNER
LINE BERG MADSEN
KØBENHAVN
DIR. +45 38 77 10 43
MOB. +45 31 69 50 07
LBM@KROMANNREUMERT.COM

24. NOVEMBER 2023

1. INTRODUKTION

Erhvervsstyrelsen har den 13. oktober 2023 sendt udkast til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og forskellige andre love ("**Lovforslaget**") i høring. Lovforslaget implementerer Europa-Parlamentets og Rådets Direktiv (EU) 2022/2464 af 14. december 2022 om ændring af forordning (EU) nr. 537/2014, direktiv 2004/109/EF, direktiv 2006/43/EF og direktiv 2013/34/EU for så vidt angår virksomheders bæredygtighedsrapportering ("**Bæredygtighedsrapporteringsdirektivet**"). Det fremgår af Erhvervsstyrelsens høringsbrev, at Lovforslaget forventes fremsat for Folketinget i februar 2024.

Lovforslaget lægger op til, at loven skal træde i kraft den 1. juli 2024 og med virkning efter en trinvis indfasning for forskellige kategorier af virksomheder:

- Loven skal have virkning for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2024 eller senere, for virksomheder i regnskabsklasse D og statslige aktieselskaber, som på balancetidspunktet havde et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede på over 500 (samlet "**Regnskabsklasse D-Virksomheder**").
- Loven skal have virkning for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2025 eller senere, for virksomheder i regnskabsklasse store C eller regnskabsklasse D, som på balancetidspunktet havde et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede i regnskabsåret på 500 eller derunder.
- Loven skal have virkning for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2026 eller senere, for børsnoterede små og mellemstore virksomheder ("**Børsnoterede SMV'er**"). Børsnoterede SMV'er har mulighed for at beslutte at vente med at lade bæredygtighedsrapportering efter årsregnskabslovens § 99 a som ændret ved Lovforslaget indgå i ledelsesberetningen for regnskabsår, der begynder inden den 1. januar 2028, såfremt virksomheden angiver, hvorfor bæredygtighedsrapporteringen

ikke er medtaget i ledelsesberetningen, og rapporterer efter de nugældende krav om redegørelse for samfundsansvar.

Den trinvis indfasning følger artikel 5 i Bæredygtighedsrapporteringsdirektivet.

Erhvervsstyrelsens høring over Lovforslaget giver anledning til følgende bemærkninger:

2. OVERORDNEDE BETRAGNINGER OM RETSSIKKERHED

2.1 Ikrafttræden med tilbagevirkende kraft og kort omstillingsperiode

Det følger af Lovforslaget, at Regnskabsklasse D-Virksomheder skal rapportere bæredygtighedsoplysninger efter loven for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2024 eller senere. Rapporteringen vil skulle indeholdes i årsrapporten for regnskabsåret 2024, der aflægges i foråret 2025. Dette følger ligeledes af artikel 5, stk. 2, litra a) i Bæredygtighedsrapporteringsdirektivet. Dermed skal Regnskabsklasse D-Virksomheder allerede for regnskabsåret 2024 indsamle nødvendige data for at kunne foretage rapportering i 2025. For at kunne dette vil disse virksomheder som udgangspunkt - i praksis - skulle have foretaget deres dobbelte væsentlighedsvurdering inden begyndelsen af regnskabsåret 2024 samt have etableret interne processer og procedurer for indsamling, strukturering, håndtering og behandling af data internt i virksomheden og eksternt, for så vidt angår data fra virksomhedens værdikæde.

Dataindsamlingen mv. vil skulle finde sted, uanset at loven på dette tidspunkt endnu ikke er trådt i kraft eller måske endda endnu ikke er vedtaget endeligt af Folketinget, idet det af Lovforslaget fremgår, at det forventes fremsat for Folketinget i februar 2024.

Det er uhensigtsmæssigt, at omfattede virksomheder vil skulle forberede sig på de omfattende forpligtelser, som Lovforslaget medfører, førend det endelige indhold af Lovforslaget er kendt, og førend Lovforslaget træder i kraft. Som det fremgår af de almindelige bemærkninger til Lovforslaget, medfører forslaget væsentlige ændringer i omfang, form, detaljeringsgrad og i måden, hvorpå bæredygtighedsoplysninger skal offentliggøres, og disse væsentlige ændringer i forhold til nugældende regler om rapportering på ikke-finansielle data kræver en omstillingsperiode for de omfattede virksomheder.

For at bistå omfattede virksomheder med at blive klar til de nye regler bør Erhvervsstyrelsen snarest muligt udsende en vejledning, herunder til Regnskabsklasse D-Virksomheder. Det bemærkes i denne forbindelse, at der kun er afsat 40 mio. kr. til Erhvervsstyrelsens vejledningsopgave, og at dette beløb er øremærket til vejledning af de mellemstore ikke-børsnoterede virksomheder, som først selvstændigt omfattes af Lovforslaget fra 1. januar 2025.¹

2.2 Kort tid til uddannelse og godkendelse af revisorer

Det fremgår af Lovforslagets forslag til årsregnskabslovens § 135 c², at virksomheder, som er forpligtet til at udarbejde bæredygtighedsrapportering, skal lade bæredygtighedsrapporteringen forsyne med en erklæring om bæredygtighedsrapporten, samt at erklæringen skal afgives af en revisor, som i henhold til revisorloven er godkendt til at afgive erklæringer om bæredygtighedsrapportering.

¹ Lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 6 (Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige).

² Lovforslagets § 1, nr. 39.

For Regnskabsklasse D-Virksomheder vil erklæringen skulle afgives i 2025. Inden da vil revisorer, som ønsker at kvalificere sig til at afgive en sådan erklæring, skulle uddannes og godkendes hertil. Kravene til revisorers uddannelse (eller efteruddannelse) er ved at blive fastlagt i bekendtgørelser, som er sendt i høring samtidig med Lovforslaget.

En virksomheds aflæggelse af den reviderede finansielle årsrapport involverer virksomhedens revisor allerede fra et tidligt tidspunkt i regnskabsaflæggelsesprocessen. Det er vores forventning, at aflæggelse af bæredygtighedsrapportering ligeledes vil involvere den revisor, som vil skulle afgive erklæringen på virksomhedens bæredygtighedsrapport.

Der er derfor behov for, at kravene til revisorers uddannelse og efteruddannelse fastlægges snarest muligt, for at sikre klarhed over kravene og give virksomheder omfattet af Lovforslaget, herunder især Regnskabsklasse D-Virksomheder, det bedst mulige fundament for i samarbejde med revisor at foretage deres dobbelte væsentlighedsvurdering og etablere interne processer og procedurer for indsamling, strukturering, håndtering og behandling af data.

3. ANVENDELSESOMRÅDE

3.1 Erhvervsdrivende fonde

Det fremgår af Lovforslaget, at erhvervsdrivende fonde også omfattes af kravene til bæredygtighedsrapportering, selv om disse ikke er omfattet af Bæredygtighedsrapporteringsdirektivet. Det fremgår af de almindelige bemærkninger til Lovforslaget, at uddelinger fortsat vil blive betragtet som resultatdisponering på samme måde som almindelige virksomheders udbytteudlodning, og at fondenes uddelinger derfor ikke vil blive omfattet af kravene til bæredygtighedsrapportering. Denne forståelse af de nye reglers anvendelsesområde er vi enige i.

Det bemærkes yderligere, at undtagelserne i den nuværende årsregnskabslovs § 111, stk. 2. og stk. 3 om koncernregnskabspligt for de erhvervsdrivende fonde bør udvides til at omfatte en tilsvarende undtagelse for bæredygtighedsrapportering for fondskoncerner, således at en modervirksomhed, som er en fondskoncern (en "moderfond"), kan undlade at udarbejde bæredygtighedsrapportering for koncernen, hvis moderfonden har flere dattervirksomheder, og en af disse udarbejder et koncernregnskab og en bæredygtighedsrapportering for koncernen, hvori den erhvervsdrivende moderfond er udeladt, og bæredygtighedsrapporteringen i øvrigt overholder kravene i årsregnskabsloven til bæredygtighedsrapportering.

Tilsvarende bør det i Lovforslaget tydeliggøres, at en erhvervsdrivende fond med flere datterselskaber, der hver især skal aflægge bæredygtighedsrapportering efter årsregnskabsloven, kan opsummere, sammenlægge og henvise til datterselskabernes underliggende bæredygtighedsrapporteringer. Såfremt den erhvervsdrivende fond selvstændigt omfattes af reglerne om bæredygtighedsrapportering (for fonden), vil fonden fortsat skulle udarbejde bæredygtighedsrapportering for fonden.

Ifølge proportionalitetsprincippet i Bæredygtighedsrapporteringsdirektivets artikel 29b skal virksomheder omfattet af Bæredygtighedsrapporteringsdirektivet ikke indhente oplysninger fra SMV'er i deres værdikæde, der rækker ud over de oplysninger, der skal fremlægges i henhold til standarderne for bæredygtighedsrapportering for børsnoterede SMV'er, som udføres på baggrund af Bæredygtighedsrapporteringsdirektivets artikel 29b, stk. 4, og artikel 29c. Vi bemærker hertil, at det vil være en fordel, såfremt proportionalitetsprincippet reflekteres i Lovforslaget og bemærkningerne hertil i forhold til koncernforhold (og ikke alene værdikædeforhold), idet det vil reducere uklarhed om, hvorvidt ikke-børsnoterede SMV'er i en koncern indirekte bliver fuldt ud omfattet af Bæredygtighedsrapporteringsdirektivet via deres

koncernrapportering, og idet afklaringen ligeledes vil understøtte en mere ensartet implementering af Bæredygtighedsrapporteringsdirektivet i Danmark.

En tydeliggørelse af ovennævnte punkter vil - hvis den formuleres tilstrækkeligt bredt - ligeledes være til gavn for andre erhvervsdrivende virksomheder, der skal aflægge bæredygtighedsrapportering på koncernniveau for en række forskellige artede datterselskaber i forskellige sektorer og geografier.

En sådan tydeliggørelse vil efter vores opfattelse medvirke til, at Bæredygtighedsrapporteringsdirektivet ikke overimplementeres for så vidt angår danske erhvervsdrivende fonde.

3.2 Identifikation af betydelige forskelle i risici eller indvirkning på koncern eller datterselskaber

Det fremgår af Lovforslagets forslag til årsregnskabslovens § 128, stk. 4³, at hvis en modervirksomhed ved udarbejdelse af bæredygtighedsrapporteringen identificerer "*betydelige forskelle mellem risiciene vedrørende bæredygtighedsspørgsmål for eller indvirkningen på koncernen og risiciene for eller indvirkningen på en eller flere af dens dattervirksomheder, skal modervirksomheden give en forklaring på, alt efter hvad der er relevant, risiciene for eller indvirkningen på den eller de berørte dattervirksomheder.*"

Lovforslaget indeholder alene begrænset vejledning til, hvordan "*betydelige forskelle*" skal forstås, og hvordan "*alt efter hvad der er relevant*" skal forstås. I bemærkningerne til bestemmelsen anføres to eksempler, hvor bestemmelsen kunne være relevant - nemlig hvor en dattervirksomheds aktiviteter adskiller sig fra resten af koncernens aktiviteter, og dattervirksomheden derfor er udsat for andre risici end resten af koncernen, eller hvor dattervirksomheden er geografisk placeret et andet sted end resten af koncernen, hvor der er større risiko for naturkatastrofer.

Henset til, at et af de væsentlige hensyn med Bæredygtighedsrapporteringsdirektivet og Lovforslaget er at skabe større transparens og sammenlignelighed af virksomheders bæredygtighedsrapportering og gøre bæredygtighedsrapporteringen mere troværdig og anvendelig, bemærkes det, at der er brug for yderligere vejledning til anvendelsen af årsregnskabslovens § 128, stk. 4, herunder især forståelsen af, hvornår det er relevant at rapportere på betydelige forskelle. Flere danske virksomheder indgår i globale koncerner med forskellige forretningsdivisioner, produkttyper, geografiske placeringer og markeder. Især sådanne virksomheder vil have gavn af yderligere vejledning. Yderligere vejledning vil også sikre en mere ensartet anvendelse af bestemmelsen blandt omfattede virksomheder og derved bidrage til transparens og sammenlignelighed i bæredygtighedsrapporteringen.

3.3 Præcisering af anvendelsesområde for årsregnskabslovens § 107 e

Det fremgår af Lovforslagets forslag til årsregnskabslovens § 107 e⁴, at "*små og mellemstore virksomheder, der er omfattet af § 99 a,*" kan begrænse deres bæredygtighedsrapportering i overensstemmelse med standarderne for bæredygtighedsrapportering for små og mellemstore virksomheder. Bestemmelsen synes at have til formål at lette bæredygtighedsrapporteringskravene for små og mellemstore virksomheder, der udarbejder årsrapport efter reglerne i regnskabsklasse D.

Det bemærkes, at bestemmelsen sprogligt ville fremstå klarere, hvis bestemmelsen henviste til små og mellemstore virksomheder, der udarbejder årsrapport efter reglerne i regnskabsklasse D. Med den foreslåede formulering kan der - uden

³ Lovforslagets § 1, nr. 35.

⁴ Lovforslagets § 1, nr. 28.

samtidig læsning af lovbemærkningerne - opstå tvivl om, hvorvidt små og mellemstore virksomheder, som er dattervirksomheder, der omfattes af bæredygtighedsrapportering for en koncern, vil kunne anvende de mere lempelige rapporteringskrav i årsregnskabslovens § 107 e. Vores opfattelse er, at muligheden for at afgive mere begrænsede oplysninger ligeledes bør gælde for små og mellemstore virksomheder, som berøres af aflæggelse af bæredygtighedsrapportering i koncernforhold.

4. OMFANG AF RAPPORTERINGSFORPLIGTELSE OG LEDELSESANSVAR

4.1 Definitioner af "værdikæde" og "leverandørkæde" mv.

I medfør af Lovforslagets forslag til årsregnskabslovens § 99 a, stk. 2, nr. 6, litra b)⁵, skal bæredygtighedsrapporteringen for en virksomhed omfattet af § 99 a indeholde en beskrivelse af "*de væsentligste aktuelle eller potentielle negative indvirkninger vedrørende virksomhedens egne aktiviteter og dens værdikæde*".

Hvad der skal forstås ved begrebet "*værdikæde*" er ikke eksplicit defineret i Lovforslaget eller i bemærkningerne til Lovforslaget. Det følger alene af Lovforslagets forslag til årsregnskabslovens § 99 a, stk. 4, at oplysningerne i § 99 a, stk. 1-3, hvor det er relevant, skal indeholde virksomhedens "*forretningsforbindelser og dens leverandørkæde*", samt af bemærkninger til bestemmelsen, at oplysninger vil skulle omfatte både oplysninger vedrørende virksomhedens værdikæde både inden- og udenfor EU/EØS, hvis virksomhedens værdikæde strækker sig udenfor EU/EØS. Det er ligeledes ikke yderligere defineret, hvad der skal forstås ved "*leverandørkæde*".

Det er væsentligt for omfattede virksomheder at forstå omfanget af deres rapporteringsforpligtelse, herunder deres dataindsamlingsforpligtelse, i forhold til virksomhedernes værdikæde. Det vil derfor være hensigtsmæssigt med en tydeliggørelse heraf. Vi henviser endvidere til bemærkningerne i afsnit 2.1 ovenfor om behovet for vejledning til de virksomheder mv., der omfattes af Lovforslaget.

4.2 Kollektivt ansvar for ledelsen i visse dattervirksomheder

Det fremgår af Lovforslagets forslag til årsregnskabslovens § 137 k, stk. 1⁶, at en dattervirksomhed omfattet af årsregnskabslovens § 99 a, som indgår i en koncern med en vis omsætning i EU/EØS, hvor den øverste modervirksomhed er beliggende udenfor EU/EØS, på vegne af den øverste modervirksomhed skal udarbejde en bæredygtighedsrapport på koncernniveau, medmindre den øverste modervirksomhed har udarbejdet en sådan rapport, der opfylder visse foreslåede krav.

Det fremgår derudover af Lovforslagets forslag til årsregnskabslovens § 137 k, stk. 5⁷, at ledelsen i en sådan dattervirksomhed, som er omfattet af årsregnskabslovens § 99 a, og som indgår i en koncern, hvor den øverste modervirksomhed er beliggende udenfor EU/EØS, har et "*kollektivt ansvar for efter bedste overbevisning og evne*" at sikre, at dattervirksomhedens bæredygtighedsrapportering udarbejdes i overensstemmelse med kravene i årsregnskabsloven og indsendes til Erhvervsstyrelsen i henhold til kravene i årsregnskabsloven. Det kollektive ansvar følger ligeledes af artikel 1, nr. 14 i Bæredygtighedsrapporteringsdirektivet vedrørende indsættelse af en ny artikel 40c i EU's regnskabsdirektiv (direktiv 2013/34/EU).

⁵ Lovforslagets § 1, nr. 22.

⁶ Lovforslagets § 1, nr. 40.

⁷ Lovforslagets § 1, nr. 40.

Det kollektive ansvar står i modsætning til den gældende ansvarsbestemmelse i årsregnskabslovens § 8, hvorefter hvert enkelt ledelsesmedlem af en virksomhed har et individuelt ansvar for årsrapportens aflæggelse. Det bemærkes desuden, at det ikke fremgår klart af lovteksten eller bemærkningerne til bestemmelsen, hvilket ansvarsgrundlag ledelsen er underlagt, herunder særligt, om der er tale om en culpabedømmelse - eller eventuelt et objektivet ansvar, hvilket ville bryde med dansk retstradition.

Det bemærkes i denne forbindelse, at det er uklart, hvordan et kollektivt ansvar vil blive håndhævet for virksomheder, herunder hvorvidt de enkelte ledelsesmedlemmer vil blive underlagt et solidarisk ansvar. Såfremt det måtte være hensigten at kunne statuere et ansvarsgennembrud for de enkelte ledelsesmedlemmer, bør det fremgå udtrykkeligt af lovbestemmelserne, at loven herved skærper den almindelige ledelsesansvarsnorm.

Hertil kommer, at det fremstår uklart, hvordan "*efter bedste overbevisning og evne*" vil blive forstået i praksis, da dette ikke er et sædvanligt begreb i dansk erstatningsret. Udtrykket kan desuden give en indikation af, at der i ansvarsvurderingen tages højde for subjektive hensyn for enkelte ledelsesmedlemmer såsom det enkelte ledelsesmedlems viden og erfaringer. Dette står i modsætning til dansk rets almindelige princip om "*the business judgment rule*", hvorefter ledelsen overlades et vist råderum til at foretage forretningsmæssige skøn uden at ifalde ansvar, såfremt dette skøn senere viser sig at være uhensigtsmæssigt.

Der mangler således afklaring af, hvornår man som ledelse (kollektivt) har opfyldt denne standard. Det er vores opfattelse, at det vil skabe højere retssikkerhed at anvende sædvanlige ansvarsbestemmelser, som kendes fra anden dansk selskabsretlig lovgivning, herunder selskabsloven for så vidt angår ledelsen i kapitalselskaber.

Endvidere bemærkes det, at der ikke ses at være taget stilling til, hvorvidt det kollektive ansvar omfattes af erstatningsansvarslovens § 25, og der mangler derfor afklaring heraf.

5. KONSISTENS OG SPROGLIGE FORHOLD M.V.

Det bemærkes overordnet, at Lovforslaget bør implementeres tekstnært i henhold til Bæredygtighedsdirektivets ordlyd for at undgå fortolkningstvivl og overimplementering. Eksempelvis inkluderer Lovforslaget ikke henvisningen til "*begrænsningen af den globale opvarmning til 1,5 °C i overensstemmelse med Parisaftalen*".

Under Lovforslagets § 3, nr. 2 foreslås en ny bestemmelse indsat som selskabslovens § 118 a, der indeholder en forpligtelse for et kapitalselskabs direktion til at sikre, at "*selskabets lønmodtagerrepræsentanter*" underrettes. Henset til, at selskabsloven allerede indeholder adskillige informations- og høringsforpligtelser i relation til medarbejdere, herunder når der er tale om selskaber, der indgår i en koncern, fremstår det unødigt uklart, hvem selskabets lønmodtagerrepræsentanter er.

Bæredygtighedsrapporteringsdirektivets artikel 1, nr. 4 angiver alene, at virksomhedens ledelse skal underrette "*arbejdsgaterrepræsentanterne på behørigt niveau*". Det vil i den henseende være oplagt at præcisere Lovforslaget og følge samme fremgangsmåde som anvendt i selskabslovens § 279 a, der refererer til lov om information og høring af lønmodtagere eller lov om europæiske samarbejdsudvalg afhængig af omstændighederne. På den måde vil det blive bedre sikret, at det er de relevante lønmodtagere, der høres. Det bør også klart fremgå, om det er EU-samarbejdsudvalget, der skal høres, hvis der er et sådant, og om bæredygtighedsrapporteringen foretages på koncernniveau på vegne af datterselskaber beliggende inden for EU. Derudover vil en reference til de nævnte love sikre relevant regulering af

KROMANN REUMERT

tavshedsforpligtelser, som det nuværende forslag ikke indeholder bestemmelser om. Endeligt bør det præciseres, at der bør være tale om "rimelige" midler, som kapitalselskabet skal stille til rådighed for at fremskaffe og verificere bæredygtighedsoplysninger.

Tilsvarende betragtninger gør sig gældende i forhold til Lovforslagets § 5, nr. 2 vedrørende ændringer til lov om erhvervsdrivende fonde.

--o0o--

Med venlig hilsen
Kromann Reumert

Line Berg Madsen
Partner

Sofie Jensen
Director

Erhvervsstyrelsen
Dahlerups Pakhus
Langelinie Allé 17
2100 København Ø

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Sendt elektronisk til: annpet@erst.dk og katjac@erst.dk

Hørings svar fra Landbrug & Fødevarer vedr. høring over udkast til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet) (j. nr. 2022-13522)

Erhvervsstyrelsen har den 13. oktober 2023 udsendt nærværende høring med svarfrist den 24. november 2023.

Overordnede bemærkninger

Landbrug & Fødevarer er generelt enige i formålet med de nye regler og er positive over for en ensretning og sammenhæng i de regler, der vedrører virksomhedernes bæredygtighedsrapportering. Det er dog helt centralt, at der er fokus på både formålet med de nye krav og en smidig implementering med et minimum af administrative byrder og omkostninger.

Der er tale om et meget komplekst regelsæt, der pålægger de omfattede virksomheder og deres værdikæder betydelige omkostninger og administrative byrder. Landbrug & Fødevarer finder det derfor beklageligt, at der ikke i forbindelse med høringen foreligger en undersøgelse af de administrative konsekvenser (AMVAB) ved at indføre denne omfattende rapportering. Denne bør omfatte konsekvenserne for både de berørte virksomheder samt leverandørene til disse virksomheder, da kravene indirekte kan ramme små leverandører særdeles hårdt.

Landbrug & Fødevarer vil forbeholde sig retten til at vende tilbage med bemærkninger, når undersøgelsen af de økonomiske og administrative byrder foreligger.

Vi finder det helt centralt, at der sker en skarp og direktivnær implementering i dansk ret, så reglerne i Danmark kommer til at svare til reglerne i de andre EU-lande, hvor vores medlemsvirksomheder også i vidt omfang er aktive. Vi noterer os, at det i høringsbrevet fremgår, at dette også lader til at være tilfældet. Vi har dog en række særskilte opmærksomhedspunkter, jf. nedenfor.

Ændrede størrelsesgrænser

Lovforslaget indeholder bestemmelser, der forhøjer størrelsesgrænserne for mikro-, små og mellemstore virksomheder. Implementeringen af CSRD er særligt byrdefuld for de relativt mindre virksomheder. Landbrug & Fødevarer er derfor positive over for den justering, der lægges op til.

Af hensyn til lempelse af de administrative byrder for især små og mellemstore virksomheder foreslår Landbrug og Fødevarer at også grænserne i årsregnskabslovens § 135 stk. 1 forhøjes med 25% så størrelsesgrænserne for fravalg af revision fremadrettet bliver 1) en balancesum på 5 mio. kr. 2) en omsætning på 10 mio. kr., og 3) et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede i løbet af regnskabsåret på 15.

Tillige foreslås beløbsgrænsen for balancesum jf. årsregnskabsloven § 135, stk. 2 hævet til 55 mio. kr. således at der bliver overensstemmelse med den foreslåede ændring af størrelsesgrænsen for balancesum i § 7, stk. 2, nr. 1, litra a, der ligeledes forhøjes til 55 mio. kr.

Dobbeltrapportering og -verificering

Det bør sikres, at dobbeltrapportering så vidt muligt undgås, og at data kan genbruges til forskellige formål. Samtidig bør der være fokus på de krav, der følger af anden lovgivning. Mange virksomheder indrapporterer i forvejen oplysninger til andre myndigheder eller er frivilligt certificerede efter forskellige ISO-standarder. Eksempelvis stiller direktivet om industrielle emissioner krav om miljødelse og auditing, ligesom en lang række miljødata skal indrapporteres til EU's PRTR-register og den kommende Industrial Emission Portal. Bl.a. er der i ESRS E2 Pollution reference til PRTR. Virksomhedernes rapportering til PRTR valideres af deres tilsynsmyndighed, og der bør være gensidig anerkendelse af denne verifikation ift. CSRD, så dobbelt verifikation undgås.

Behov for øget konkurrence på verificering

Landbrug & Fødevarer er grundlæggende enig i, at der bør være mulighed for at erklæringer om bæredygtighedsrapportering kan afgives af en "uafhængig udbyder", det vil sige andre erklæringsudbydere end godkendte revisorer. Det vil øge konkurrencen til gavn for dansk erhvervsliv.

Landbrug & Fødevarer finder det derfor problematisk, at erklæringsafgivelse på bæredygtighedsrapporteringen indledningsvis kun kan afgives af godkendte revisorer jf. forslag til ny § 135 c i årsregnskabsloven.

Der bør derfor indsættes en frist i bemærkningerne til lovforslaget for, hvornår lovgivningen skal være klar til at fastsætte, hvem der, udover godkendte revisorer, kan akkrediteres til at afgive erklæringer på virksomhedernes bæredygtighedsrapportering. Konkret foreslår Landbrug & Fødevarer, at der indarbejdes et forslag til en udvidet kreds, som kan akkrediteres, herunder på hvilke betingelser.

Landbrug & Fødevarer er i øvrigt bekymrede for, at der opstår mangel på de nødvendige revisorressourcer til at løfte alle erklæringsopgaverne, hvilket er problematisk for de virksomheder, der står over for en kæmpe opgave med rapporteringen.

Aktører, som kan afgive erklæringer om ESG, bør i øvrigt blive underlagt samme vilkår til blandt andet kvalitet, tillid og uafhængighed samt regler og krav i forhold til fx efteruddannelse, uafhængighed, klagemuligheder til et klageorgan og kvalitetskontrol. Det er vigtigt at sikre for ikke at underminere tillid og sikre kvalitet af afrapporteringen.

Frivillige udarbejdelse af bæredygtighedsrapportering

Ved tilvalg fra en højere regnskabsklasse skal virksomheder jf. årsregnskabslovens § 7, stk. 6 følge disse regler systematisk og konsekvent. Landbrug og Fødevarer foreslår, at små og mellemstore virksomheder, der frivilligt vælger at udarbejde bæredygtighedsrapportering kan udarbejde en begrænset bæredygtighedsrapportering tilpasset den konkrete virksomhed. Eksempelvis ved at indføre samme mulighed for alle små og mellemstore virksomheder om begrænset bæredygtighedsrapportering som foreslået i ny § 107 e for små og mellemstore børsnoterede virksomheder.

Særligt vedr. andelsselskaber

Vi hæfter os ved, at antallet af selskabstyper, der bliver omfattet af reguleringen, udvides ift. de typer af virksomheder, der er direkte omfattet af CSRD. Med henvisning til direktiv 2013/34/EU, artikel 1 er andelsselskaber ikke omfattet af CSRD, men omfattes af de danske regler qua implementeringen i årsregnskabsloven.

Landbrugs- og fødevarerklængens virksomheder ønsker at bidrage til den grønne omstilling, og vi kan følge høringsbrevets argumentation for, at andelsselskaberne, der i mange tilfælde er betydelige aktører på deres respektive markeder, må være omfattet af reguleringen. Vi forventer dog, at den kommende AMVAB vil belyse betydningen af, at antallet af omfattede virksomheder udvides – herunder også hvad det betyder for andelsselskaberne.

Landbrug & Fødevarer vil desuden igen opfordre til, at der udføres et nabotjek relateret til, om andre lande inkluderer andelsselskaber i deres implementering af CSRD og særligt vurderer betydningen for de administrative byrder – både de direkte og indirekte byrder.

Behov for vejledning og støtte

Vi hæfter os ved, at det i høringsbrevet slås fast, at der vil blive igangsat indsats om vejledninger af virksomheder. CSRD er en ny og stor opgave for rigtig mange virksomheder, og derfor vil behovet for vejledning og støtte være stort. Særligt for de virksomheder, der ikke tidligere har været underlagt rapporteringskrav ift. bæredygtighed.

Behov for løbende opfølgning

Landbrug & Fødevarer skal opfordre til, at implementeringen følges tæt, og at virksomhederne har den nødvendige vejledning. Vi vil derfor opfordre til, at det Partnerskab for bæredygtighedsrapportering, som Erhvervsstyrelsen har nedsat, fortsætter og er med til at følge implementeringen og vurdere behov for vejledning.

Med venlig hilsen

Mikael Strandbygaard
Chefkonsulent

Miljø & Bæredygtighed

M +45 2857 6901
E mist@lf.dk

Til Erhvervsstyrelsen

**Att. : Anne Frendrup Petersen og
Katrine Diethelm Jacobsen**

Lederne takker for muligheden for at afgive bemærkninger til den danske implementering af direktivet om rapportering af bæredygtighed (CSRD).

Lederne støtter filosofien bag direktivet, som dels skal gøre det lettere for interessenter at vurdere virksomheders bæredygtighed og kanalisere finansiering og efterspørgsel i retning af de mest bæredygtige virksomheder, men også kunne bruges til at understøtte den enkelte virksomhed i forhold til at afdække impact, risici og muligheder når det kommer til dens egen bæredygtige omstilling.

Lederne støtter derfor den delegerede retsforordning med de europæiske bæredygtighedsstandarder (ESRS) og de 81 oplysningskrav og 1114 datapunkter. Dermed opnås der fælles regler for alle omfattede europæiske virksomheder, når det gælder rapportering af bæredygtighed, ligesom vi herved har udviklet et fælles sprog for, hvad der i en virksomhedssammenhæng betragtes som væsentlige bæredygtighedsrettede indsatser. Direktivet får dermed stor betydning for danske ledere og ledelser, som hermed skal tage højde for en række forhold inden for den tredelte bundlinje.

Formidling og vejledning om direktivet

Ledernes egne undersøgelser viser, at kun 12,8 % danske ledere "i høj grad" er bekendt med CSRD, mens 48% slet ikke har kendskab til direktivet (august 2023). En undersøgelse foretaget af Position Green vurderer, at der blandt de største 100 danske virksomheder kun rapporteres på omkring 44% af de samlede ESRS.

Idet Lederne formoder, at direktivet vil kunne mærkes gennem hele erhvervslivet, vurderer Lederne, at der bør skabes større kendskab til direktivets krav, indhold og muligheder. Det kan ske gennem kanaler som brancheforeninger, erhvervsorganisationer og diverse styrelser og statslige erhvervsindsatser. Lederne er selv opmærksomme på udfordringen, og forsøger at påtage sig et kommunikationsansvar overfor Ledernes egne medlemmer.

Lederne noterer sig, at der ved implementeringen af loven i Danmark er afsat 40 mio. kroner til Erhvervsstyrelsen til løsning af vejledningsopgaven til store ikke-børsnoterede virksomheder (som er de første virksomheder der omfattes pr. 1. januar 2024). Selvom der er mange virksomheder, der ikke er direkte omfattet, vil de alligevel blive mødt med krav fra de store omfattede virksomheder i forhold til at kunne levere data til de stores rapportering.

Det vil betyde et behov for øgede kompetencer hos også de mindre virksomheder. Derfor anmoder Lederne om, at det tages op til overvejelse, om der skal afsættes midler, der også er målrettet mindre virksomheders indirekte pålagte CSRD-relaterede indsatser.

Direktivet er omfattende, og al tænkelig vejledning og rådgivning, der kan gøre det mere tilgængeligt for den enkelte leder, vil være en hjælp. Det kan være i form af vejledende materiale der gennemgår direktivets nøglebegreber og en overskuelig oversigt over direktivets krav til rapporteringen.

Mangler i oversættelsen af ESRS

Lederne noterer sig, at der er uhensigtsmæssigheder i den danske oversættelse af standarderne, og opfordrer til en nyoversættelse. Ordet 'impact' oversættes f.eks. til 'indvirkning', hvilket kan være svært gennemskueligt for den almene virksomhed, idet ordet 'indvirkning' aldrig bruges i en erhvervssammenhæng, modsat ordet 'impact'. Ligeledes oversættes ordet 'Scope' med 'anvendelsesområde', hvilket er problematisk, da stort set alle virksomheder der opererer med Greenhouse Gas protokollens begrebsapparat omtaler det som 'Scope 1, 2 og 3' – hvilket ligeledes gør sig gældende på Erhvervsstyrelsens Klimakompas.

Facilitering af rapportering

Endeligt opfordrer Lederne til, at der etableres de bedste muligheder for, at ledere og virksomheder gennem f.eks. digitale løsninger eller AI kan arbejde så nemt som muligt, kan rapportere om deres ikke-finansielle nøgletal, på en måde der ikke bare gælder om at rapportere, men hvor det også understøtter en aktiv og værdiskabende omstilling af virksomhederne. Digitalisering og AI skaber uanede muligheder for at kunne indsamle og behandle data om, hvordan virksomheder præsterer inden for det ikke-finansielle område. Her opfordrer Lederne kraftigt til, at der så vidt muligt samarbejdes med EU om mulighederne for en systematisk metode, der baserer sig på digitale løsninger understøttet f.eks. af AI og blockchain og som kan forankres i det foreslåede European Single Access Point (ESAP), så ESG-data fra europæiske virksomheder kan tilgås på tværs af medlemslande i EU-regionen.

Lederne har selv, for netop at imødekomme dette behov udviklet ESG Profilen, der er et digitalt værktøj, der i særdeles henvender sig til de SMV'er der ikke er underlagt CSRD direkte, men vil være nødsaget til at indsamle ESG data af hensyn til de krav de vil møde om bæredygtighedsdata fra omfattede virksomheder. Ledernes værktøj læner sig netop i høj grad op ad CSRD og ESRS.

Heidi Robdrup

Politisk direktør, Lederne

Vedr.: Erhvervsstyrelsens høring over implementering af EU's direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering (CSRD) mm. (forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og forskellige andre love (Gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og EU-direktiv om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet))

Marine Ingredients Denmark takker indledningsvist Erhvervsstyrelsen for muligheden for at afgive høringssvar.

Marine Ingredients Denmark repræsenterer de danske fiskemel- og fiskeolieproducenter. Fiskemel- og fiskeoliebranchen udgør en vigtig del af den danske fiskerisektor. Den udgør den primære aftager af proteinfisk, der fiskes af både danske og udenlandske fartøjer, samt restmaterialer og afskær fra konsumfiskeindustrien. Der eksporteres årligt for ca. 4. mia. kr. til lande verden over. Det er højværdiprodukter med stor international efterspørgsel både i og udenfor EU.

Marine Ingredients Denmark ser positivt på CSRD's potentiale for øget gennemsigtighed, hvilket kan hjælpe virksomheder med at opfylde deres bæredygtighedsforpligtelser mere effektivt. I produktionen af fiskemel og fiskeolie er de danske virksomheder særligt opmærksomme på en bæredygtig produktion, hvilket blandt andet kan ses ved anvendelse af certificeringer og krav til at dokumentere efterlevelse af TAC og kvoter, som fastsættes på baggrund af den videnskabelige rådgivning fra Det Internationale Havundersøgelsesråd, ICES.

Den danske produktion af fiskemel og fiskeolie er baseret på vildtfanget fisk landet direkte til fabrikkerne samt rester fra konsumfiskeproduktionen, hvilket sikrer en fuld udnyttelse af havets ressourcer. Fiskemel og fiskeolie er vigtige foderingredienser, som er rige på protein og omega-3 fedtsyrer, og primært anvendes i akvakultur. Produktionen udgør en vigtig del af værdikæden fra fangst til foder til sunde fødevarer.

Marine Ingredients Denmark anmoder på den baggrund om vejledning fra ministeriet angående værdikædespørgsmålet ifm. CSRD's implementering i Danmark. Vi ønsker klarhed omkring værdikæden for fiskeforarbejdningsvirksomheder, som opkøber pelagiske fisk, og videresælger fiskemel og fiskeolie primært til fodervirksomheder. På denne måde kan virksomhederne være bedre tilpasset til at beskrive værdikæden.

Vi gør ligeledes opmærksom på, at implementeringen af CSRD vil medføre øgede omkostninger for virksomhederne grundet øget rapporteringskrav. Særligt for forarbejdningsvirksomheder, der har komplekse forsyningskæder, vil en nøjagtig sporing og beskrivelse af værdikæden som følge af øget rapportering medføre øgede omkostninger.

Derudover bør ministeriet tage højde for mulighed for forringelse af international konkurrenceevne. Som førende på både EU- og globalt plan er det særligt problematisk for de danske producenter at virksomheder, der opererer i regioner uden lignende rapporteringskrav, ikke vil blive mødt af tilsvarende ekstra omkostninger, hvilket kan forringe de danske producenters internationale konkurrenceevne. Vi opfordrer ministeriet til at tage højde for ovenstående i deres konsekvensvurdering.

24. november 2023

Erhvervsstyrelsen
Dahlerups Pakhus
Langelinie Allé 17, 2100 København Ø
Att. Anne Frendrup Petersen og Katrine Diethelm Jacobsen
J. nr. 2022-13522

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet)

1. Generelle betragtninger om bæredygtighedsrapportering

Generelt støtter Nasdaq standardisering af rapporteringskrav og EU's bestræbelser på at udvikle fælles bæredygtighedsrapportering, inkl. gennem European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG). Det er vores opfattelse, at det vil gøre det lettere for investorer at sammenligne forskellige virksomheders bæredygtighedsresultater og dermed mindske risikoen for greenwashing.

Vi er samtidig enige i, at arbejdet med bæredygtighedsrapportering er vigtigt for arbejdet med den grønne omstilling. Øget og harmoniseret bæredygtighedsinformation er central for at nå målet i EU's initiativ for bæredygtig økonomi om øget gennemsigtighed og mere bæredygtige investeringer.

2. Ensartede krav på tværs af EU-landene

Det er vores holdning, at det er vigtigt at mindske forskellene mellem nationale rapporteringsregler i EU, især i naboregioner som de nordiske lande, hvor virksomheder ofte har grænseoverskridende aktiviteter og investorer, der placerer kapital på nabomarkeder. Forskellige rammer for bæredygtighedsrapportering vil skabe implementeringsvanskeligheder og øgede omkostninger for virksomheder samt udfordringer for investorer, der skal evaluere investeringer på forskellige præmisser.

I en global sammenhæng er harmonisering vigtig og bør være en prioritet for EU og Danmark for at reducere omkostningerne og kompleksiteten for multinationale virksomheder, samt for ikke at miste international konkurrenceevne. Kapital har en tendens til at flytte til det sted, hvor der er mindst modstand, og en høj grad af divergens mellem EU-standarder og andre rammer kan påvirke mængden af kapital, der vil blive rettet mod bæredygtige investeringer i EU.

Det er tillige vigtigt, at både tilsyn og håndhævelse af kravene er ens i alle medlemsstater for at skabe lige konkurrencevilkår. I den henseende støtter vi direktivnær implementering af CSRD regler om bæredygtighedsrapportering.

2.1. Justering af beløbsgrænser for mikro-, små- og mellemstore virksomheder

Vi bemærker, at lovforslaget lægger op til en forhøjelse af størrelsesgrænser for mikro-, små og mellemstore virksomheder i lyset at Kommissionens forslag om forhøjelse af

størrelsesgrænserne med 25%, begrundet i de seneste års inflation. Det er vigtigt, at en sådan justering af størrelsesgrænserne gennemføres ens på tværs af EU-landene for at skabe lige konkurrencevilkår.

2.2. Erhvervsdrivende fonde og visse virksomheder med begrænset ansvar, herunder andelsselskaber

Desuden bemærker vi, at der i lovforslaget lægges op til at omfatte visse specifikke, danske selskabsformer, dvs. erhvervsdrivende fonde og visse virksomheder med begrænset ansvar, herunder andelsselskaber, af bæredygtighedsrapporteringsforpligtelserne på trods af, at de ikke er omfattet af anvendelsesområdet under CSRD. I lyset heraf, understreger vi vigtigheden af ens regler i hele EU for så vidt angår anvendelsesområdet for bæredygtighedsrapporteringskravene.

3. Proportionalitet ved CSRD rapporteringskrav

Det er vores opfattelse, at proportionalitet er vigtig både i forhold til udformning af reglerne om bæredygtighedsrapportering men også i forhold til håndhævelse og tilsyn.

Der bør derfor tages særlige hensyn til børsnoterede små og mellemstore virksomheder (SMV'er). I modsat fald risikeres det, at den administrative byrde ved reglerne bliver for stor sammenlignet med at være en unoteret SMV. Ligeledes kan der være behov for øget information og vejledning fra SMV'er for så vidt angår de komplekse regler om bæredygtighedsrapportering.

Det er tillige vigtigt, at de kommende globale rapporteringsstandarder ikke alene tilpasses forskellige virksomhedsstørrelser men også forskellige sektorer.

4. Uafhængige udbydere af erklæringsydelse

CSRD indfører mulighed for medlemsstaterne at tillade, at de fremover påkrævede erklæringer om bæredygtighedsrapportering kan afgives af både godkendte revisorer og af uafhængige udbydere af erklæringsydelse.

Nasdaq støtter, at der i Danmark udnyttes denne mulighed for at tillade uafhængige udbydere af erklæringsydelse, da det kan bidrage til øget konkurrence til gavn for dansk erhvervsliv, bedre service og lavere omkostninger for virksomhederne.

I den henseende er det vigtigt at sikre lige konkurrence mellem uafhængige udbydere af erklæringsydelse og godkendte revisorer gennem ens krav til bl.a. deres uafhængighed og viden på bæredygtighedsområdet.

5. Yderligere overvejelser

Nasdaq bemærker, at CSRD giver mulighed for virksomhederne at *udelade visse oplysninger i bæredygtighedsrapporteringen*, hvis offentliggørelse af oplysningerne vil volde betydelig skade for pågældende virksomhed i forbindelse med igangværende forhandlinger eller retstvister. Nasdaq støtter videreførelsen af gældende danske regler, som giver denne mulighed.

Desuden støtter Nasdaq overordnet *brugen af ens, elektronisk rapporteringsformat for hele årsrapporten og ikke alene for ledelsesberetningen*, hvoraf bæredygtighedsrapportering fremgår, og som påkrævet i CSRD. Dog skal det fremhæves, at kravet kan være byrdefuldt for SMV'er, idet nogle SMV'er allerede kæmper med de ekstra omkostninger, der følger af formatkravene i ESEF-forordningen.

Nasdaq støtter afslutningsvis forslaget om, at bæredygtighedsrapporten skal udgøre en *del af ledelsesberetningen* i stedet for at være en separat, supplerende beretning til årsrapporten eller være placeret på en hjemmeside, som der henvises til i ledelsesberetningen, for at sikre opmærkning af bæredygtighedsrapporteringsoplysninger som strukturerede data.

Erhvervsstyrelsen
Dahlerups Pakhus
Langelinie Allé 17
2100 København Ø

92-gruppen

Vesterbrogade 28, 1620 Kbh. V
Tlf: 21 72 79 57
e-mail: tdc@92grp.dk
Website: www.92grp.dk
Koordinator: Troels Dam Christensen

København, den 24. november 2023

Hermed fremsendes 92-gruppens¹ høringsvar til:

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet)

92-gruppen vil med dette høringsvar sætte fokus på udvalgte områder, især indenfor Årsregnskabslovens §99 a og b, hvor vi finder det problematisk, at ordlyd eller indhold ikke reflekterer den ambition og nødvendighed af, at virksomheder tager reelt ansvar, som ligger til grund for CSRD-direktivet reflekteret i lovforslaget.

Hertil har vi formuleret en række anbefalinger, som skal sikre, at det gennem lovforslaget leves op til de krav der stilles til, at virksomheder påtager sig ansvar for deres påvirkning af mennesker og miljø, også i det globale syd, hvis de har aktiviteter der.

Høringsvaret består af en række bemærkninger til specifikke artikler og paragraffer, under overskrifter som beskriver problematikken og fulgt af en anbefaling fra 92-gruppen til ændring af ordlyd eller indhold i Lovforslaget.

1. Redegørelse for processer for nødvendig omhu (due diligence) er utilstrækkelige

Det er helt centralt for CSRD, at princippet om den dobbelte væsentlighed står stærkt og at procedurer og processer for due diligence er veldokumenterede.

Det foreslås i Lovudkastet § 99 a, stk. 2, nr. 6, litra a, at oplysningerne i stk. 1 skal omfatte en beskrivelse af due diligenceprocedurer, der er gennemført af virksomheden med hensyn til bæredygtighedsspørgsmål, hvor det er relevant i tråd med anden lovgivning, som stiller krav til virksomheder om at gennemføre en due diligence-procedure.

¹ 92-gruppen, Forum for bæredygtig udvikling, er et netværk af danske civilsamfundsorganisationer, som arbejder for bæredygtighed, miljø og menneskerettigheder. I denne sag tegnes 92-gruppen af (alfabetisk):

Amnesty International Danmark, Care Danmark, Danmarks Naturfredningsforening, DIB, FN-Forbundet, Global Aktion, Greenpeace, Oxfam Ibis, IWGIA, Klimabevægelsen, KULU, Mellemløkeligt Samvirke / Action Aid, Natur & Ungdom, Nyt Europa, Rådet for Grøn Omstilling, Sex & Samfund, Verdens Skove, World Animal Protection Danmark, WWF Danmark, Øko-Net.

Det er problematisk, at det ikke er obligatorisk for virksomhederne at beskrive due diligence processer og procedurer. Der er ingen eksplicitte krav til rapportering i overensstemmelse med FN's og OECD's internationale standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd. Det er også et problem, at virksomhederne kun skal beskrive processerne i tråd med anden lovgivning, hvis denne anden lovgivning ikke er i overensstemmelse med FN's og OECD's standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd.

92-gruppen anbefaler, at ordene "hvor det er relevant" fjernes og at det gøres obligatorisk for virksomhederne at beskrive deres due diligence processer i overensstemmelse med FN's og OECD's standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd.

2. Bæredygtighedsrapporteringen i ledelsesberetningen skal offentliggøres

Det er godt, at bæredygtighedsrapporteringen skal indgå i ledelsesberetningen (*Lovudkastets §99a, stk. 1*), fremfor i en særskilt beretning på hjemmesiden eller lignende. Det understreger, at bæredygtighedsrapporteringen sidestilles med virksomhedens finansielle rapportering.

Men det er problematisk, hvis bæredygtighedsrapporteringen ikke gøres nemt tilgængelig for offentligheden. Offentliggørelse af en eksisterende rapport på en stor virksomheds hjemmeside bør ikke udgøre en uoverstigelig arbejdsbyrde eller stor økonomisk omkostning.

92-gruppen anbefaler, at det gøres obligatorisk for virksomhederne, at ledelsesberetningen også skal offentliggøres på virksomhedens hjemmeside og at Danmark følger CSRD artikel 1, stk. 9 som gør det muligt for EU's medlemslande at gøre dette til et lovkrav.

3. Dokumentation af fravalg i forbindelse med væsentlighedsprincippet

Virksomheder skal ifølge Lovforslaget oplyse om de kriterier og den proces, de har foretaget i forbindelse med analysen af det dobbelte væsentlighedsperspektiv, men det er problematisk, at virksomheder ikke skal forklare de fravalg, de har taget, med hensyn til rapporteringen.

Det foreslåede § 99 a, stk. 2, nr. 6, litra a, medfører, at såfremt virksomheden har gennemført due diligence-procedurer, skal den oplyse om disse. Denne formulering medfører igen, at virksomheder, som ikke har gennemført procedurer, ikke skal oplyse om fravalg.

92-gruppen anbefaler, at der generelt i Lovforslaget og specifikt i begge de nævnte tilfælde stilles krav om redegørelse for emner, som er fravalgt og som virksomheden vælger ikke at rapportere om, samt årsagerne hertil.

4. Henvisning til både FN's og OECD's retningslinjer

Det er positivt, at der i det foreslåede § 99 a, stk. 2, nr. 6, litra b, henvises til De Forenede Nationers vejledende principper for menneskerettigheder og erhvervsliv (UNGP). Det er dog vigtigt, at dansk lovgivning også refererer til de vigtige og nyligt reviderede Retningslinjer fra OECD.

92-gruppen anbefaler, at der i teksten både refereres til overensstemmelsen med FN's og OECD's retningslinjer.

5. Utilstrækkelig risikovurdering

Ifølge Lovforslagets § 99 a, stk. 2, nr. 7, skal virksomheden redegøre for de væsentligste risici for virksomheden vedrørende bæredygtighedsspørgsmål, herunder en beskrivelse af virksomhedens væsentligste afhængigheder og hvordan virksomheden styrer disse risici.

Det er meget problematisk, at der her kun er fokus på *risici for virksomheden* og ikke på de negative indvirkninger, som virksomheden har på miljø, menneskerettigheder og klima.

92-gruppen anbefaler, at virksomhedens negative påvirkning og de risici, som virksomheden skaber, for menneskerettigheder, miljø og klima, bør være det mest centrale, og bør være baseret på en analyse med en *risikobaseret tilgang* for at reflektere formålet med CSDR. Dette skal gennemføres i overensstemmelse med FN's og OECD's internationale standarder for ansvarlig virksomhedsadfærd.

6. Skadesklausul med undladelse af rapportering bør fjernes

Ifølge Lovudkastets § 99 a, stk. 5, kan virksomheden i særlige tilfælde undlade at give oplysninger efter stk. 2-4, hvis offentliggørelse af de pågældende oplysninger kan forventes at volde betydelig skade for virksomheden i forbindelse med igangværende forhandlinger eller retstvister.

Denne formulering er meget problematisk. EU-Direktivet giver medlemsstaterne mulighed for – men stiller ikke krav om – at indføre en undtagelsesbestemmelse i form af en skadesklausul, et såkaldt *Safe Harbour Principle*. Denne undtagelsesbestemmelse er potentielt skadelig for formålet med CSRD, men desuden overflødig i dansk kontekst. Årsregnskabslovens § 99 a giver allerede de omfattede virksomheder rigelig med fleksibilitet og undtagelser med hensyn til, hvad de skal rapportere om. En reel risikovurdering og en analyse af virksomhedens påvirkning efter det dobbelte væsentlighedsprincip gør enhver yderligere mulighed for udeladelse af rapportering overflødig.

92-gruppen anbefaler, at skadesklausulen fjernes og at der ikke åbnes for muligheden for undtagelser.

7. Alle enheder i enhver koncern, både datterselskaber og moderselskaber, skal rapportere om bæredygtighed

Det foreslås i § 99 a, stk. 7, at en dattervirksomhed, som indgår i en koncern, kan undlade at medtage oplysninger efter stk. 1-6 i sin ledelsesberetning, hvis modervirksomheden opfylder oplysningskravene efter stk. 1-6 i sin konsoliderede ledelsesberetning for den samlede koncern.

Desuden vil det foreslåede i § 99 a, stk. 10, medføre, at en modervirksomhed vil kunne undlade at udarbejde en bæredygtighedsrapportering for modervirksomheden isoleret set, og i stedet nøjes med at give rapporteringen for koncernen som helhed.

Dette giver alt for store muligheder for, at virksomheder i koncerner ikke rapporterer fyldestgørende eller slet ikke rapporterer. Det er ikke nok at redegørelsen foregår på koncernniveau, som det foreslås i § 99 a, stk. 10, især ikke, hvis enhederne er placeret i forskellige lande eller verdensdele. Det giver ikke de mennesker, medarbejdere og lokalsamfund, som kan blive eller som bliver påvirket negativt af virksomheders aktiviteter, mulighed for at blive inddraget i vigtige beslutninger, der vedrører dem.

92-gruppen anbefaler, at det gøres obligatorisk, at alle enheder redegør for og rapporterer om deres arbejde med bæredygtighedsforhold.

8. Den finansielle sektor bør omfattes af lovgivningen

Den finansielle sektor udgør en meget vigtig drivkraft for virksomheder, når det handler om bæredygtighed, og derfor er det vigtigt, at den finansielle sektor også selv omfattes af lovkravene.

92-gruppen anbefaler, at også den finansielle sektor og herunder institutionelle investorer omfattes af lovkravene.

9. Klima- og biodiversitetsplaner skal både følge internationale aftaler (såsom Parisaftalen og Global Biodiversity Framework) og danske nationale planer og målsætninger

Alle paragraffer og artikler i Lovforslaget, hvor der henvises til virksomhedernes arbejde med og indvirkning på klima- og miljøspørgsmål, herunder biodiversitet, bør justeres således at:

- 1) de korrekte og relevante internationale aftaler og konventioner nævnes og
 - 2) de tilsvarende eller relaterede danske nationale målsætninger og handlingsplaner medtages
- Dette er helt centralt, når der er tale om dansk lovgivning. I tilfælde hvor danske målsætninger og handleplaner er mere ambitiøse end europæiske, bør virksomheder følge de danske målsætninger.

Som eksempel vedrørende klima foreslås i § 99 a, stk. 2, nr. 1, litra c, at oplysningerne nævnt i stk. 1, 2. pkt., skal omfatte en kort beskrivelse af virksomhedens planer, herunder gennemførelsestiltag og hertil hørende finansierings- og investeringsplaner, inden for rammerne af De Forenede Nationers rammekonvention om klimaændringer vedtaget den 12. december 2015

(”Parisaftalen”) og med målet om at opnå klimaneutralitet senest i 2050 som fastsat i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/1119 (...)

Her – og alle tilsvarende steder i Forslaget - bør den danske Klimalov nævnes i forlængelse af Parisaftalen.

Som eksempel vedrørende miljø foreslås i § 99 a, stk. 2, nr. 1, litra d, at oplysningerne nævnt i stk. 1, 2. pkt., skal omfatte en kort beskrivelse af, hvordan virksomhedens forretningsmodel- og strategi tager hensyn til virksomhedens interessenters interesser og til virksomhedens indvirkning på bæredygtighedsspørgsmål. (...)

Her – og alle tilsvarende steder i Forslaget - bør det konkretiseres, at der er internationale aftaler, såsom *Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework* (GBF), samt danske handleplaner, herunder en kommende dansk Biodiversitetslov, som er indskrevet i Regeringsgrundlaget.

92-gruppen anbefaler:

- at der alle steder i Lovforslaget, hvor der henvises til klimahandling og -rapportering, bør henvises til både Parisaftalen og den danske Klimalov.

- at det alle steder i Lovforslaget, hvor der henvises til miljø, bør konkretiseres, at der er internationale aftaler, såsom *Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework* (GBF), samt danske handleplaner, herunder den kommende danske Biodiversitetslov.

10. Angivelse af krav til store virksomheders rapportering om måltal og politikker for ”det underrepræsenterede køn” bør omformuleres

Begrebet ”det underrepræsenterede køn”, som fremgår af Lovforslaget § 99 b er utidssvarende og henviser til en binær forståelse af køn, hvor det dominerende køn udlignes i den pågældende virksomhed. Paragraffen bør dække over både mænd og kvinder i al deres mangfoldighed.

92-gruppen anbefaler, at teksten ændres fra ”det underrepræsenterede køn” til ”alle køn”.

11. Moderselskabets forpligtelser mht. ligestilling skal også gælde datterselskaber

Det er problematisk, at et datterselskab ikke skal overholde krav om rapportering om måltal og politikker for ”det underrepræsenterede køn” (se Punkt 9 om ændring af begrebet til ”alle køn”), hvis moderselskabet overholder kravene.

92-gruppen anbefaler, at samme regler gælder for alle enheder i en koncern og at begrebet ændres til ”alle køn”, som nævnt under Punkt 10.

12. Ligestilling og mangfoldighed bør ske på alle niveauer i organisationen, ikke kun i ledelsen

Lovændringen medfører, at den fuldstændige fleksibilitet i forhold til, hvilke mangfoldighedsaspekter en virksomhed vælger at redegøre for i dens redegørelse efter § 107 d, bliver fjernet, således at politikker for ledelsens kønssammensætning altid vil være obligatorisk i en virksomheds redegørelse om mangfoldighedspolitik. Derudover medfører ændringen, at handicap bliver tilføjet til opstillingen af eksempler på øvrige mangfoldighedsaspekter, som redegørelsen for mangfoldighed kan vedrøre.

Det er utilstrækkeligt, at der kun fokuseres på ledelse i den foreslåede lovændring, da vi mener, at det bør være en målsætning, at kønsligestilling- og repræsentation, samt mangfoldighed generelt, er at finde på alle niveauer i virksomheden

92-gruppen anbefaler, at samme regler gælder for alle enheder i en koncern.

13. Forhøjelse af beløbsgrænserne for små virksomheder

Ifølge artikel 1, nr. 5, litra b i det delegerede EU-direktiv om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet, der ændrer regnskabsdirektivets artikel 3, stk. 5, 2. afsnit, må medlemsstaterne fastsætte højere beløbsgrænser, idet disse dog ikke må overskride 7.500.000 mio. euro, for så vidt angår balancesummen, og 15.000.000 euro, for så vidt angår nettoomsætningen. Det foreslås i Lovforslaget, at muligheden for at forhøje beløbsgrænserne for små virksomheder udnyttes fuldt ud.

Det er dog ikke hensigtsmæssigt, hverken for opnåelsen af formålet med CSRD eller for de små- og mellemstore virksomheder selv, på sigt, at disse fortsat behandles som en del af problemet og ikke som en del af løsningen.

92-gruppen anbefaler, at *scope* for virksomhedernes størrelse ikke ændres til mindre ambitiøse mål, som vil gøre det sværere at sikre bedre forhold for mennesker og miljø verden over.

14. Revisors efteruddannelse

Revisorers efteruddannelse er vigtig for at kvalitetssikre både form og indhold og bør indeholde kapacitetsopbygning i forhold til de internationale konventioner.

92-gruppen anbefaler, at efteruddannelsen har fokus på FN's og OECD's retningslinjer for ansvarlig virksomhedsadfærd og på OECD's sektorvejledninger og cases om virksomheders negative indvirkninger på menneskerettigheder, klima og miljø. Desuden bør eksterne eksperter såsom NCP Danmark, OECD's eksperter på ansvarlig virksomhedsadfærd, NGO'er mv. løbende konsulteres mht. kvaliteten af efteruddannelse af revisorer og eksaminerne for godkendte revisorer.

Erhvervsstyrelsen
Dahlerups Pakhus
Langelinie Allé 17
2100 København Ø

Høringsvar vedrørende udkast til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet)

Erhvervsministeriet har den 13. oktober 2023 lanceret en høring om udkast til lovforslag vedrørende ændringer af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love. Lovudkastet gennemfører Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2022/2464 af 14. december 2022 om virksomheders bæredygtighedsrapportering (bæredygtighedsdirektivet).

Vi støtter op om formålet med bæredygtighedsdirektivet om transparens og faste standarder, så investorer og samfundet mv. kan få adgang til sammenlignelige og troværdige oplysninger om bæredygtighed. Intentionen er i tråd med vores visioner om blandt andet at fremme forskning, uddannelse, innovation og investeringer til at forbedre menneskers sociale forhold samt samfundets og planetens bæredygtighed.

Bæredygtighedsdirektivet foreskriver, at bæredygtighedsrapporteringen skal gælde for store europæiske virksomheder og koncerner og omfatte selskabet selv samt dets dattervirksomheder, herunder baseres på koncernens samlede værdikæde (kunder, leverandører, investeringer).

Bæredygtighedsdirektivet er imidlertid ikke udmøntet med tanke på modervirksomheder i form af erhvervsdrivende fonde eller holding-/investeringsselskaber uden egen operationel aktivitet. Sådanne holdingselskaber (enten som datterselskab til en erhvervsdrivende fond eller som selvstændigt selskab) vil i det tilfælde skulle foretage en omfangsrig konsolideret bæredygtighedsrapportering på vegne af samtlige virksomheder i investeringsporteføljen, hvor selskabet har bestemmende aktieposter, men ikke er en del af den daglige ledelse. Samtidig spænder investeringsporteføljerne bredt fra små startups til internationale virksomheder og på tværs af meget forskellige selskaber og virkningsområder. Alene i Novo Nordisk Fonden og Novo Holdings tilfælde vil det betyde en konsolideret bæredygtighedsrapportering for 18 selskaber.

Det skal samtidig fremhæves, at alle virksomheder og koncerner, der er omfattet af bæredygtighedsdirektivet, skal rapportere, så det giver værdi for dens interessenter. Det nuværende udkast til implementering af bæredygtighedsdirektivet i årsregnskabsloven giver imidlertid følgende problematikker:

1. **Konsolidering uden merværdi.** Udbyttet for den enkelte læser af en konsolideret årsrapportering på tværs af den erhvervsdrivende fonds, eller holdingselskabs, datterselskaber og koncerner, som ikke indgår i værdikæde med hinanden, vil være minimal, idet rapporteringen vil være en opsummering på tværs af meget forskellige selskaber uden nogen merværdi for interessenter ift. den rapportering, som de enkelte selskaber eller koncerner særskilt laver. Det nuværende udkast vurderes derfor ikke proportionelt i forhold til den administrative byrde og værdien for investorer mv. og for de rapporterende virksomheder.
2. **Uens vilkår for virksomheder ejet af holdingselskaber sammenlignet med øvrige virksomheder.** Lovforslaget i sin nuværende form vil betyde, at små og mellemstore virksomheder (SMV'er), eller ikke-europæiske virksomheder, hvor holdingselskabet har en bestemmende aktiepost vil være omfattet af bæredygtighedsdirektivet på samme tidspunkt som holdingselskabet (regnskabsklasse store C) bliver omfattet. Det vil i praksis betyde et brud med den indfasning, der ligger i bæredygtighedsdirektivet, hvor SMV'er og ikke-europæiske virksomheder bliver omfattet på et senere tidspunkt end holdingselskaberne, bl.a. på grund af at der endnu ikke er udarbejdet vejledning til hvordan omfattede SMV'er skal rapportere i henhold til CSRD.

En mere proportionel løsning vil derfor være:

Ad 1) At erhvervsdrivende fonde og holdingselskaber i årsrapporten angiver, hvordan fonden/holdingselskabet som engagerede ejere håndterer bæredygtighedsindvirkninger gennem ejerandele i driftsselskaber samt investeringsportefølje i henhold til bæredygtighedsdirektivet, og henviser til datterselskabernes og eventuelt også investeringsporteføljens underliggende bæredygtighedsrapporteringer i henhold til bæredygtighedsdirektivet.

Ad 2) En virksomhed kan ikke alene som følge af ejerskab af fonden/holdingselskabet blive omfattet af bæredygtighedsdirektivet, når det ikke indgår i værdikæde med andre af holdingselskabets datterselskaber, der er omfattet af bæredygtighedsdirektivet. I stedet bør virksomhederne blive omfattet i henhold til den indfasning, der ligger i bæredygtighedsdirektivet.

Vi håber, at I vil tage imod ovenstående, da forslaget i sin nuværende form ikke stemmer overens med, at regeringen arbejder for at undgå tilsigtet overregulering af EU-regler og undgå unødigt restriktive regler til skade for danske virksomheder og arbejdspladser.

Vi deler Erhvervsministeriets betragtning om, at for de erhvervsdrivende fonde bør uddelinger fortsat betragtes som en resultatdisponering på samme måde som almindelige virksomheders udbytteudlodning. Hertil, at uddelinger og modtagerne heraf ikke skal omfattes af kravene til bæredygtighedsrapportering.

Med venlig hilsen og på vegne af

Mads Krogsgaard Thomsen, CEO, Novo Nordisk Fonden & Novo Holdings

Lene Skole, CEO, Lundbeckfonden

Peter Haahr, CEO, LEO Fondet

Mads Lebech, Direktør, A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond for almene formål

Martin Larsen, CFO, A.P. Møller Holding

Sidsel Marie Kristensen, CEO, LEGO Fonden

Jesper Ridder Olsen, CFO, KIRKBI

Interessenter der ikke har bemærkninger:

Dansk Arbejdsgiverforening:

Kære Philip Frey

Ovennævnte falder uden for DA's virkefelt, og vi ønsker ikke at afgive bemærkninger.

Danske regioner:

Kære Katrine og Anne

Tak for høringsbrevet over udkast til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og EU-direktiv om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet).

Vi har i Danske Regioner ingen bemærkninger.

Datatilsynet:

Høring over udkast til bekendtgørelser udstedt i medfør af revisorloven

Ved e-mail af 13. oktober 2023 har Erhvervsstyrelsen rettet henvendelse til Datatilsynet og anmodet om tilsynets eventuelle bemærkninger til en række udkast til bekendtgørelser udstedt i medfør af revisorloven. Udkastene giver ikke umiddelbart Datatilsynet anledning til bemærkninger. Datatilsynet forudsætter generelt, at reglerne i databeskyttelsesforordningen¹ og databeskyttelsesloven vil blive iagttaget i forbindelse med enhver eventuel behandling af personoplysninger foranlediget af bekendtgørelserne.

CFU - Centralorganisationernes Fællesudvalg:

Kære Philip.

CFU har ikke bemærkninger til høringen.

Rigsadvokaten:

Til Erhvervsstyrelsen

Rigsadvokaten har ikke bemærkninger til det materielle indhold i lovudkastet.

Rigsadvokaten skal dog tage et forbehold for et øget ressourceforbrug i anklagemyndigheden.

Til brug for vurderingen af et eventuelt øget ressourceforbrug har Rigsadvokaten behov for oplysninger om det forventede antal sager, der vil blive sendt til politiet- og anklagemyndigheden.

Rigsrevisionen:

Erhvervsstyrelsen har den 13. oktober sendt udkast til lovforslag om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andre love i høring.

Rigsrevisionen har gennemgået lovforslaget og har ingen bemærkninger hertil.